

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

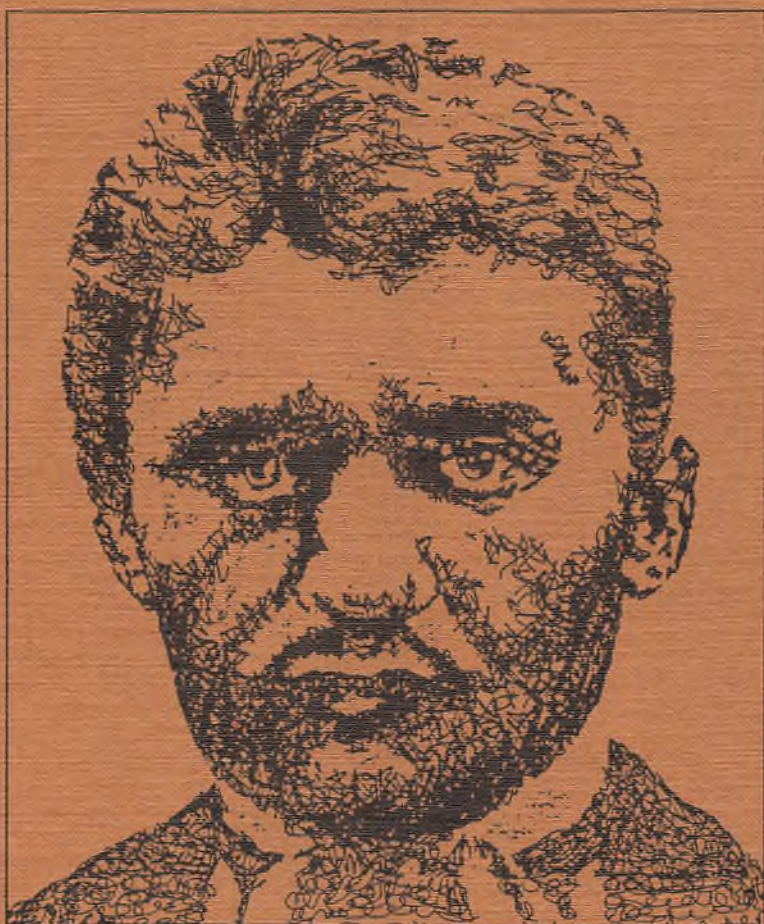
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Jens Nielsen – henrettet tyv og brandstifter

Af Oline & Oscar Udsholt

Oline og Oscar Udsholt
Jens Nielsen

henrettet tyv og
brandstifter

Slægtshistorisk Forening, Vestsjælland
1987

Jens Nielsen – henrettet tyv og brandstifter
forhandles af: Slægtshistorisk Forening, Vestsjælland
ved kassereren Mikael Horn, Enghavevej 23, 4540 Fårevejle.

Forside: Anne Mette Udsholt og Susanne Hegelund.
Tryk: Rosted Bogtryk/Offset, 4200 Slagelse.
ISBN 87-982232-2-4
© Slægtshistorisk Forening, Vestsjælland.

Forord

Mange slægtsforskere har samlet betydelige mængder oplysninger om slægts-, personal- og lokalhistorie.

Noget af dette stof når ikke længere end til skuffen, en del meddeles i årbøger og tidskrifter, men kun et minimum opnår at udkomme som en selvstændig bog.

Oline og Oscar Udsholt, Hørve, har i deres slægtsforskning undersøgt et brandforhør, optaget efter en påsat brand på en af slægtens gårde. Brandstifteren Jens Nielsen viste sig at være en kendt mand i kriminalhistorien. Derfor efterforskede Oline og Oscar Udsholt retssagerne om Jens Nielsen, og kan med deres historie supplere den allerede kendte historie om »samfundshaderen« Jens Nielsen.

Denne bog er dels et kildeskrift om Jens Niensens liv – belyst gennem retssagerne, dels en bearbejdning af det fundne kildemateriale, hvor der især fokuseres på samtidens opfattelse af hans henrettelse i 1892.

Ved at læse retssagerne får man langsomt tegnet et billede af Jens Nielsen og hans tid. En spændende, men nøjsommelig vej, som enhver slægtsforsker kender.

Det er et meget omfattende studie, som Oline og Oscar Udsholt har gennemført, og Slægtshistorisk Forening, Vestsjælland er taknemmelig for at have fået overdraget manuskriptet til udgivelse.

1. november 1987

Slægtshistorisk Forening, Vestsjælland

Indhold

Indledning	side 7
Merløse-Tuse herreds politiprotokol	side 9
Arts-Skipinge herreds politiprotokol	side 19
Jens Niensens breve fra Kalmar	side 27
Holbæk byfogeds politiprotokol	side 34
Rapporter fra brandfogeder	side 41
Branden i Valby og Hvidovre	side 46
Kbh's Amts s. Birk	side 51
Justitsdomprotokol. Dom 7/3-84. 1882-85	side 93
Landsoverretten samt Hof- og Stadsretten	side 96
Horsens Tugthus	side 99
1. mordforsøg	side 99
2. mordforsøg	side 101
3. mordforsøg	side 104
Pressens omtale af Jens Nielsen	side 109
Politiken	side 109
Social-Demokraten	side 111
Holbæk Posten	side 112
»Karakteristik«	side 117
Andre kommentarer	side 117
Pastor Hafstrøm om Jens Nielsen	side 119
Jens Niensens brev til moderen ang. oplysninger om hjemmet	side 121
Besøg hos Jens Niensens søster, Politiken og Social-Demokraten	side 123
Besøg hos Jens Niensens søster af Holbæk Posten	side 124
Politiets sagelister	side 127
Ordforklaringer	side 128
Kilder og henvisninger	side 130
Utrykt kildemateriale	side 131

Indledning

Jens Nielsen, der blev henrettet i Horsens Tugthus 8. november 1892 efter flere attentatforsøg på fængselspersonalet, var den sidste forbryder, der blev henrettet i Danmark indtil besættelsen.

Han fødtes i Rå(d)bjerg ved Jyderup den 21. november 1862 i et hus, der forlængst er nedrevet; men allerede i hans første barndom flyttede familien gentagne gange fra det ene sted til det andet, dog hele tiden på egnen omkring Jyderup, indtil moderen, der var invalid, med sønnen Jens fik ophold på Brokøb Fattiggård. Et sted i et brev til moderen, et af de sidste inden hendes død, beder han hende oplyse sig om alle de steder, hvor de har boet i hans barndom.

Faderen, der iøvrigt havde fået tilnavnet »Fåretyven«, var i lange perioder borte fra hjemmet, så moderen alene måtte klare udkommet for sig og sine tre mindreårige drenge, medens den ældre søster fik en bedre start, idet hun voksede op hos moderens forældre i St. Tåstrup. De to yngste drenge døde iøvrigt som små.

På et tidspunkt, da nøden i hjemmet under et af faderens fængselsophold eller omstrejfen var størst, solgte moderen sin mands skomagerværktøj m. m. for at skaffe mad. Til andre tider ribbede faderen hjemmet for bohaver eller klæder for at skaffe penge til sine drikketure.

Det var altså et socialt ulykkeligt hjem, som endte med skilsmisse, hvorefter moderen var alene med Jens Nielsen, som hun slet ikke kunne styre, men heller ikke tillod andre at opdrage på.

Det meste af dette fortælles der efterhånden om i efterfølgende beretning, kun skal oplyses, at han efter en hel del ulyksalige tildragelser sendtes til Flakkebjerg Opdragelseshjem og snart efter til deres anden afdeling Landerupgård ved Kolding. Drengen var da endnu ikke fyldt 10 år.

Denne beretning bygger hovedsageligt på politirapporter fra Vestsjælland og fra Københavns Amts søndre birk, på rapporter af forhørene i Landsoverretten for Viborg, fra Højesteret samt fra avisreferater og andet relevant stof.

Tilskyndelse hertil var en bemærkning fra min nu afdøde kusine, Ellen Nielsen, som på sin sidste fødselsdag i 1984 sagde: »Nu har du skrevet om branden i Vigerslev (1854), hvorfor skriver du så ikke om branden her i Valby, som i 1883 ødelagde bedstefaders (Niels Nielsens) gård! Det var Jens Nielsen som hjalp bedstemor med at få chatollet her ud.«

Min nysgerrighed var vakt. Jeg anede knapt, hvem Jens Nielsen var, – og lidet anede jeg, at det skulle blive en så omfattende sag og føre os så vidt omkring.

Jeg startede undersøgelserne med brandene i Valby 1.-2. juli 1883 ud fra Kbh's Amts søndre birks politirapporter, men blev hurtigt ført tilbage til juni måned til Merløse-Tuse og Arts-Skippinge herreders, samt Holbæk byfogeds og købstads politirapporter og senere videre til Landsretten og til Højesteret.

Jeg har forsøgt at få en nogenlunde kronologisk orden på begivenhederne, hvilket imid-

lertid har været næsten umuligt, ligesom der også måtte forekomme mange gentagelser.

Endvidere har jeg så vidt muligt bibeholdt sprogformen i rapporterne. Kun enkelte steder, hvor sproget har været for »snørklet« og gammeldags, eller sætningerne og afsnit for lange, har jeg ændret ubetydeligt for at lette læsningern heraf. Iøvrigt har vi ønsket hovedsageligt at lade teksterne i rapporterne tale for sig selv. Rapporterne fra Landsoverretten og fra Højesteret er dog forkortede, da proceduren fra hver eneste sag er gentaget i næsten fuldt omfang.

Ved gennemgangen af »Politidokumenter 1878-83« fandt vi en mappe mærket »Jens Nielsen«. Vi kalder dem »Sagens akter«.

En mærkelig pakke papirer, sådan set. Hele breve, halve breve, daterede og udaterede, løsrevne småbreve og noget af korrespondancen mellem de forskellige jurisdiktioner og mellem Udenrigs- eller Justitsministeriet og Londons politi, chefen for Scotland Yard. Der var endog to breve fra Jens Nielsen til hans moder, skrevet i Kalmar fængsel.

Mange papirer er åbenbart kasseret, før man tænkte på at arkivere dem. Derfor mangler adskillige af dem, der refereres til.

Fra brandene i Valby fandtes endog rapporter fra brandfogeder, hvilket ligesom fik personerne til at træde levende frem, mennesker, som jeg enten havde kendt eller i hvert fald havde hørt om i mit hjem.

Disse »Sagens akter« er efter bedste evne fordelt ind imellem, med eller uden »oversættelse«.

Gårdene i Valby lå omkring gadekæret, Gadekærvej og Gåsebæksvej! Efter branden opbyggedes gårdene længere vestpå i byen. Bechs gård lige vest og nord for den nuværende S-bane, Valby Langgade st. Den er nu helt borte. Af Hoffmanns gård ses endnu den røde hovedbygning, Sct. Hans Minde samt nogle staldbygninger. Porcelænsfabrikken »Norden«, nu »Royal Copenhagen« købte senere Niels Nielsens nybyggede gård, hvoraf i hvert fald den gule stuebygning ligger lige ud til Valby Langgade.

På Kbh's Stadsarkiv fandt vi iøvrigt referat om, at fabrikant Hoffmann uden at afvente officiel tilladelse havde overdækket Gåsebæksrenden, på grund af stanken fra den, ligesom den hindrede hans adgang til marken. Senere overdækkede også Niels Nielsen sin del af renden.

Arbejdet med disse oplysninger fordelte vi således, at min mand hovedsageligt tog sig af det mere »tekniske«, altså »hvor«, ved fremskaffelse af arkivmaterialet.

Vi har fået megen hjælp fra forskellig side. Fra arkivar Egholm, Horsens Tugthus, modtog vi en pakke dokumenter af forskelligst art, som har været os til god nytte, ligesom de mange mikrofilm fra de relevante hovedstadsblade, der behandlede sagen, og som bibliotekerne skaffede os hjem. Endvidere fotokopierne af de gamle Holbæk-aviser og billeder fra arkivet i Klosterstræde. Også arkivet i Jyderup har ydet os god hjælp, ligesom Det kgl. Bibliotek.

Vi er taknemmelige for al den hjælp, vi har modtaget, og måske allermest fra Landsarkivet for Sjælland for deres venlighed og beredvillighed med at skaffe materialet frem.

Tak til alle, der har været med til at få denne beretning om Jens Nielsen frem.

Oscar og Oline Udsholt.

*Særlig tak til Gudrun
for renskrivning af
manus.*

Merløse-Tuse herreds politiprotokol

M-T-168 23. juni 1883

Sag 152/83

Kl. 7 eftermiddag blev **Merløse og Tuse herreds politiret** sat på herredskontoret, hvor da foretoges forhør til oplysning om et i Jyderup den 20. juni forøvet

M-T-169 pengetyveri.

For retten mødte politiassistent Samuelson og rapporterede, at da han den 20. ds. opholdt sig på dyrskuepladsen i Jyderup, kom husmand Frederik Langemark ved Skarritsø til ham og anmeldte, at der samme dags eftermiddag mellem kl. 2 og 5 var blevet et beløb af 30 kr., bestående af 3 tikronesedler, som beroede i et skab, hvori nøglen sad, stjålet. Selve stuen var aflåst, og tyven havde skaffet sig adgang hertil gennem vinduet ved at ituslå en rude og derefter tage krogen af.

Dette tyveri har comparenten nærmere undersøgt i dag, og han er ved undersøgelsen blevet temmelig overtydet om, at det er forøvet af fattiglem Jens Nielsen af Brokøb fattiggård.

Han støtter sin mistanke mod Jens Nielsen på, at det er oplyst, at han den 20. om aftenen på festpladsen har fået byttet 2 tikronesedler, ligesom hans forklaringer er i høj grad vaklende og usandsynlige.

Comparenten har derfor anholdt Jens Nielsen i eftermiddag kl. 4 og nu indbragt ham hertil.

Anholdte fattiglem Jens Nielsen af Brokøb fattiggård fremstod derpå »løs og ledig« og forklarede under sandhedsløfte, at han er født på Råbjerg den 20. november 1862 samt at han senest er straffet her i landet i 1879 i Fredericia for brandstiftelse med 2 års strafarbejde i Vridsløselille.

Foreholdt, at han må være gerningsmanden til det af Samuelson rapporterede tyveri, benægter han bestemt dette.

Comparenten har senest opholdt sig i Sverige i lidt over et år, og han har der været straffet for tyveri med 1 års strafarbejde. Den 10. ds. blev han løsladt af straffeanstalten og blev derefter sendt til København og opholdt sig her til den 12. ds.

HOLBÆK - JYDERUPEGNEN

Politisk: _____
 Herredsskel _____

Han rejste derefter til Jyderup, hvor han af sognerådet fik tilladelse til at besøge sin moder i et par dage på fattiggården i Brokøb.

Ved løsladelsen fra straffeanstalten i Sverige fik comparenten udbetalt i arbejdsfortjeneste 73 kr. 34 øre, hvilket formentlig tilstrækkelig viser, at han ikke havde behov for at stjæle for tiden.

Da det er nødvendigt at sikre sig anholdtes tilstedeværelse, indtil sagen bliver nærmere oplyst, samt da hans forklaringer er i høj grad usandsynlige, blev af dommeren

dekreteret:

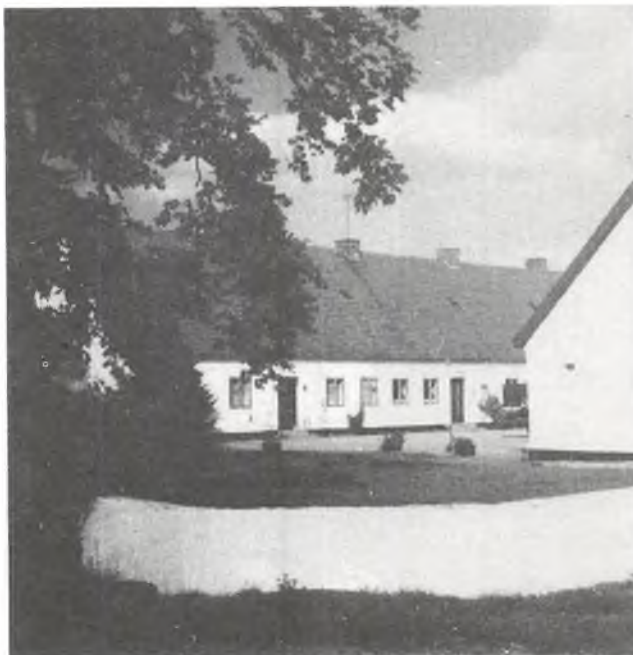
Anholdte Jens Nielsen af Brokøb fattiggård
bør indtil videre arresteres på sin person.

Dekretet oplæst for arrestanten, og han er afgivet til arresten.

Politiretten hævet.

N. R. Krag
fuldm.

Retsvidner
P. F. Cha. Lyng Schäfer

*Brokøb Fattiggård. 1938. Privat eje.
Åmosevej 53. Matr. nr. 1 a. Brokøb by. Holmstrup sogn*

25. juni 1883

M-T-169 Forhør til oplysning om et i Jyderup den 20. juni 1883 forøvet tyveri.

152/83

Den fremlagte rapport af 24. juni fra politiassistent Samuelson:

Arrestanten Jens Nielsen var løs og ledig fremstillet og fastholdt sin forklaring om, at han ved løsladelsen fra strafanstalten i Kalmar søndagen den 10. denne md. fik udbetalt 73 kr. 34 øre i svenske penge, nemlig 1 stk. 50 kr. seddel, 1 stk. 10 kr. seddel, 2 stk. 5 kr. sedler og resten i sølv.

Han fik pengene i Malmø, hvor han blev løsladt, og ankom til København søndag formiddag mellem 9 og 10 med dampskib. Han blev ikke afleveret til politiet dersteds, idet han fra det øjeblik den svenske politibetjent havde set ham anbragt i damperen, var sin egen herre.

I nærheden af Holmens Kanal og Thorvaldsens Museum fandt han en kælder, hvor der handlede med klæder. Der købte han den frakke, han har på for 22 kr., en vest for 3 kr. 50 øre og bukser for 4 kr. og undertrøje og underbukser for 3 kr. 75 øre, krave og sløjfe 2 kr., en hat 4 kr., et par seler 75 øre, et livbælte 2 kr. og et halsklæde 2 kr.

M-T-170 Mere husker han ikke for øjeblikket.

Derefter tog han logi første nat hos en kammerat og sidste nat på hotel Dannevirke. Han siger, at han kun har givet 8 kr. ud til ophold, og tirsdag eftermiddag kl. 2¼ tog han billet til Jyderup. Den kostede 2 kr. 95 øre og han havde 27 kr., da han kom til Jyderup.

Han havde hos klædehandleren eller marskandiseren fået byttet sin svenske 50 kr. seddel, og derfra skriver sig hans danske 10 krone sedler, hvoraf han gav de sidste ud ved dyrskuet i Jyderup.

Han nægter bestemt at have forøvet tyveriet hos Frederik Langemark. Oplæst, vedt. og aftrådt.

For retten mødte husejer Frederik Langemark af Jyderup mark ved Skarritsø, som da under sandheds»løvte« og edstilbud rathaberede sin afgivne forklaring til Samuelsons rapport og tilføjede, at tyven har benyttet chancen til uset at åbne vinduet på den stue, hvor skabet står, og ligeledes uset er gået ud gennem køkkendøren, som vender ud til haven og aflåses med en indvendig krog, som tyven havde aftaget.

Øksen, som fandtes på stuegulvet, er taget fra et uaflåset brændeskur. Portemonnaien indeholdt kun 3 stk. tikronesedler og lå i en blikæske på en indvendig skabshylde. Skabet var uaflåset, idet nøglen sad i.

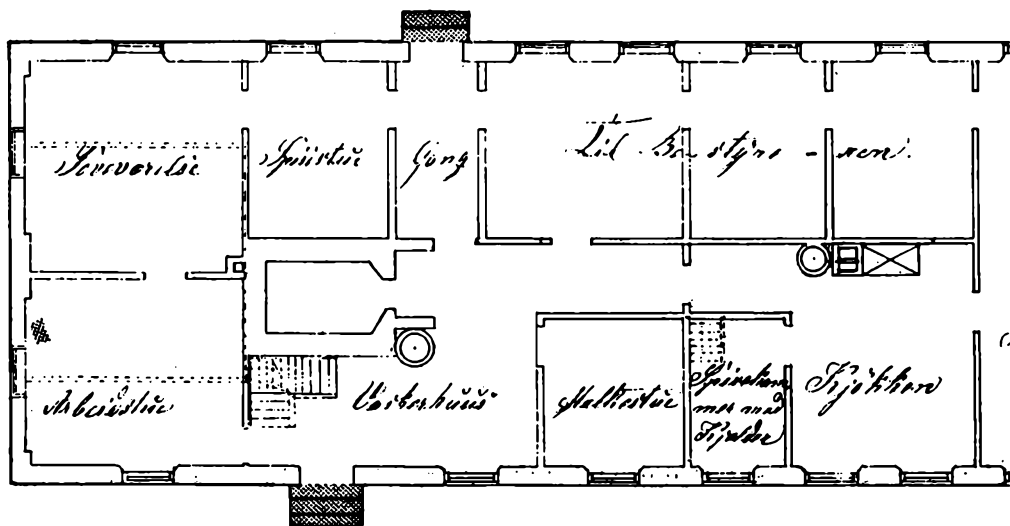
Andet end de 3 10 kr. sedler savnes ikke, og tyven efterlod portemonnaien.

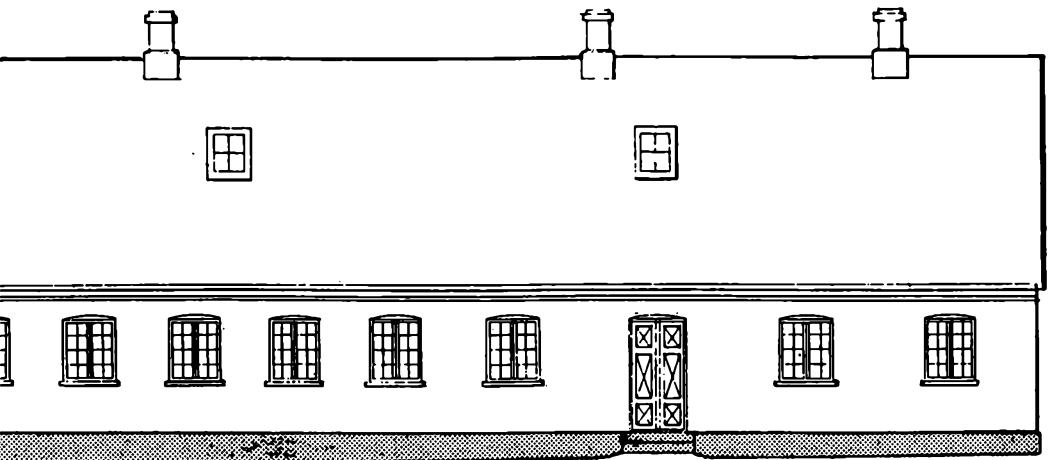
Arrestanten meldte sig den 12. ds. til sognerådsmedlem, gårdejer Jens Jensen om tilladelse til at opholde sig på Brokøb fattiggård, hvor hans moder er lem. Gårdmanden forstod, at grunden hertil var, at arrestanten ingen penge havde, men nogen særlig omtale har der ikke været af hans pengeforhold, ligesom han heller ikke er blevet visiteret ved sin ankomst til fattiggården.

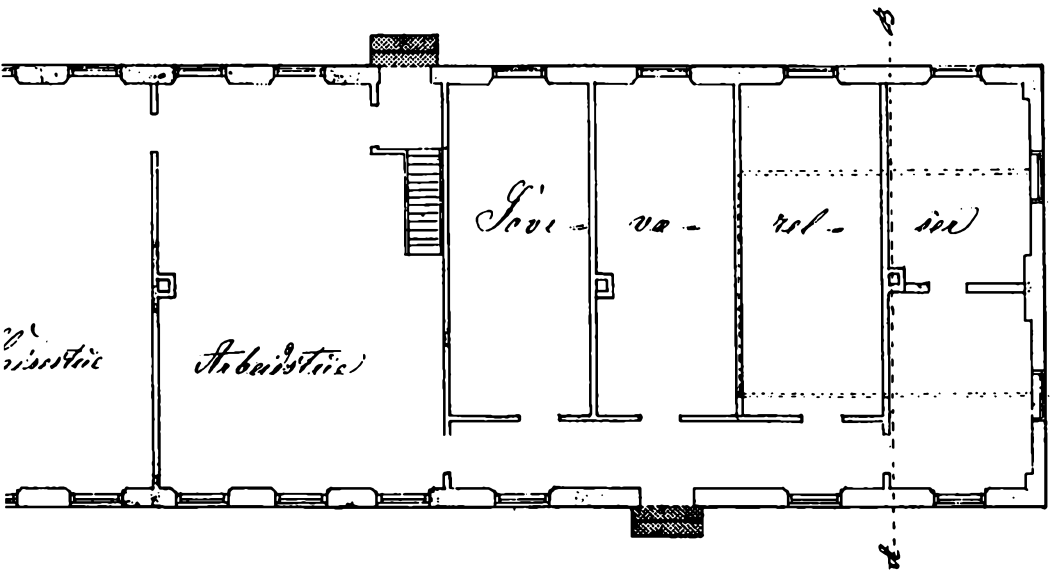
Indre side

Fattiggården i Brokøb

Nord

Oplæst og vedtaget med tilføjelse af, at han frafalder erstatning, hvis arrestanten er gerningsmanden.

Igen fremstod arrestanten og berigtigede sin afgivne og påny forelæste forklaring derhen, at han gav sin sidste 10 kr. ud 2 dage efter dyrskuet, altså den 22. ds., da han hos en købmand i nærheden af fattiggården købte 5 alen – 2 alen bredt lærred for 5 kr. 80 øre, bestemt til skjorter.

Nu husker han, at han også købte en skjorte i København, men i en anden butik for 2 kr. Der var den første butik også i en kælder, hvor arrestanten straks efter sin ankomst med dampskibet indfandt sig, og han ville have lov til at skifte klæder der.

Da dette ikke blev ham tilladt, fordi det nu straks var kirketid, og døren skulle lukkes, gik han til en anden butik i nærheden og købte her de anførte klædningsstykker.

Foreholdt, at undertrøje og underbukser må have kostet mere end 3 kr. 75 øre, svarede han, at sådant er vel muligt. Han har en søster Ane Kirstine Nielsen, gift med husmand Anders Hansen af Nr. Vallingerød. Hun har for nyligen aflagt et besøg på Brokøb fattiggård og ved denne lejlighed talt med ham.

Arrestanten er her i landet straffet 3 gange, 2 gange for tyveri og sidste gang for brandstiftelse i Fredericia.

Oplæst og vedtaget.

Arrestanten igen afgivet til sin arrest og den mødte dimmitteret.

Politiretten hævet.
Ad. Meinert

Vidner
Christensen C. Jensen

M-T-172 7. juli – formiddag kl. 10½

152/1883

Forhør til oplysning om et i Jyderup den 20. juni forøvet tyveri.

Dommeren bemærkede, at arrestanten Jens Nielsen er udbrudt af arresten onsdagen den 27. f. m. og derefter har begået flere brandstiftelser under Arts-Skipinge herreder og Københavns amts søndre birk, i hvilken sidste jurisdiction han er blevet anholdt efter stikbrev fra hr. arresthus-inspektøren.

Der fremlagdes amtets ratihabition (godkendelse) af, at fuldmægtig Krag har afholdt grundlovsforhøret den 23. f. m.

Straffeattest fra 28. s. md. fra Elbo m. fl. herreders kontor og skrivelse af 29. s. md. fra Vejle amt med deri ommeldte akter.

Forhøret udsat.

Politiretten hævet.

Ad. Meinert

Vidner
Christensen C. Jensen

M-T-177 År 1883 den 26. juli kl. 11 formiddag

blev Merløse-Tudse herreders politiret sat og holdt på tingstedet i Holbæk af den ordinære dommer i overværelse af retsvidnerne Christensen og Jensen, hvor da blev foretaget

174/1883

Subsidiært forhør efter begæring
af Københavns amts s.birk.

Der fremlagdes skrivelser fra Københavns amts s. birk af 19. ds. og rapport fra politiassistent Samuelson af 22. ds. og fra sognefoged O. Pedersen i Svinninge af 23. ds., ligesom de i første rapport ommeldte bukser var til stede i retten.

For retten mødte tjenestekarl af Holløse Jens Peter Hansen, der under sandheds løfte og eds tilbud ratihaberede sin til rapporten afgivne forklaring, hvor han vedkender sig sin ejendomsret til de tilstedeværende bukser, som derefter blev forsynede med rettens segl.

Han tilføjede, at bukserne tilligemed et par ved dem hængende seler er onsdag den 27. f. md. frarøvet ham – mod hans vidende og vilje – eller ved tyveri, og at selerne senere blev fundet og igen kommet i hans besiddelse.

Han lovede snarest at tilstille retten de omtalte seler, ligesom han også gav afkald på erstatning for afsavn og forringelse af bukser og seler, når disse igen måtte blive udleveret til ham.

Dommeren bemærkede, at arrestanten Jens Nielsen efter mundtlig rapport fra politiassistent Samuelson opholdt sig 1 dag længere hos sin fader, træskommand Niels Jensen i Svinninge end opgivet i sognefogedens rapport, nemlig til den 19. f. md., og at Arts-Skipinge herreder er tilskrevet om at samle og indsende arrestanten Jens Nielsens effekter.

Forhøret udsat.

Politiretten hævet.

Ad. Meinert

Vidner

Christensen C. Jensen

M-T-178 1883 den 30. juli kl. 10½ form.

blev Merløse-Tudse herreders politiret sat på tingstedet i Holbæk af den ordinære dommer o.s.v., hvor da blev foretaget

174/1883

Subsidiært forhør efter begæring af
Københavns amts s. birk.

Der fremlagdes udskrift af Arts-Skipinge herreders politiprotokol og de i samme ommeldte effekter, var til stede i retten.

Ligeledes var mødt husejer Frederik Langemark af Jyderup mark, som fik udleveret de tilstedebragte effekter, nemlig en karaffel, 1 flødekande, 1 sukker-skål, 1 præsenterbakke og nogle assietter (egl. en porcelænsskål, en assiet med låg og et glas), 2 kørepidske og en tegnebog, efter at disse genstande af rettens vidner var vurderede til i alt 6 kr.

Fremdeles et stykke lærred, efter at dette af rettens vidner var blevet vurderet til andre 6 kr. og endelig den hos arrestanten forefundne kontante pengebeholdning af 6 kr. 92 øre.

Fr. Langemark gentog derefter, at han frafaldt al yderligere erstatning af arrestanten.

De med Jens Peter Hansens bukser den 27. f. md. stjalne seler er sendt ind af betjenten.

Forhøret sluttet.

Fra Arts-Skippinge herreders politiprotokol

A-S-530 1883 den 30. juni blev politiretten sat på

Kallundborg rådhus og i den ordinære politidommer, herredsfoged Hansens sygdomsforfald administreret af Chr. Deschler i forventning af amtets sanktion i overværelse af retsvidnerne Christensen og Seerup, hvor da foretoges

Sagen 74/1883   **Forhør i anledning af ildebrand
hos købmand Petersen, Kajemose.**

(1883 den 29. juni brandforhør i Kajemose – ekstrakt
protokol fol. 134).

A-S-532 Efter tilsigelse var mødt brandlidte købmand P. H. Petersen af Kajemose, som stadfæstede sin i går afgivne forklaring og videre tilføjede, at såfremt ilden i taget havde raset højst et par minutter til, ville comparentens hustru og svigerinde, der sov i kammeret på loftet, utvivlsomt være indebrændte, idet adgangen fra kammeret ud på loftet da ville have været spærret.

Comparenten fik først tid til at tage klæder på, efter at alt var slukket, og arbejdede hele tiden med slukningen i det blotte linned.

Ligesom comparenten gentager sin uskyldighed i branden, således er han nu yderligere blevet bestyrket i sin mistanke om, at denne er begået af Jens Nielsen, derved, at denne – efter at ilden på loftet tilsyneladende var slukket, og comparenten havde opfordret ham til at slukke ved den søndre side af huset, desuagtet var gået over ved den nordre side af huset og herfra kom comparenten i møde med pengekasen stående i en spand.

Hvis Jens Nielsens forklaring overfor comparenten om, at han fra bakken ovenfor huset, som ligger i en afstand af sine 1000 alen fra dette sted, så flammerne stige op fra huset i 3 á 4 alens højde, er rigtig, formener comparenten, at det ville have været umuligt at indskrænke ilden til det omfang, som den fik, og at huset da umuligt ville have været til at redde.

Opl. rat. dimit.

Retten hævet.

Forhøret udsat.

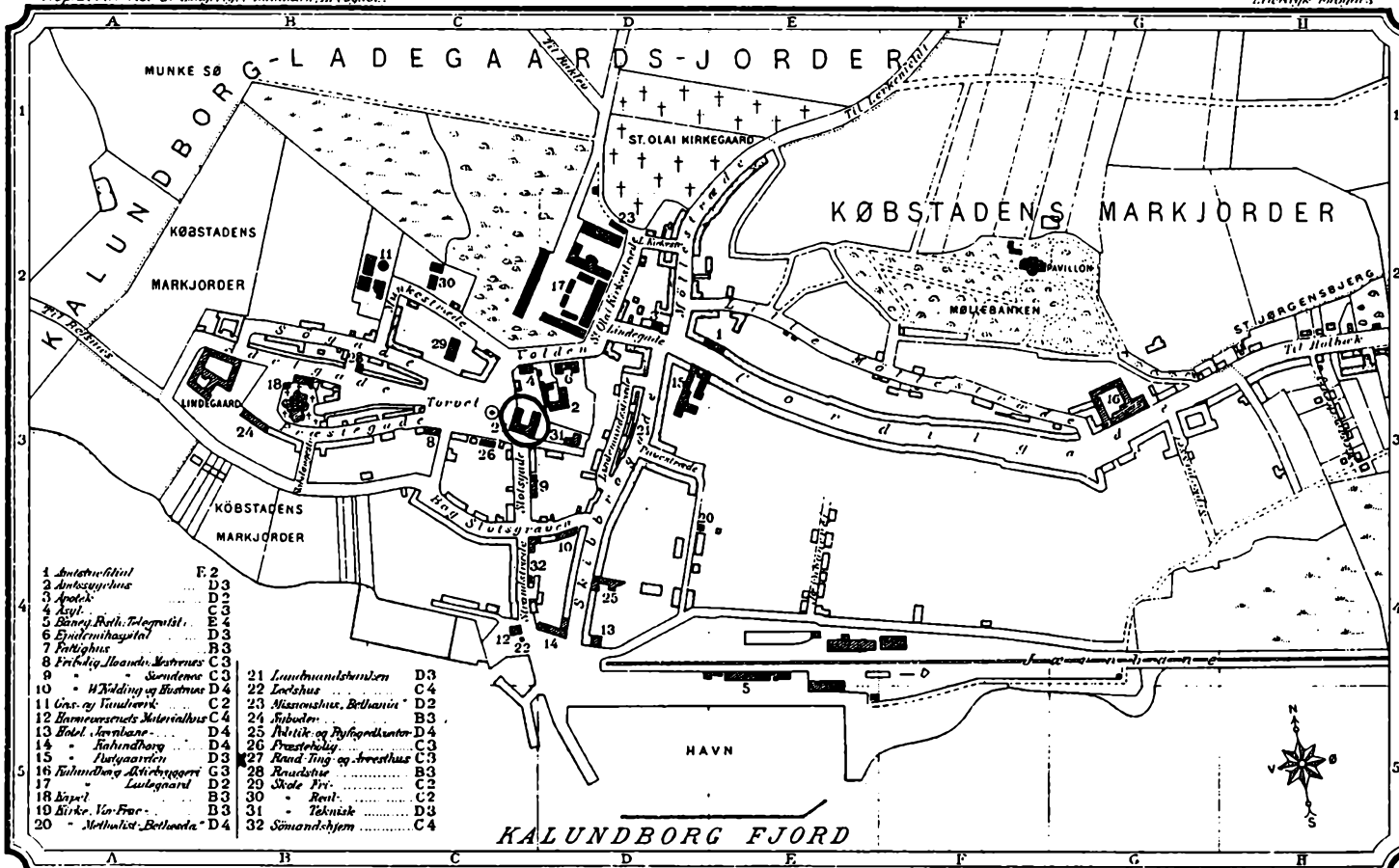
Chr. Deschler
jur.

Retsvidner
Christensen   Seerup

KALUNDBORG.

Trop-Beskrivelse af Kongeriget Danmark, III (Aaue).

Etiketskj. Sigtendes

1	Andestuehul	E 2	21	Landsmandstuen	D 3
2	Andestuehus	D 3	22	Løsthus	C 4
3	Apotek	D 2	23	Almanakshus, Bellman's	D 2
4	Asyl	E 3	24	Skibuden	B 3
5	Bænk, Bøst, Telegrafst.	E 3	25	Politik og Politiaktent	D 4
6	Ernterhusstue	D 3	26	Fræstehøj	C 3
7	Følghus	B 3	27	Rand Ting og Arresthus	C 3
8	Frisidig Almands Vestens	C 3	28	Raudstue	B 3
9	Søndens	C 3	29	Skole Fri	C 2
10	Holding og Bostue	D 4	30	Rent	C 2
11	Gæs. og Tøndeværk	C 2	31	Teknisk	D 3
12	Barneserues Materialhus	C 4	32	Sømandshjem	C 4
13	Høst. Jernløse	D 4			
14	Fiskeriborg	D 4			
15	Fuglevarn	D 3			
16	Fuldmægt. Skibsværk	G 3			
17	Ludegaard	D 2			
18	Køpst.	B 3			
19	Birke. Van-Frøe	D 3			
20	Metallisk. Bellman's	D 4			

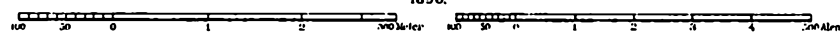
KALUNDBORG FJORD

Udort af T. A. Høegh

Forlaget af Universitetsforlaget G. E. C. Gørl.

Avsl. F. Amundtshøj Etabl.

1896.

A-S-536 23. juli 1883 kl. 10 form.

537

blev politiretten sat på herredskontoret i

Kallundborg, hvor da foretages

82/1883

**Subsidiært forhør ang. en af
Jens Nielsen af Raabjerg forøvet
brandstiftelse i Kajemose.**

Fremlagde til vedfølge: en skrivelse fra Københavns amts s. birk af 19. ds. med deri påberåbte bilag samt en rapport fra politiassistent Møller af 21. ds.

Mødte sognefoged Niels Nielsen af Holmstrup, som foreholdtes arrestantens forklaring angående dennes nærværelse ved brandstedet, bemærkede, at denne forklaring er rigtig. Derimod var arrestanten ikke med blandt dem, som købmand Petersen beværte om morgenen den 28. ds.

Arrestanten Jens Nielsen fortalte comparenten, at han den 27. kl. 9 formiddag var blevet løsladt fra Holbæk arrest, og at grunden til, at han kom til Kajemose om natten var den, at han var faret vild på vejen fra Holbæk.

Comparenten havde ikke nogen bestemt mistanke imod arrestanten for at have påsat ilden, og det havde skolelærer Nielsen, med hvem han konfererede, heller ikke.

Da arrestanten forlod brandstedet, formentlig »ved det lav« kl. 6 om morgenen, ytrede han, at han ville gå til Brokøb fattiggård og blive der.

Comparenten stode da også på, at han ville blive der, indtil øvrigheden kom til stede.

For en sikkerheds skyld bad comparenten Steen Nielsen om at sende bud til bestyreren af fattiggården, om at passe på Jens Nielsen.

Forhøret udsat.

A-S-538 År 1883 den 25. juli kl. 12½

foretages på rådhuset i Kallundborg

nr. 82/1883

Subsidiært forhør.

Dommeren fremlagde en skrivelse fra Merløse-Tuse herreds kontor af 21. ds. til medfølge.

Efter tilsigelse var mødt tjenestekarl Carl Petersen af Kajemose, som på anledning forklarede, at han er født i Jyderup i året 1864 og nu i tjeneste hos gård-ejer Lars Chr. Andersen i Kajemose.

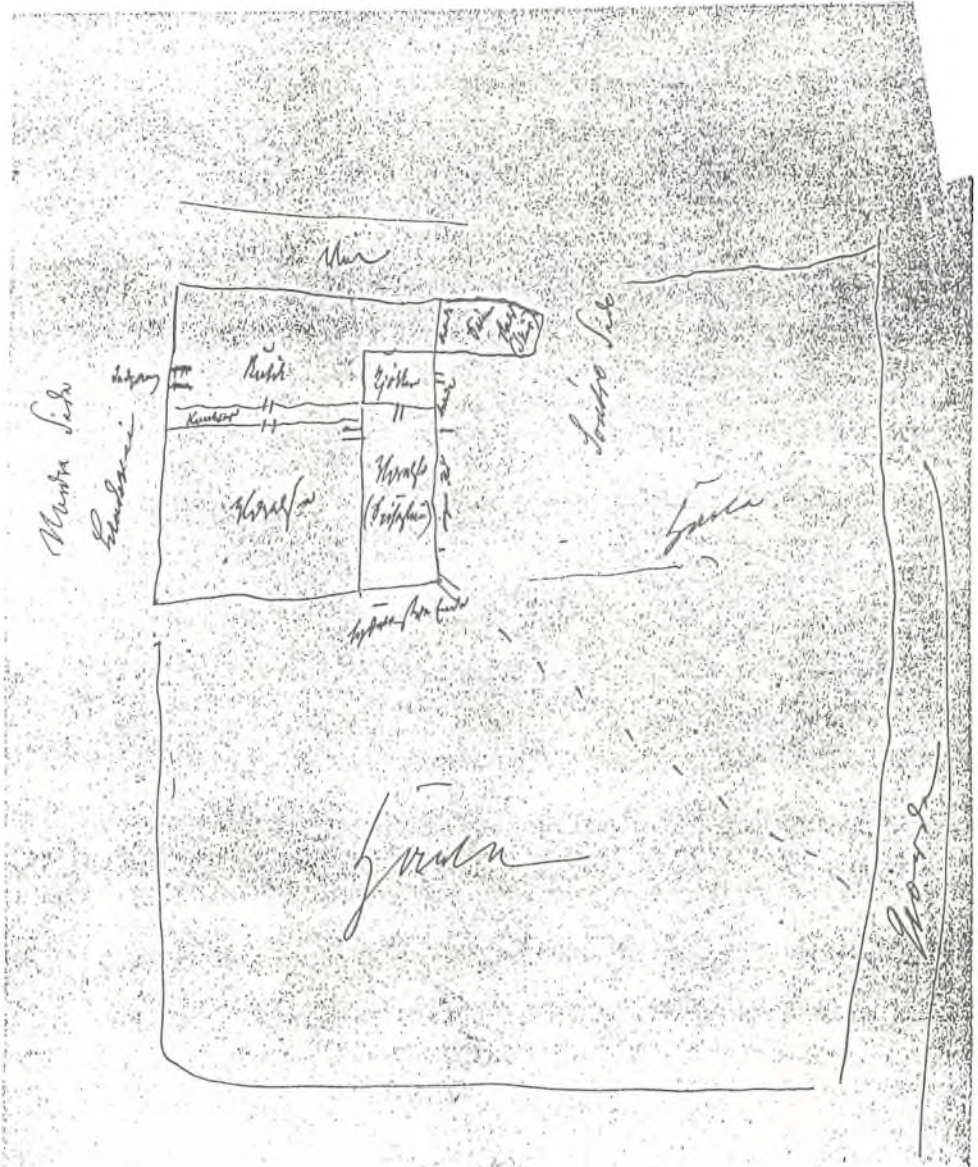
Han er opdraget på Brokøb fattiggård og kender derfra arrestanten Jens Nielsen, hvem han traf om natten ca. kl. 12 efter det den 20. juni d. år i Jyderup afholdte dyrskue.

Han traf arrestanten på dyrskuepladsen, hvor han fortalte ham, at han havde været til søs og tjent 70 kr. om måneden, og at han om 8 dage skulle til Amerika.

Til erindring om sig forærede arrestanten ham 2 kørepidske, en tegnebog og to manchetknapper, som arrestanten havde vundet i en tombola ved dyrskuet.

Disse genstande indleverer comparenten (som dimitteredes).

Dommeren bemærkede, at den til i dag tilsagte Karen Marie Hansen, arre-

Købmandshuset i Kajemose

Rids til S
Fra politiassistent Møllers rapport

stantens moder, på grund af sygdom ikke har kunnet give møde.
Forhøret udsat.

A-S-538 Forhør nr. 82/1883

Efter tilsigelse var mødt:

Købmand Peter Henrik Petersen af Kajemose, som forevist det i politiassistent Møllers rapport af 21. ds. indeholdt rids af det hus, han beboede, stadfæstede dets rigtighed og tilføjede, at huset for ca. 25 år siden var opført af mur og bindingsværk samt stråtag.

Det sydlige stråtag var gammelt, det nordlige temmelig nyt, og stråtagene over de to tilbygninger, respektive mod øst og syd, der indeholdt pakrum, vognskur og svinehus, var næsten nye.

Fra kontoret var trappegang til loftet, og fra pakrummet ved siden af butikken, over hvilket pakrum, der ikke var loft, stod der en stige, ad hvilken man kunne komme op på loftet.

Comparenten sov om natten mellem den 27. og 28. f. md. i spisestuen, medens hans kone og svigerinde sov i loftskammeret, og pigen i kontoret, i hvilket sidste hans pengeskrin (en alm. blikkasse) stod på et bord.

Af comparentens løsøre blev der kun lidt beskadiget, nemlig i køkkenet, og comparentens tab ved branden er intet at regne, hvorfor han heller ikke har gjort nogen anmeldelse i brandforsikringsselskabet »Danmark«.

Der brændte ikke noget løsøre, men lidt af det blev beskadiget af vand.

A-S-539 Husets brønd lå på den anden side af landevejen, omtrent lige nord for det tilbyggede pakhus.

Om han traf arrestanten med pengekasen ved brønden eller mellem huset og brønden, kan han ikke huske. Men da han så pengekasen i arrestandens spand, forstod han straks, at arrestanten havde villet stjæle den.

Han havde også hele tiden arrestanten mistænkt for ildpåsættelsen, uagtet han viste sig flink ved slukningen, da han havde hørt, at arrestanten var en dårlig person.

Det var da også denne hans mistanke, der gjorde, at han sendte bud efter sognefogeden, men sognefogeden frygtede for at anholde ham, da han formentlig var bange for hans hævn.

For øvrigt talte Jens Nielsen selv om, at de nu alle ville komme i forhør, og han afventede rolig sognefogedens tilstedekomst, da comparenten anmodede ham om at blive.

Comparenten har ingen erstatningskrav at gøre gældende mod arrestanten.

De nærmeste dage efter dyrskuet i Jyderup var arrestanten flere gange i comparentens butik.

Den 21. f. md. byttede han ham en 10 kr. seddel samtidig med, at arrestanten købte et stykke lærred af ham for 6 kr.

Gjort bekendt med arrestantens forklaring af 13. ds., der oplæstes for ham, bemærkede comparenten, at der ikke var noget som helst, der talte imod rigtigheden af arrestantens forklaring om måden, hvorpå han påsatte ilden.

*Flakkebjerg Anstalt til moralsk fordærvelse af børns forbedring – oprettet 1836.
Bygningerne er for størstedelen opført i 1915.*

Comparenten må fastholde, at hans hustru og svigerinde, der lå på loftet ved brandstiftelsen, var udsatte i meget høj grad for at indebrænde.

Pengekassen var ikke aflåset.

Da arrestanten blev opmærksom på, at comparenten så pengekassen i hans spand, tog arrestanten – i al fald så vidt comparenten mindes, selv pengekassen op af spanden og rakte den til comparenten.

Comparentens moder, Karen Marie Jensen på Brokøb fattiggård er syg og kan derfor ikke give møde, men det er comparenten bekendt, at arrestanten i nogle dage før den 23. f. md. opholdt sig på fattiggården.

Comparenten ved ligeledes, at arrestanten om morgenen efter brandstiftelsen besøgte sin moder, og ved den lejlighed ombyttede sine træsko med sine støvler, som han tidligere havde efterladt hos moderen.

På comparentens loft stod uden for sovekammeret forskellige varer, der iblandt en kasse med ca. 900 æsker svovlstikker inde under det sydlige tag.

Flammerne slog op indvendig tæt ved det sted, hvor kassen stod, og comparenten måtte flytte kassen for at komme til med sukkersækken, hvormed han søgte at dæmpe ilden.

Taget over svinehuset brændte i en længde af ca. 3 alen og i en højde af ca. 2½ alen. Tagskægget over køkkendøren og ved det vestlige hjørne har der været ild i op efter ca. ½ alen.

Oplæst. rat. dimit.

Skolelærer Lars Nielsen af Kajemose, som gjort bekendt med politiassistentens rapport af 21. ds. stadfæstede rapporten og ridsets rigtighed og på anledning tilføjede, at han er ejer af det hus, købmand Petersen bebor, og om hvis tilstand og bygningsmåde han forklarer som forrige comparent, og at huset var forsikret i »Landsbygningernes Brandforsikring« for 1.005 kr.

Tilbygningerne som købmand Petersen havde opført var derimod ikke forsikrede. Comparenten havde ikke gjort nogen anmeldelse om branden for branddirektionen og er nu formentlig afskåret derfra ifølge assurancebestemmelserne.

Den ved branden forårsagede skade er imidlertid ikke stor, efter comparentens skøn til et beløb af ca. 20 kr., og han påstår sig ikke tilkendt erstatning hos arrestanten.

Opl. rat. dim.

Fremstod påny købmand Petersen, som forklarede, at han havde opført tilbygningerne til huset, og at de ikke var assurerede. Han takserer skaden på svinehusets tag til 5 a 6 kr., men påstår sig ingen erstatning tilkendt hos arrestanten.

Opl. rat. dim.

Forhøret udsat.

Foretoges påny subsidiært forhør nr. 8/1883.

Mødte nu købmand Peter Henrik Petersen af Kajemose, som indleverede 1 kaffel, 1 glasflødekande, 1 glassukkerskål, 1 porcelæns do., 1 assiet med låg og 1 glas, 1 præsenterbakke og 1 stk. lærred, som arrestantens moder, der er syg,

havde anmodet ham om at indlevere til retten, som genstande arrestanten havde vundet i tombola ved dyrskuet i Jyderup den 20. f. md. og givet moderen i forvaring, dog med undtagelse af lærredet, som arrestanten havde købt hos compa-
A-S 539 ring, og med undtagelse af lærredet, som arrestanten havde købt hos compa-
renten den 21. f. md., men ligeledes givet moderen i forvaring.
Opl. rat. dim. Forhøret sluttet. Retten hævet
P. Hansen

Retsvidner
Christensen Seerup

*Klosterstræde 18, Holbæk
Råd-Ting og Arresthus
(fra lokalhistorisk arkiv)*

1883 L. 36

Af det her over den undvegne arrestant Jens Nielsen af Brokøb fattiggård optaget forhør fremsendes tjenstligst den begærede udskrift, hvorfor forakterne i de ham her i landet overgåede straffesager vedlægges tillige med tvende breve fra ham til moderen.

Merløse-Tuse herreders kontor 3. juli 1883
til Holbæk byfogedkontor.

Meinert

Karen Marie Hansen.
Brokjøb Fattiggaard.
no Gyderup St.
Danmark.

Kalmar den 19 Desember 1882.

Kjære Moder.

Da jeg formoder at du længe efter at
høre fra mig, vil jeg idag benytte mig
Heiligheden, som Søndagen forvinder mig,

til at sende Dig en lille Skrivelse, jeg kan da først lade Dig vite at jeg er ved Helsen og har været saa siden jeg kom her, hvilket ikke bidrager saa lidt til at lette Fængselsens tungt og sørlige Liv. Jeg takker dig saa inderligt Kjære Moder for dit Brev som jeg modtog den 4 October hvori jeg ser at i da alle vare ved Helsen og det er en stor glede for mig at vite det. jeg faar sige dig at man faar lige saa god en Behandling her i de Svenske Fængsler, eller vel inderbedre som i de Danske, her faar man ikke som i Danmark sin bestemte Arbejdsfortjenst, her faar man efter som man er flidig til, og du kan tro at

jeg har ikke forsømt Tiden fra den side, hvilket du selv kan tænke Dig naar jeg siger Dig at jeg allerede tjent 35 Kroner og naar jeg saaledes flittigt arbejder gaar Tiden i ganske hurtigt for mig og naar jeg bare faar høst paa 5 Maaned til saa skal det være forbi med mit Fængselsliv, det kan du være sikkert paa Kjære Moder, jeg har vollet Dig saa megen Sorg nu vil jeg se om jeg ikke ved et uerligt og retskaffent Levnet, kan være Dig til glæde og Trøst, jeg har sent Dig 3 Breve,

för jeg kom her som jeg ikke ved om du har modtaget, det første skrev jeg den 3dende Mai i London efterat jeg havde faaet min Frihet, Di to andre skrev jeg fra Fjndland og i det sidste varder ihlagt et Halthundrede skjønne billeder vil du late mig vite om du har modtaget disse 3 Breve. Du har ret Kjære Moder naar du siger at det er en trang vei jeg hidentils har vandret paa.

ah ja kjære Moder den er trang og tung og bliver jo længer jo tungere, nu kommer snart den store og glædelige Julehøjtid som glæder og fryder alle der ude i friheten, den minste med den store, men jeg arme ulykkelige Henneske, jeg kan ikke fjerne Juleen, saa som mine frie lige, for mig er Fjengselstige trangt og lige mørkt som sedvanligt.

min Enslighed er den samme, den hemske stilheden omkring den samme ah jeg gjentager det Kjære Moder det er en trang og sørgelig vej jeg har var paa, jeg har erfaret sandheten af den sproq som siger, som man reder saa likker man. Kjære Moder, du har saa tit men jeg var paa Landerüngaard glædet mig med en lille Jule gave, den be-

ste Julegavedu kan sende mig her ville
være et Brev, og det haaber jeg ogsaa
du vil sende mig, og saa faa du bede
min syster om at sende mig et Brev du
kan jo give hende min adres, en flødelig hils
jeg Dig og dem alle sammen. fra din hengivne
Lars
Onsker

Karen Marie Hansen
Brokjøb Fattiggaard
pr Gyderup St.
Danmark.

Kalmar Lens Udførelse den 27. Aug 83

Kjære Moder

Jeg vil idag for sidste gangen her i mit
stille og enslige Rum skrive et Par Ord til
Dig og lade Dig vide at jeg dog inu er rask
og at det glæder mig at høre at du er paa
bedringsveien. Nu haaber jeg at vi snart
skulde gense hverandre og at med Guds

hjælp bedre Tider skulde gaae op for mig
vel ved jeg at det vil blive haart for
mig at arbeide mig frem i Danmark men
intu er det Guds skelov ikke forsent for
mig at tage Skeden i en anden Haand
og med Guds hjælp skal jeg herefter forsø-
ke at vandse og om mulig inu Arbeide mig
frem paa en retskaffen og erlig maade
Dig til Glæde og mig selv til gavn og jeg
troer og ved at det i enden dog lønner sig
best at vere erlig om end fattig. Jeg skro
sist at jeg var fri den 2 Juni og ifald jeg
haarde veret Svensk eller her fra Byen

da havde jeg blot fri paa Løverdags som
er den 2de men nu bliver det efter vad
man har sagt mig ikke saa. Jeg skal
nemlig Transporteres til Kjöbenhavn men
nu er det saa at der sker bare Fange-
transport en gang om Ugen nemlig
hver Torsdag og da jeg er fri paa Løver-
dag saa kommer jeg vist nok til at sitte
her og vente til Torsdag morgen den 4 Juni
Saa har man sagt mig her at jeg vist
bliver dimit til at komme paa Arbeids-
gaarden naar jeg kommer til Danmark
og det har jeg selv ingen klar kjendedom
til men det ville vist vere lige sørgeligt
for Dig som for mig om noget saadant
skulde hende, men det kan jeg ikke tro

thi jeg har tjent saa mange penge at jeg
kan forsørge mig selv til jeg kan faa Ar-
bejde desuden vil jeg sige Dig at ifald
man vil sende mig til Arbejsgaarden for-
di at jeg ikke har noget Hjem at gaae
og ingen Papirer, da skal jeg nok faa

lov at rejse til Brokjøbfattigaard og blive
dertil jeg kan faa Arbejde, men jeg vil
saa nødig falde Sognet til besvær som
engang var saa forlegne at faa mig
över til Amerika at dig selv betalle
rejsen for at faa mig vek for anden
gang det ville vere altfor Skamfult om
jeg efter saadant skulle ha nødigt at
tikke dem om . hjælp og beskyttelse, men
vis jeg faaer (som jeg tror) min frihed i
Kjøbenhavn, da skal jeg gjøre saa som
du har skrevet først rejse til Töllöse -
siden til Lyderup og se til Dig, jeg vil
nå til Slutning ~~sige~~ ^{bede} Dig at du ikke
taler om til Madamen eller nogen anden
der paa gaarden vor jeg paa den sidste Tid
ha veret samt at du ikke taler derom
til min Søster for jeg ville saa gjerne fri
hennet fra den Sorg at vide vor Ulykligt
min Amerikas rejse for mig har veret
nå vere du hilset fra din hengivne Son

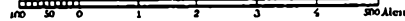
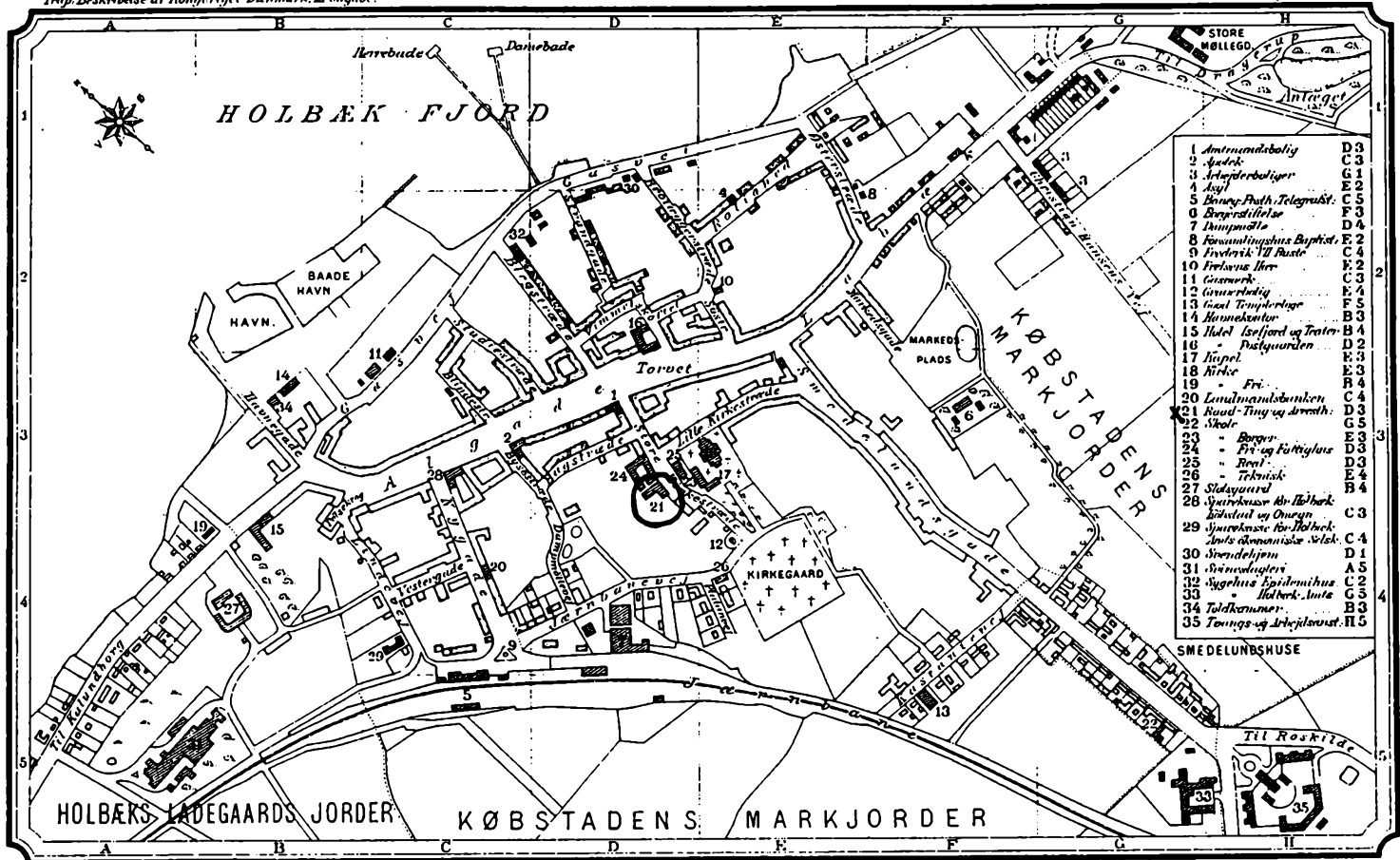
Jens Nielsen
lev vel kjære Moder

HOLBÆK.

Ettertryk af *Forbuden*.

Troop. Beskrivelse af Kongeriget Danmark. III Udgave.

Ho 142B Af Holbæk byfogeds politiprotokol

(15.8.1882-12.7.1886)

År 1883 den 7. juli formiddag kl. 9 blev Holbæk købstads politiret sat og administreret af den ordinære dommer og skriver på rådhuset i overværelse af retsvidnerne Herskind og Petersen, hvor da optoges forhør

nr. 22/1883 til oplysning om arrestanten Jens Niensens undvigelse fra arresten den 27. juni d.å.

Dommeren bemærkede, at nærmere undersøgelse indledes ifølge ordre fra Holbæk amt.

Jens Nielsen, f. d. 20. november 1862 i Raabjerg er den 23. f. md. indsat i arresten ifølge ordre fra politimesteren i Merløse-Tuse herreder, da han er mistænkt for at have gjort sig skyldig i et pengetyveri den 20. f. md.

Han blev anholdt den 23. af herredernes politiassistent Samuelsen, og der var samme dag ved politiretten afsagt arrestdekret.

For retten fremstod arrestforvarer Christian Heinrich Eggert, som på foranledning forklarer, at den 23. f. md. om eftermiddagen kl. 7 indfandt politiassistent Samuelsen sig i arresthuset med en ung person, som comparenten aldrig havde set før.

Samuelsen medbragte den ordre fra herredsfogeden i Merløse-Tuse herreder, at personen, hvis navn opgives at være Jens Nielsen, straks tages under forvaring og indsættes i arresten, da han er mistænkt for pengetyveri.

Samuelsen afleverede en kniv og en pengepung med 6 kr. og 92 øre, som han ved en foreløbig visitering havde fundet hos anholdte.

Comparenten foretog straks i Samuelsens nærværelse en visitering af anholdtes person, og comparenten oplyser, at denne visitering blev foretaget så nøjagtigt og omhyggeligt, som han altid plejede at foretage slige undersøgelser, da det er ham meget magtpåliggende, at de anholdte ikke medbringer fyrstikker eller andre skadelige ting i arresten.

Anholdte var iført et par træsko, som blev opbevaret uden for det værelse, hvori undersøgelsen foregik, og som anholdte foreløbig fik lov til at benytte. Han erkender, at han ikke særlig har undersøgt disse træsko.

Anholdte blev indsat i arresten nr. 13, hvori foreløbig anholdte altid indsættes, indtil de er blevet iførte andre klæder og i fornødent fald visiterede.

Samme arrest ligger i stueetagen i forhuset og har dør til en gang, der fører ud til arrestforvarerens gård, som ligger foran den egentlige arrestgård. Igennem gangen er almindelig passage til arrestforvarerens lejlighed.

Comparenten havde i de forskellige sager været ubekendt med, at der var afsagt arrestdekret over anholdte, og da han ikke ville afgive tilståelse over det tyveri, hvorfor han var arresteret, troede comparenten, at anholdte muligen snart ville blive sat på fri fod, og comparenten lod ham af den grund forblive i den foreløbige arrest i nogle dage.

Da han imidlertid ikke blev løsladt, besluttede comparenten derpå den 27. at hensætte ham i en af de egentlige arrester og at iføre ham arresthusets klæder,

som han i denne anledning havde fremtaget.

Han havde onsdagen den 27. f. md. åbnet døren til arresten nr. 13, idet han beordrede Jens Nielsen til at rengøre arresten.

Han skulle i dette øjemed slå sin natpotte ud i arrestforvarerens gård og rense den dersteds. Gården er kun nogle ganske få alen fra arresten. Imedens Jens Nielsen således var beskæftiget i gården, gik comparenten, der havde arrestdragten på armen, ind i arresten og lagde den der, for at Jens Nielsen som sagt kunne blive iført den, når han var færdig med at gøre arresten ren.

Efter at comparenten havde været inde i arresten og atter var kommet ud i gården, hvilket kun kan have taget 2-3 minutter, var Jens Nielsen forsvundet. Comparenten troede først, at han enten var gået ind på retiraden eller i forhuset, og han eftersøgte ham derfor der, men da han heller ikke var på disse steder, mente han, at han måtte være løbet ud af gården.

*Klosterstræde 18, Holbæk Råd-Ting og Arresthus
(fra lokalhistorisk arkiv)*

Comparenten løb derfor igen ud af gården og ind i haven, idet han formodede, at anholdte måtte være løbet den vej. Og heri blev han også bestyrket, da han kom ud i haven, thi han fik da et glimt af anholdte springende over plankeværket ved enden af haven.

Ho 143B Comparenten løb så hurtigt frem, det var ham muligt, efter anholdte og forfulgte ham op forbi jernbanestationen, men her kom han ud af syne og var ikke til at opdage.

Uheldigvis var der kun et par små børn til stede på den vej, ad hvilken anholdte flygtede, og comparenten kunne således ikke tilråbe assistance.

Comparenten har hele dagen eftersøgt anholdte i omegnen af byen uden held.

Nøglen sidder meget ofte i porten til arrestforvarerens gård til ydergården og haven, da arrestanterne aldrig opholder sig her, uden at comparenten er ved deres side. Selv om nøglen ikke havde siddet i, var porten let at åbne.

Ho 144A Comparenten må til sin undskyldning særlig anføre, at han ikke havde haft den fjerneste anelse om, at han havde med en farlig forbryder at gøre. Han vidste ikke andet, end at det var en almindelig tjenestekarl.

Oplæst og vedgået. Aftrådt.

Dommeren bemærkede, at herredsfogeden i Merløse-Tuse herred havde meddelt ham, at han ikke havde pålagt arrestforvareren at være særlig agtpågivende over for Jens Nielsen.

Ved forhørets optagelse havde han heller ikke vidst, at Jens Nielsen var en farlig person.

Forhøret udsat indtil videre.

Politiretten hævet.

N. C. Hansen

Som vidner

Herskind

F. Petersen

Holbæk Arresthus, hvor Jens Nielsen var indsat. Nu revet ned.

Ho 150B År 1883 den 2. august formiddag kl. 11½

b/ev Holbæk købstadspolitiret sat og administreret af den ordinære dommer og skriver på rådhuset i overværelse af retsvidnerne Herskind og Petersen, hvor da fortsattes forhør

22/1883 til oplysning om arrestanten Jens Niensens undvigelse fra arresten den 27. juni d. å.

Dommeren fremlagde en fra Københavns amts søndre birk modtaget skrivelse, der lyder således:

*Den ved skrivelsen fulgte udskrift tages til vedfølge.
Arrestforvarer Chr. Heinrich Eggert mødte og blev gjort bekendt med den af arrestanten Jens Nielsen ifølge den forelagte udskrift afgivne forklaring.*

Ho 151A Comparenten påstår, at visiteringen ikke er foregået, som den af arrestanten forklarede.

Comparenten har nemlig personlig undersøgt arrestanten og forvisset sig om, at han havde afleveret alt, hvad han medførte i sine lommer.

Han erkender imidlertid, at han ikke har undersøgt strømperne.

Han havde så meget mindre fundet sig foranlediget til at foretage en nøjagtigere undersøgelse som politiassistent Samuelson, der overværede visiteringen, erklærede, at han ved pågribelsen havde visiteret arrestanten.

Comparenten henviser til sin tidligere forklaring og alt, hvad han deri har anført om, at arrestanten endnu ikke var indsat i egentlig arrest, hvorfor han ikke havde været undergivet en så nøjagtig bevogtning som de øvrige arrestanter.

Comparenten vil således ikke nægte, at arrestanten har opholdt sig i arrestforvarerens gård, uden at han (comparenten) har været ved hans side, men han har dog været underkastet et stadigt tilsyn af comparenten.

Comparenten vil heller ikke benægte, at nøglen har siddet i porten mellem arrestforvarerens gård og den ydre gård, men han må anse denne omstændighed uden betydning, da porten let ville kunne åbnes indvendig fra, selv om den havde været aflåset og nøglerne aftaget.

Opl. og vedg. Forhøret udsat.

Som vidner
Herskind F. Petersen

Politiretten hævet
N. C. Olsen

Ho 151A 6. august 1883 formiddag kl. 11

blev Holbæk købstads politiret sat og administreret af den ordinære dommer og skriver på rådhuset i overværelse af retsvidnerne Herskind og Petersen, hvor da fortsattes forhør

nr. 22/1883 til oplysning om arrestanten Jens Niensens undvigelse af arresten d. 27. juni d.å.

Ho 151B For retten fremstod politiassistent Samuelson, som blev gjort bekendt med den af arrestanten Jens Nielsen, ifølge den fremlagte udskrift afgivne forklaring.

Comparenten erklærer, at det må være usandt, som arrestanten forklarer, at han, forinden han blev anholdt på Brokøb fattiggård, stak 4 kr. i sin ene strømpe.

Comparenten er overtydet om, at arrestanten først opdagede ham, da han med sin ledsager kom kørende ind i gården. Comparenten fik da straks øje på arrestanten, som stod i gården.

Efter at han hos forstanderen havde forvissat sig om, at arrestanten var den, han eftersøgte, tog han straks arrestanten ind i et værelse, hvor han foretog en foreløbig visitation.

Arrestanten har lige fra det øjeblik, da comparenten fik øje på ham i fattiggården, og indtil han afleveredes i arresthuset, været under et sådant tilsyn, at han ikke kan have haft lejlighed til at stikke penge i strømperne.

Comparenten overværede den af arrestforvareren foretagne visitation i arresthuset, og arrestforvareren undersøgte da meget nøjagtigt arrestantens lommer, så det er ganske bestemt usandt, som arrestanten forklarer, at arrestforvareren slet ikke undersøgte ham og lod sig nøje med arrestantens opgivende.

Comparenten vil aflægge ed på, at arrestforvareren virkelig undersøgte arrestanten.

Ho 152A Det er derimod rigtigt, at han ikke lod arrestanten tage strømperne af, og at han ikke særligt undersøgte strømperne. Comparenten havde ved anholdelsen ikke anelse om, at arrestanten var en farlig person.

Han erfarede nok, at han havde været straffet i Sverige, men han fik ikke de nærmere omstændigheder at vide.

Opl. og vedg. Forhøret udsat.

Ho 154A År 1883 den 14. august formiddag kl. 11½

blev Holbæk købstads politiret sat og administreret af den ordinære dommer og skriver på rådhuset i overværelse af retsvidnerne Herskind og Petersen, hvor da fortsattes forhør

nr. 22/1883 til oplysning om arrestanten Jens Niensens undvigelse fra arresten den 27. juni d.å.

Dommeren fremlagde en Arts og Skippinge herreders kontor tilstillet skrivelse, der var tilbagesendt med påtegning og med en af politiassistent Møller optaget rapport.

Skrivelsen lyder således ≠

Rapporten tages til følge.

Dommeren bemærkede, at en konstitutionsudstedelse vil blive tilstillet Københavns amts søndre birks kontor.

Forhøret udsat.

Ho-163B År 1883 den 3. september kl. 10½ formiddag

blev Holbæk købstads politiret sat og administreret af den ordinære dommer og skriver på rådhuset, hvor da fortsattes forhør

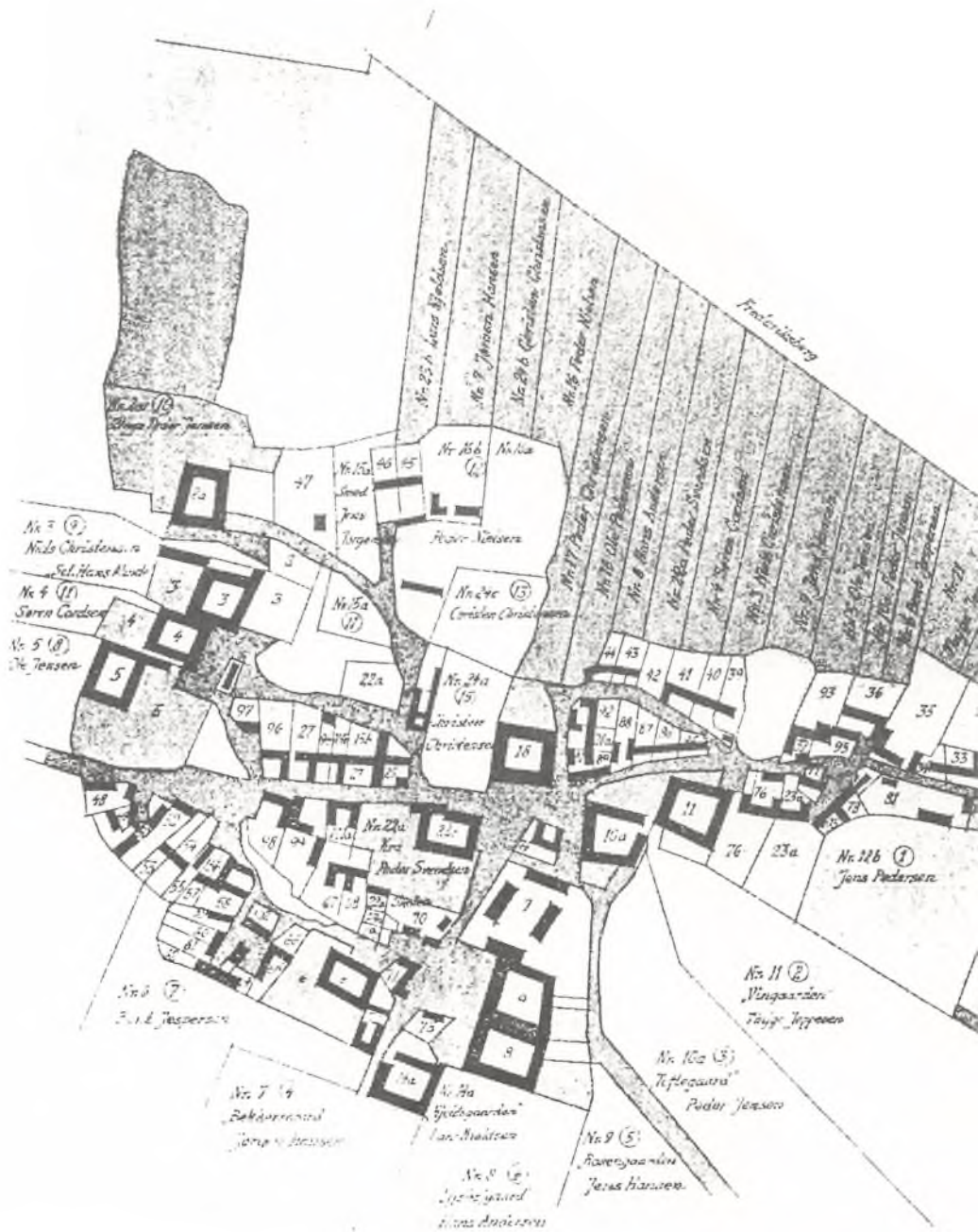
nr. 22/1883 til oplysning om arrestanten Jens Niensens undvigelse fra arresten den 27. juni d.å.

Dommeren fremlagde en fra Københavns amts søndre birk modtagne skrivelse af birkets politiprotokol.

Den fremlagte skrivelse blev taget til følge.

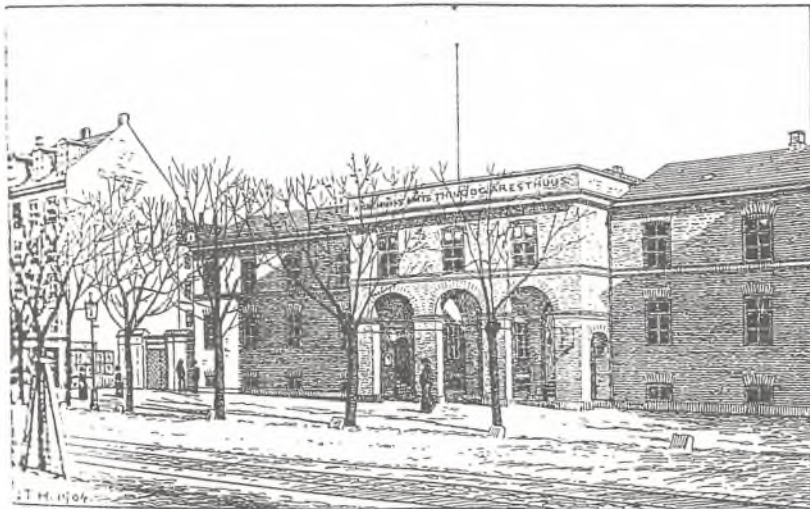
Forhøret blev hermed sluttet.

Kort over HVIDOVRE SOGN

Fra Valby i gamle dage og nu. 1949.

Kjøbenhavns Amts Ting- og Arresthus samt Tvangsarbejdsanstalt.

Sa **Frederiksberg politistation** nr. 706

Rapport **søndagen den 1. juli 1883**

Slagter Lauritz Hunæus, Valby Langgade nr. 86, anmelder dags eftermiddag kl. 11 $\frac{3}{4}$ ild i Valby, idet gårdejer Niels Nielsens gård stod i brand, samt at ilden var udbrudt for $\frac{1}{2}$ time siden.

C. Petersen

OB₂ (overbetjent 2. grad)

Sa **Rapport**

Natten mellem 1. og 2. juli kl. 11 $\frac{1}{2}$ opkom der ild i gårdejer N. Nielsens gård i Valby, som hurtigt forplantede sig til hr. Hoffmanns 2 gårde, og senere antændtes hr. Bechs gård, som alle i løbet af 5 timer nedbrændte til grunden.

Vagt holdtes til onsdag morgen, da så ilden var aldeles slukket. Under branden søgte jeg først at redde hr. Hoffmanns ene gård, som endnu ikke var antændt, hvilket ikke lykkedes, hvorfor opmærksomheden blev henvendt på med begge vore sprøjter at redde hr. Bechs gård, hvilket lykkedes en tid, men pludselig opkom der der ild i den nordre længe, hvorved den ikke mere stod til at redde.

Ved det halvårlige brandsyn, som afholdtes den 12. juni, fandtes ingen mangler ved nogle af ejendommene med undtagelse af et par små huller i taget på hr. Hoffmanns ene gård, og som blev lovet at blive udbedret i løbet af 3 uger, hvilken frist endnu ikke var udløbet.

Af fremmede sprøjter mødte ved ildebranden:

Vigerslev kl. 12
Hvidovre kl. 12½
Frederiksberg kl. 12½
Avedøre kl. 1¼
Rødovre kl. 2
Husum kl. 2 – ikke brugt
Brønshøj kl. 2 – ikke brugt
Brøndbyvester kl. 2½
Brøndbyøster kl. 2
Ejby kl. 2¼ – blev ikke brugt
Herlev kl 2¼ – blev ikke brugt
Utterslev kl. 2¼ – blev ikke brugt
En sprøjte mødte fra Carlsberg, som er under kontrol af brandfogeden.

Hvilket herved meddeles tjenstlig.

Ærbødigst

S. P. Hermansen

brandfoged   Valby – Nordre Kreds

Rapport

Den 1. juli Kl. 11½ Midnat udbrød der Ild i Gaardeier N. Nielsens Gaard beliggende i Valby.

Den begyndte i den Vestere Længe og forplantede sig hurtigt til Proprietair Hoffmanns To gamle Umiddelbart op til den første andtændte beliggende Gaard.

Da jeg saa at Gaardeier Ludvig Becks Gaard var Udsat for flyveild Tog jeg med den lille Sprøite Plads i Hans Gaard for at lægge Brandseil paa Hans Søndre Længe ud til vester Gavl og var ganske sikker paa at hverken Flyveild eller Gnister skulde faa Bugt med Gaarden.

Efter en Kort i forveien Ronde omkring den Nordere Længe for at overbevise mig om at der skulde forvilde sig nogen Gnister ud paa den Nordre side af Taget Kom jeg ind i Gaarden hvor jeg Traf Eierne der bød mig ind paa en drik Øl vi havde næppe sat og talt et Kvarter saa bemærkede jeg at nu skulde jeg ud og see hvordan at Mandskabet havde det og da jeg lukker hans Gangdør op ud til Gaarden saa jeg igennem en Luggedør som var Andbragt over Porten på Længen; Brædderne var paa Luggedøren sandsynlig af Tørre krøben sammen for jeg saa Tødlig ilden brænde inde i Laden.

I Løbet af et godt Kvarter var Alle fire Længer Nedbrændt.

Klokken cirka 12½ Mødte Vidover Sprøite og levered Afløsning var her til kl. 11. Vigersløv Mødte Klokken 12, Tog hjem kl. 5, kom igen Kl. 5 eftermiddag Tog hjem (klokkeslet mangler), Utersløv maatte kjøre hjem grunde paa at være ubrugelig.

Avøre Sprøite Mødte Kl. 1 fik Tilladelse til at tage hjem Kl. 5. Frederiksberg mødte Kl. 12, Brumbeøster Kl. 1, Brumbevester Kl. 2, Rødovre Klokken 1, Fik

Tilladelse at tage hjem Kl. 5 om Morgen, Brøndshøie Sprøite blev ikke Brugt Kl. 5.
Carlsberg Møde Kl. 1 men af Mangel paa Betjening maatte den kjøre hjem Kl. 3½.

Al Mandskab af Søndre Kreds var telstede og Arbeidede Flittig.

Med megen Agtelse

N: Larsen

Brandfoged.

Søndre Kreds.

Til Hrr. Politimesteren for søndre Birk.

Rapport

Den 1 Juli Kl. 11 1/2 Middag ved brød der blev
Gardner N. Nielsen's Gaard beliggende i V. H. H.
begjættede, den Vestre Løng og for plundrede sig herpå
til Purpurtur Hoffmann's To gamle Umiddelbart og
til den første umiddelbart beliggende Gaarde. Da jeg
saw at Cascher Ludvig Kilde Gaard var Udlat for Jylland
Tog jeg med den lille Sprøite Skib, Hans Gaard blev
lagt Brændsel paa hans Ende Løng idet de gamle
Løng og den gamle sidder paa at skærten Hoffmann
eller Guder skulde for Bugt ind Gaarden efter
Hort's Yngmen Skinde omkring den Vestre Løng for
at overbringe mig om at den skulde forbrænde sig
nogen Guder idet paa den Vestre side af Tørd
Kam jeg ind i Gaarden hvor jeg traf Oseren som
søgte mig ind paa om drik. De vi havde mødt det
+ og Tall et Hænder som bemærkede jeg at nu skulde
jeg idet og see hvor den at Mand skulde have det
og da jeg lette med Bøjster op ind til Gaarden som
jeg gik om en Løng der var indbragt over Parten
paa Løngen; Brænderne var paa Løngden sundt og af
Horn; Krøben sommen for jeg saa todfly. Men brænd
inde i Løden; Lidet af et godt Hænder var alle
fire Løng ved brænd. Skibten var i 12 Kl. Madte Udover
Sprøite og brød Afledning var her Kl. 11 1/2. Uger har alle
Skibten 12 Kl. Horn Kl. 5. Horn Kl. 5. Horn Kl. 5. Horn Kl. 5.

Uteslæt med de fjære Nymfgrunde 100 at
 vare Ubrugelig; Nære Sprætte møde Thl. 1. 1/2. Tilholden
 til at tage Nymf Thl. 5. Færdigkøbt møde Thl. 12.
 Brumbeester Thl. 1. Brumbeester Thl. 2. Rødsæde Thl. 1
 Thl. 1. Fide Tilholden at tage Nymf Thl. 5. om Margan Brum
 Nære Sprætte selv i det Brigt Thl. 5. Carlskøbt møde
 Thl. 1. om af Margal Nymf Rødsæde møde selv fore
 Nymf Thl. 3/2. M. Mandstak af Landre Threds
 var tebetede af Nabisole Thl. 1/2.

Med miggen Hjerte
 J. Larsen
 Brandfoged.
 Parise Threds.

Til
 Mr. Palismandsten for Landre Birke.

Larsens rapport

Branden i Valby og Hvidovre – 1883

Natten mellem 1. og 2. juli og
2. og 3. juli.

Ifølge politiprotokollen nr. 19, 1882 25/10 – 83 17/12
nr. 20, 1883 30/5 – 84 20/3

20-129 Anno 1883 den 4. juli blev politiretten sat på Tinghuset og beklædtes af konstituerede birkedommer, kriminalretsassessor Ingerslev i overværelse af retsvidnerne Fredericia og Jensen, hvor der foretoges forhør over

sag

407/83

ARRESTANTEN JENS NIELSEN

En rapport af gårds dato blev fremlagt under litr. A. Endvidere fremlagdes under litr. B-C en rapport af 2. ds. tilligemed det dermed fulgte rids.

Endelig fremlagdes under litr. D et eksemplar af *efterlysning* af 30. f. m. fra byfogeden i Holbæk.

Dommeren bemærkede, at ved hans ankomst til Valby natten mellem 1. og 2. ds. lidt over kl. 1 vare de gårdejer Niels Nielsen og gårdejer Hoffmann tilhørende 3 gårde i fuld brand, navnlig var taget på samtlige længer allerede faldet. Vel omtrent ½ time efter dommerens ankomst antændtes pludselig den nordre længe i gårdejer Bechs gård, som derefter ligeledes fuldstændig nedbrændte, hvori- mod det lykkedes at hindre, at ilden angreb 2 hele stakke nord og øst for denne gård, hvis antændelse let kunne have medført, at forskellige der i nærheden liggende teglhængte bygninger ligeledes var kommet i brand.

Samtlige afbrændte bygninger var stråttækte, og den tæt syd for Nielsens gård beliggende teglhængte bygning såvel som det med spån beklædte svinehus blev ikke berørt af ilden. Heller ikke det vest for Bechs gård beliggende svinehus blev antændt.

19-739 Ved dommerens adkomst til branden i Hvidovre natten mellem den 2. og 3. ds. var ligeledes stråttaget på samtlige længer af gårdejer Peder Madsens gård faldet, og gården nedbrændte totalt.

Da denne gård lå isoleret, var der ingen fare for ildens videre udbredelse.

Det var begge nætter stille vejr, men på grund af det ualmindeligt varme vejrlig, var stråttagene usædvanlig tørre og let antændelige.

Arrestanten blev derpå fremstillet og foreholdt sin forklaring til rapporten. Arrestanten godkender den her i et og alt, og han gentager således sin tilståelse om at have begået de deri anmeldte brandstiftelser og tyverier. Han forklarer nærmere, at han allerede 9 år gammel blev anbragt på opdragelsesanstalten Landerupgård, hvorfra han gentagne gange løb bort, og det var, medens han var borte herfra, at han begik tyverier i København og Odense og herfor blev straffet med ris i disse byer.

Efter at han derpå atter var blevet sendt tilbage til Landerupgård, forsøgte han gentagne gange at brænde anstaltens bygninger, og efter et sidste forsøg, hvorved en del af bygningerne brændte, blev han efter tilståelse – også om de første forsøg, ikendt 2 års forbedringshusarbejde. Ved den sidste brandstiftelse

havde han flere medskyldige, der også blev dømt.

20-131 Fra denne straf blev han løsladt den 9. september 1880 og blev så fra sin hjemstavn hjulpet til at rejse til Amerika. Han rejste over Hull og Liverpool til Quebec, men da han intet arbejde kunne få, tog han til New York.

Imidlertid havde han først begået forskellige indbrudstyverier i Quebec og i Montreal, hvor han dels stjal klæder og dels ure og sølvsager. I New York fik han straks hyre med det i Bremen hjemmehørende fregatskib, »Rudolph«, hvormed han sejlede til Antwerpen, hvor han blev afmønstret.

Han rejste nu til London, og da han efter nogle dages forløb havde brugt de penge, han havde, begik han de under VIII og IX ommeldte tyverier, og det var ved disse tyverier, at han stjal et par ure.

Et par dage efter, og såvidt han erindrer, den 15. februar 1881, var det derpå at han, som forklaret, stak ild på Victoriadokken i London, og under branden stjal han de anførte 3 frakker og 2 kasketter. Det var i mørkningen, at han antændte ilden, der antog dimensioner, og i løbet af aftenen var det, at han begik næste tyveri. Han lå da i en båd i nærheden af brandstedet om natten, og først omkring ved middagstid næste dag forlod han dette sted, hvor ilden endnu rasede.

Et par aftener derefter anstiftede han branden nr. VI, hvilket skete i mørkningen, og noget senere samme aften blev han anholdt, fordi han var iført en af de i Victoriadok stjålne uniformsjakker, idet han havde glemt at afklippe en af knapperne derpå, hvorfor politiet anholdt ham. Den følgende dag blev han for dette tyveri idømt 2 måneders strafarbejde.

Den 18. april blev han løsladt herfra og anstiftede så den under VII omtalte brand, og et par dage efter begik han indbrud i det danske Generalkonsulat i London, hvor han først forgæves havde anholdt om understøttelse, men han blev pågrebet i huset og herfra idømt 1 års strafarbejde.

Denne straf havde han udstået den 1. maj her. Arrestanten blev da fra strafanstalten i Bedford sendt til London, hvor han opholdt sig i nogen tid og fik understøttelse af Generalkonsulatet, men hvor han for øvrigt også begik et enkelt simpelt tyveri af nogle klæder.

Han fik så hyre med skonnerten »Fled« til Kragerø og sejlede derfra til Helsingfors, og her var det så, han deserterede og begik tyveriet nr. X, idet han som kok havde uhindret adgang til kaptajnens kahyt.

Fra Helsingfors tog han med jernbane til Åbo, og på vejen var det, at han begik tyveriet nr. XI.

I Åbo sneg han sig ombord i en damper, der gik til Stockholm, og herfra kom han på samme måde til Kalmar, men begik undervejs et tyveri ombord på skibet, ligesom han også efter ankomsten til Kalmar stjal der.

For disse to tyverier blev han derefter i Kalmar straffet med et års strafarbejde, som han udstod i Cellefængslet i Kalmar. Efter udstået straf blev han derefter sendt til Malmø, hvor han blev sat ombord på et dampskib her til staden (København, hvor han ankom den 10. f. m. Han var da i besiddelse af 13,73 kr., men disse penge brugte han dels til indkøb af klæder og dels satte han dem overstyr, så at han den 12. samme måned ikke havde penge til at rejse til Jyderup.

20-133

Om sit ophold fra denne dag og indtil sin anholdelse den 23. f. md. henholder han sig til sin forklaring til rapport A, og han tror, at det var om eftermiddagen

den 20. f. md., at han begik tyveriet nr. IV, idet huset da var tomt, eftersom beboerne var til dyrskue ved Jyderup Station.

Efter sin anholdelse blev han ført til Holbæk og arresteret under Merløse-Tuse Herreder, men han blev ikke ordentlig visiteret, idet han havde skjult nogle af de stjalne penge til et beløb af 3 a 4 kr. i sine sko, og disse penge blev ikke taget fra ham. Da han derhos i arresten blev anvendt til at bære fejeskarn ud i haven, og under dette arbejde var iført alle sine klæder og sin hat, sprang han afvigte onsdag den 27. f. md. over det lave plankeværk, der omgiver haven, og gik sin vej.

Den flg. nat var det, han begik brandstiftelsen nr. III. Efter at han om morgenen havde været et par timer hjemme hos sin moder, tog han fra Mørkjøv Station her til staden, hvortil han ankom den 28. forrige md., idet han købte billet for nogle af nævnte fra arresten medtagne penge.

I København tilbragte han nætterne under åben himmel i udkanten af byen, og sin forplejning fik han hos forskellige slægtninge, hvem han fortalte, at han søgte hyre – uden at nævne, at han havde været arresteret.

20-134 Søndag eftermiddag gik han som forklaret til Valby for der at øve brandstiftelse og tyveri, og han havde forinden købt sig en æske tændstikker.

Om måden, hvorpå han derefter har forøvet brandstiftelserne nr. I og II, gentager han sin forklaring, og foreholdt hvorfra han fik svovlstikker til sin brandstiftelse nr. III, siger han, at da han efter om formiddagen at være undvejet fra Holbæk gik ad Brokjøb til, passerede han noget over middag et hus, hvis beboere syntes at være ude. Han gik derpå ind i huset, hvis dør kun var lukket med en klinke med en pind for, i den mening at begå tyveri i huset.

Ude i køkkenet fandt han en æske tændstikker, som han stak til sig, men i det samme kom der en 15-16 år gammel dreng, der syntes at være søn i huset, hjem. Arrestanten lod så, som om han var gået fejl og bortfjernede sig med tændstikkerne. Han bemærker, at han allerede dengang tænkte på at anstifte brand et eller andet sted og herunder stjæle penge.

Da han helst gik over markerne og ikke var så nøje kendt på egnen, kan han ikke nærmere angive det nævnte hus' beliggenhed, men det var omtrent en mil fra Holbæk. Dog siger han nu, at det vist ikke var langt fra Uggerløse.

Herefter bliver mødet udsat, efter at retsprotokollen er blevet oplæst og erklæret retsgyldig samt underskrevet af såvel politidommeren som retsvidnerne.

Fra Holbæk Amts Dagblad

Undvigelse. En Arrestant, der for et Pengetyvert hensat i Holbæk Arrestbygning, saa i Onsdags Formiddags i et ubevogtet Øjeblik Vejligghed til at undvige. Arrestforvareren skulde lede Arrestanten i Forhør, men erindrede i Sellegangen at have glemt Noget, hvorfor han gik tilbage til Sellen for at hente det; da han et Øjeblik efter kom tilbage, var Arrestanten forsvundet over Gaardens Planteværk. Endnu om Aftenen var han ikke paagrebet.

Holbæk Amts Dagblad
29.6.1883

Ildløs. Landsbyen Valby ved Kjøbenhavn er atter hjemstøgt af en stor Ildsvaade. På Søndags Aften, omtrent Kl. 11 $\frac{1}{4}$, opbøgehe i Følge Nat. en i Valby Omnibusstads Ejendomme ansat Mand, der sad paa en Bænk udenfor sin Bopæl i Løngade, at der var Ild i det lydvællige Hjørne af den Gaardejer J. K. Nielsen tilhørende Gaard. Han løb strax ind i Gaarden og gjorde Brandalarm, men i et Nu havde Ilden omsvændt

Gaardens Lønger, og umiddelbart derefter stod ogsaa de Gaardejer Johannes Hoffmann tilhørende 2 Gaarde, idet Vinden bar over paa dem, i Flamme. Brandvæsenet rettede hele Døgaven paa at frelse den ca. 50 Alen fra det brændende Vaal liggende Gaard, tilhørende Gaardejer Vech. Hele den Lønge, som vendte ud mod Ilden, blev uafbrudt overstykket med Vand og en Tid lang saa det ud, som om Vestræbellerne skulde lykkes, men pludselig saas en stærk Røg fra Tagbygningen i den nordligste Lønge, der er noget højere end de andre, og kort efter var ogsaa denne smulke grundmurede, men fraaastakte Gaard et stort Flammehav. Brandvæsenet rettede da sine Vestræbeller paa at hindre, at Ilden spredte sig til den tæt ved men heldigvis i østlig Retning liggende Villa, tilhørende h. v. Gaardejer B. Vech, foran hvilken Villa stod et Par Stalle, og lykkeligvis lønnedes disse Vestræbeller med Held. Om Udsagen til Ildens Opkomst er endnu Intet oplyst, men Meget taler for, at den er paasat.

Holbæk Amts Dagblad
4.7.1883

Ildløs. Der her atter i Gaar Nat været en stor Ildløs i Kjøbenhavns Nærhed, denne Gang i Hvidovre. Kl. omtrent 11 $\frac{1}{2}$ Mandag Aften opbøgebes det, at der var Ild i Gaardejer Peter Madsens Gaard, beliggende i den lydvællige Kant i Hvidovre. Der blev strax gjort Brandalarm, men den antændte Gaard stod ikke til at røbe; derimod lykkedes det at indskrænke Branden til denne Gaard alene. Saa vel denne Ildbrand som den i Valby i Søndags Aften vare paasatte af den i Onsdags fra Holbæk Arresthus undvagne Forbryder. Hans Hensigt dermed var at saa Vejligghed til at stjæle.

Holbæk Amts Dagblad
5.7.1883

Brandstifteren Jens Nielsen (Ildpaasættereren i Valby og Hvidovre) skal i Følge Nat. i det over ham afholdte Forhør have tilstået en saadan Række Forbrydelse — Brandstiftelse og Indbrud — at han trods sin unge Alder maa betegnes som en international Forbryder af den farligste Art.

Holbæk Amts Dagblad
7.7.1883

Berlingske Tidende i juli 1882

korte uddrag

2/7

Om branden i Valby: Vandmangel. Vand fra Carlsberg. Bechs smukke, grundmurede, men stråtækte gård nedbrændte, men det lykkedes at redde stakkene foran den gamle Bechs villa.

Stor menneskemængde – forfærdelig hede.

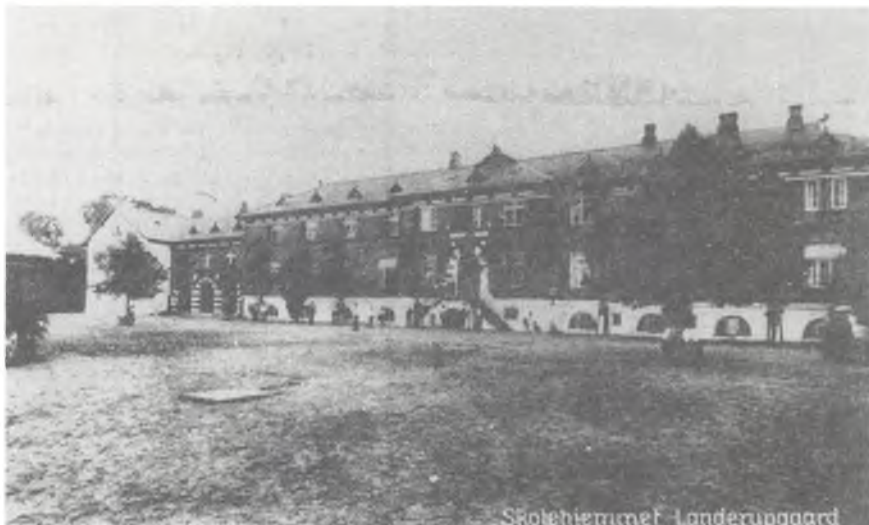
3/7

Om branden i Hvidovre: Birkedommer Ingerslev var også tilstede her med flere civilbetjente, p. gr. af efterlysningen fra Holbæk.

5/7

aften: Arrestanten Jens Nielsen har, som vi erfarer, afgivet tilståelse om en række indbrud og brandstiftelser af et hos os hidtil ukendt omfang.

Anholdelsen foregik ubemærket. Erfaredes først, da han sad i vognen mellem 4 betjente, som efter ordre skyndsomst fjernede sig med ham.

Landerupgård omkring århundredskiftet.

Københavns amts s. birk.

5/7 s a

I forbindelse med mit telegram 3. ds. angående arrestanten Jens Nielsen tillader jeg mig tjenstligt at meddele, at arrestanten har tilstået sig skyldig dels i det indbrudstyveri, hvorfor han sad arresteret i Holbæk, dels i en række brandstiftelser her i jurisdiktionen og dels endelig et betydeligt antal brandstiftelser o. a. forbrydelser, der er forøvede i udlandet.

Da det herefter vil være nødvendigt, at arrestanten i længere tid må forblive i arresten ..... skal jeg tjenstlig henstille, at *der tilstilles mig udskrift* af det hidtil passerede, dels i forhør i Holbæk dels anstillet i anledning af arrestantens undvigelse fra samme.

Da den for arrestantens pågribelse udlovede belønning af 100 kr. tilkommer politibetjent Nielsen af Valby politistation, anmoder jeg sluttelig om, at det nævnte beløb må blive mig tilstillet til udbetaling.

13/7 83 s a

I henhold til kontorets behagelige skrivelse af 5. ds. ang. arrestanten Jens Nielsen fremsendes en skrivelse fra Merløse Tuse herreders kontor af 9. ds. tillige med samtlige deri nævnte dokumenter.

Tillige lader man medfølge en udskrift af et ved Holbæk købstads politiret til oplysning om arrestantens undvigelse optaget, samt den for hans pågribelse udlovede pengebelønning af 100 kr., for hvis modtagelse tilståelse udbedes behagelig meddelt.

Byfogedkontoret i Holbæk 13. juli 1883.

Til Københavns amts s. birk.

Hansen

13/7 83 s a

Dags dato modtaget de fra byfogeden i Holbæk udlovede 100 kr. for pågribelsen af den derfra undvegne forbryder, Jens Nielsen, hvorfor herved kvitteres.

Valby den 14. juli 1883.

Nielsen

P. B..

NÆSTE MØDE:

Anno 1883 den 6. juli blev politiretten sat på Tinghuset og beklædtes af konstituerede birkedommer, kriminalassistent Ingerslev i overværelse af retsvidnerne Fredericia og Jensen, hvor da foretoges forhør i

20-141 Sagen 407/83, over arrestanten Jens Nielsen.

Arrestanten var fremstillet og forklarer på anledning, at han aldrig har opholdt sig i København eller omegn undtagen nogle dage, dengang han i sin barndom blev straffet med ris, og da han den 10. f. md. ankom fra Sverrig, samt endelig fra torsdag aften d. 28. f. md. og indtil i søndags eftermiddag den 1. ds. Han havde på Landerupgård af de andre elever hørt tale om landsbyen Valby, men han havde aldrig førend i søndags været derude og var altså ganske ukendt der. Han vidste altså heller ikke, hvem der boede i de gårde, han stak ild på.

Han havde heller ikke tidligere været i den anden by, hvor han den følgende nat begik brandstiftelsen, og foreholdt, om han ved, hvad den by hedder, siger han, at han ved solnedgang passerede gennem en landsby, på hvis sprøjtehus, han læste navnet Vigerslev, og han har heller ikke lagt mærke til andet, end at det var til denne by, han vendte tilbage og stak ild på en gård. Han hører således først nu, at det var til den nærliggende Hvidovre by, han var kommen.

Med hensyn til brandstiftelse V forklarer han, at han ikke nøjere kan opgive, hvad dag det var, han blev afmønstret i Antwerpen. Men han tror nu, at det var den sidste halvdel af januar måned.

20-142 Det var egentlig i Vliessingen, at han blev afmønstret, men han rejste så derfra til Antwerpen, og her gik han og drev i nogle dage, men blev så anholdt af politiet som erhvervsløs og af dette sendt til Rotterdam, hvor han blev sat ombord i et dampskib til England til en havn, der vistnok hed Harwich. Arrestanten blev af politiet i Rotterdam forsynet med billet, der gjaldt såvel dette dampskib som til jernbanen fra ankomststedet til London, hvorhen han derfor straks rejste ad jernbanen.

Han havde ingen penge ved sin ankomst til London og henvendte sig den flg. dag til den danske generalkonsul med anmodning om at blive hjemsendt; han fik den besked, at dette ikke kunne lade sig gøre, da han ingen papirer havde og var rejst til Amerika som udvandrer. Han fik derimod en skilling og gik nu og drev om i nogle dage og tiggede og begik så de under VIII og IX nævnte tyverier, og nogle dage efter var det, at han stak ild på Victoriadokken, og han antager, at han dengang havde været en halv snes dage i London. Han kan ikke huske hvilken dag i ugen, det var, og det kunne være, at det ikke netop var den 15. februar, men det var i hvert fald omtrent ved denne tid.

Den nævnte såkaldte dok er en med højt plankeværk indhegnet plads, der omslutter et bassin af havnen og store oplagspladser og pakhuse, og der er kun adgang til den gennem en port, ved hvilken en betjent har post.

20-143 Det var noget inden mørket faldt på, at arrestanten gik ind i dokken, idet han til den nævnte betjent ytrede, at han ville ind og høre, om der lå noget dansk skib i bassinet, og betjenten henviste ham så til et tæt indenfor porten liggende hus, hvor der så vidt arrestanten husker, var et slags told- eller klareringskontor. Arrestanten gik så også ind på dette kontor, hvor en tilstedeværende mand på arrestantens spørgsmål, om et sådant skib, sagde, at han selv kunne gå ind og se ad. Han gik så videre ind i dokken og spurgte flere, om der lå noget dansk skib, men uden at finde et sådant. Da mørket desuden var faldet på, og arbejderne havde forladt pladsen, bestemte han sig til at stikke ild på der, for herunder at se lejlighed til at tilvende sig et eller andet.

Denne beslutning satte han straks i værk, idet han med nogle svovlstikker, han havde hos sig, tændte ild i en af de tidligere nævnte store dynger, der straks

blussede stærkt i vejret. Hvad disse dynger egentlig bestod af, ved han ikke, men han forklarer, at de nærmest så ud som oplukket tovværk. Farven var dog lysere, og arrestanten antog derfor, at det var uforarbejdet bomuld eller lignende ting.

- 20-144** Den nævnte dyngede lå langt inde i dokken, og kun i en afstand af 8-9 alen fra vandet. Arrestanten løb derpå et langt stykke op mod vinden. For at give branden større udbredelse, idet vinden kun førte den allerede antændte ild i en bestemt retning, søgte han så hen for at tænde ild i en stor dyngede vidier eller måske tynde spanskrør. Hvad benævnelse disse ting har ved arrestanten ikke, men han forklarer, at det er et materiale, hvoraf der fremstilles kurve. Også denne dyngede lå ved vandet og nogle større pakhuse.

Ilden fængede også her, men der kom straks efter et par personer til, hvorfor arrestanten skjulte sig, og han tror, disse to personer fik denne ild = slukket.

Arrestanten gik så op til det sted, hvor han først havde sat ild til. Denne havde nu grebet stærkt om sig, og der var kommet en mængde mennesker og mindst en sprøjte til. Her gik han længe og så på ilden, uden at han kunne få lejlighed til at stjæle noget. Ud på natten gik han så dybere ind i dokken og slog en rude ind i det under forrige forhør nævnte lille kontorhus, hvis vindue han derpå åbnede. Gennem det steg han så ind i huset, hvor han tilvendte sig 3 frakker og 2 kasketter tilhørende toldpersonalet, idet det var uniforms-klædningstykker. Han pakkede så disse ting sammen i en bylt og bragte det ned i en i bassinet liggende båd, hvor han så tilbragte resten af natten.

Om morgenen gik han rundt om bassinet over en bro, så at han kom ind på en plads i den modsatte side af dokken. Her steg han – noget før middag – ved hjælp af en lang fjæl – over et plankeværk, der omgiver dokken, hvorved han kom ind på den åben vej. Han havde allerede om natten skåret uniformsknapperne såvel af kasketterne som af frakkerne med undtagelse af een, som han overså, og havde taget en af kasketterne på samt iført sig en af frakkerne under sin egen overfrakke.

20-145

De andre frakker samt den anden kasket solgte han derpå i en marskandiserbutik tæt ved Vestindiadok for i alt 6 sh og 6 d.

Oplæst og ratificeret med tilføjende, at der tæt ved det sted, hvor arrestanten først påsatte ilden, stod en hel del jernbanevogne, som straks blev angrebne af ilden. Da han som omforklaret forlod dokken, havde ilden en meget stor udbredelse, idet skibe og både, der lå en hel fjerdingvej fra det sted, hvor han havde antændt ilden, da stod i brand, og arrestanten hørte senere tale om den store ødelæggelse, ilden havde anrettet; men han var ikke selv senere hen ude på brandstedet, og han ved ikke, om mennesker kom til skade ved branden.

Brandstifteren Jens Nielsen.
 I Onsdags blev der af Konst. Virkedommer E. Jørgensen afholdt et Forhør over Arrestanten Jens Nielsen, som afgav følgende Forklaring. Arrestanten, der er født den 20de November 1862 i Naahjerg ved Jyderup, blev allerede i en Alder af 9 Aar anbragt paa Opdragelsesanstalten „Landerupgaard“, som belijnt en Filial af Anstalten Skalkbjerg. Her løb han gjentagne Gange bort, skelig paa sin Flugt udvovende en forbausende Masse bristige Tyverier og Jndbrud. En Gang forlygte han sammen med Flere at afbrænde Anstalten. Herfor fik han 2 Aars Forbebringshusarbejde. Efter at han i 1880 var løsladt, har han siden levet et langt Tyvelli i Nord-Amerika, Sverig og Finland. Han ankom til Kjøbenhavn den 10de s. M. og ejede da 73 Kr. To Dage efter havde han sat sine Stillinger over Styr og gik saa til Jyderup, hvor hans først et Par Dage besøgte sin Moder, der har Ophold paa Drosjød Fattiggård, var derefter i 4 Dage hos sin i Nærheden boende Fader og tog da atter Ophold hos Moderen. Den 20de s. M. gik han til et Hus ved Jyderup Station, som var tomt og aflaaet, ibet Beboerne vare til Dyrstue. Han slog nogle Ruder ind og slog saa gjennem det aabne Vindue ind i Stuen, hvor han stjal 30 Kr. og vendte da tilbage til Moderen. Her blev han imidlertid et Par Dage efter anholdt og ført til Merløse-Lubbe Herredskontor, hvor han dog nægtede at have begaaet Tyveriet. Han blev derefter indsat i Arresten i Holbæk, men da han ikke blev ordbentlig visiteret, lykkedes det ham at beholde 3 a 4 Kr., som han havde skjult i den ene Stok. I Arresten blev han benyttet til Dagsrejning og da navnlig til at bære Fjesskarn ud i Haven. Under sit Ophold i Arresten var han kedde isjort sine egne Klæder og havde endog sin egen runde Gult-hat paa Hovedet, paa hvilken han ved Anholdelsen særlig blev kjendt, og da han forrige Onsdag var kjed af det ufrivillige Ophold, sprang han over Havens lave Plankeværk og løb sin Vej. Den følgende Dag kom han ved Middagstid forbi et Hus, hvis Beboere syntes at være ude, og han gik derfor for at stjæle ind i dette, der kun var lukket med Klinke, i hvilken der var

anbragt en Pind. Han havde strax efter at være undvogen besluttet sig til at begaa Brandstiftelse for at stjæle Penge, ved Hjælp af hvilken han vilde rejse til Amerika, og da han i Huset fik Dje paa en Veste Tændstikker, stak han denne til sig for at benytte Jndholdet ved given Lejlighed. Før han fik Lejlighed til at foretage en Mansgning, blev han overrasket af Ejerens 15aarige Søn, og han lod da, som om han var gaaet fejl og forlod Huset. Samme Aften, Skolten halv tolv, stak han for at saa Lejlighed til at stjæle Penge Jld i Straataget paa et af en Kjøbmand beboet Hus mellem Drosjød og Kajmose. Da Jlden havde taget godt fat, vakkede han Beboerne og deltog saa i Udbæring af Effekter, ved hvilken Lejlighed det lykkedes ham at saa fat i Kjøbmandens Pengekasse, som han lagde i en Spand, hvorved det fik Udsænde af, at han hjalp til med Slutningen. Da han kom udenfor med Spanden, opbagede Kjøbmanden Kassen og tog den i Vestibelle uden at ane, at Arrestanten havde villet tillegne sig den, hvorefter Arrestanten forlod Brandstellet uden noget Udbytte og begav sig til sin Moder. Han blev her et Par Timers Tid og tog da paa Vorkov Station for de Penge, han som ansjort havde i sin Stok, Jernbanebillet til Kjøbenhavn. De følgende Nætter tilbragte han under aaben Himmel, medens han om Dagen fik sit Underhold hos nogle der boende Slægtninge, hvormed han fortalte, at han søgte Gyre, ibet han fuldstændig forlød, at han havde været Arrestant. I Onsdags kjøbte han en Veste Tændstikker og begav sig derpaa til Valby, hvor han var ganske ukjendt, men hvilken By han havde udsat til Skuepladsen for sin næste Brandstiftelse. Det var højslys Dag, da han kom til Valby, hvor han saa undersøgte Forholdene og valgte Gaardejer Niels Nielsens Gaard til at stikke Jld paa, ibet Straataget var nyt og derfor efter hans Mening hurtig vilde brænde. Da det brændte godt, gik han ind i Stuerne, men traf disse besatte af Byens Folk, der vare i Færd med at redde, saa at han heller ikke der fik tilbent sig Noget. Han gik derpaa ind i en i Nærheden værende Sædemarl, hvor han tilbragte Natten og den følgende Dag indtil Solnedgang, ibet han levede af noget fra Kjøbenhavn med-

taget Hvedebrød. Om Aftenen begav han sig da til Hvidovre, hvor han ankom Kl. 11. Her udsaa han sig atter en Gaard, som han vilde stikke Jib paa. Da han under Jibebranden saa, at alle blot Beboerne vare paa Benene, men at ogsaa flere Fremmede vare komne til, nærmede han sig og hørte da den brandblibte Ejer beklage sig over, at her i det brændende Stuehus i en Sluffe laa flere Hundrede Kroner. Med øjenspylletg Vandsfare styrkede Arrestanten da ind i Huset og fik ogsaa fat paa Pengene, men ligesom han vilde ud af den brændende Bygning, kom en Mand til og tog Pengene fra ham med Tak for hans Opoffelse, og heller ikke her fik han noget Udbytte af sin Ubaad. Han bestemte sig da til at brænde den nærmest liggende Gaard af, men inden han fik udført dette sit Forfæt, blev han Kl. 2 Midnat anholdt og vedgik strax at være Gjerningsmanden og at have villet vedblive med at brænde Gaarde af, indtil det var lykkedes ham paa denne Maade at faa Midler til at udvandre. Det vil nu nærmere blive undersøgt, om hans Forklaring i alle Enkeltheder er stemmende med Sandheden; men efter Alt, hvad der foreligger, synes den afslønte Tilraælse at være fuldstændig sand og aabenhjærtig.

20-152 11. juli 1883

407/83 Forhør over arrestanten Jens Nielsen

Arrestanten var fremstillet og forklarede m. h. t. brandstiftelse nr. VI, at han den pågældende dag var gået og drevet om og bl. a. havde han været inde hos en dansktalende, jødisk handelsmand, der handlede med klæder til søfolk og deslige, og som havde butik i den gade, der fra Westindia dok fører til Millwall dok. Det var hans hensigt at gøre sig bekendt med lokaliteterne for senere at stikke ild på og så bryde ind og begå tyverier der, og han brugte som påskud, at han vilde spørge, hvor det danske Generalkonsulat var, hvilket han meget godt vidste.

20-153

Efter at det var blevet mørkt, gik han derpå hen ad en lille gyde, der fra den nævnte gade førte hen til et plankeværk. Dette steg han over, hvorved han kom ind på en lille græsbevokset plads. Her krøb han atter over et mindre plankeværk ind på en anden plads, hvor der formentlig var reberbane eller fabrik af tovværk, idet der fandtes dampmaskiner og store oplag af hamp. Han hørte senere omtale, at der havde været vagt på pladsen, men han så ingen mennesker der, hvorimod han så en hund, som imidlertid ikke gjorde ham noget. Han gik igennem hele pladsen og hen til et lille hus, som lå i baggrunden, og som vist nok var tækket med spåner. Da døren til det ikke var lukket ordentligt, gik han der-

ind og så da, at huset kun bestod af et rum, og at der heri lå en dyngede hamp.

Med en tændstik, han havde hos sig, stak han derpå ild i dette hamp og forlod huset og kravlede over de to plankeværker ud på gaden. Det var hans hensigt, at ilden fra det nævnte lille hus, der var sammenbygget med andre bygninger, skulle gribe videre om sig og navnlig også angribe det hus, hvori den nævnte handelsmand havde sin butik, for at arrestanten så under forvirringen kunne komme til at stjæle der.

Efter som anmeldt at være kommet ud på gaden bemærkede han, at der allerede blev gjort anskrig om branden. Han løb så sammen med en del andre mennesker hen til hovedporten til pladsen, hvor samtidig nogle sprøjter kom til, med hvilke arrestanten fulgtes ind på pladsen, og han så da, at ilden blev slukket, så at end ikke det nævnte lille hus nedbrændte.

Han drev så ind i Westindia dok for at søge natteleje, og her blev han som tidligere forklaret anholdt.

Om brandstiftelse nr. VII forklarer han, at han efter udstået straf blev løsladt den 18. april, og denne og den flg. dag gik han så og drev om, og den derefter følgende dag, altså den 20. april var han blandt andre steder ved en lang og smal gade (en såkaldt Lane) hvis nederste ende støder umiddelbart op til Londonnerbro (London Bridge), idet en trappe fra den fører op på selve broen. Den ene side af gaden består af beboelseshuse og den anden af store varehuse.

Han bestemte sig så til at stikke ind på et af disse for så at begå tyveri der. Derfor gik han i mørkningen ind igennem en stor port i et af disse huse, så at han kom ind på den bag ved forhuset liggende plads, hvor der fandtes oplag af forskellige varer, ligesom der bag ved forhuset på piller var opført et andet varehus, så at vogne kunne køre derind under. Ved disse piller var der anbragt et træskur, der benyttedes til kontor, vist nok af toldvæsenet. Ca. 20 skridt fra dette skur var der endnu et andet skur, der benyttedes af nogle betjente, der havde vagt på pladsen.

20-154

Arrestanten lagde sig til ro ved nogle sække, og ud på natten gik han så forbi betjentens skur, hvor han gennem de oplyste ruder kunne se, at der sad 2 eller 3 betjente. Han gik så hen til det andet skur, der var aflåset, og her slog han et vindue ind og krøb derigennem ind i skuret.

Han afrev nogle tændstikker og undersøgte et skrivebord, uden at han fandt noget, han ville stjæle, men tilvendte sig derpå en civil overfrakke, der tillige med en del uniformstøj hang på væggen. Den iførte han sig, og endvidere stjal han en uniformsfrakke.

Derefter tog han en del regnskabsbøger fra et aflåset skab, der stod i skuret, og tændte med nogle tændstikker ild i dem, for at ilden skulle forplante sig til skuret og derfra atter til selve pakhusene.

Da ilden havde fået fat i bøgerne, steg han med de to frakker gennem vinduet og gemte sig. Han kunne da fra det sted, hvor han lå, se at vagten opdagede ilden, samt at de og nogle søfolk, der kom til, ved hjælp af de på pladsen stående slukningsredskaber fik slukket ilden.

720-155

Dette forsøg var altså ikke lykkedes for arrestanten, og han gik da et stykke hen på pladsen i retning af Londonbroen. Her søgte han så at tænde ild i nogle varer, der henlå på pladsen under åben himmel. Hvad det var for varer, kan han ikke sige, men han forklarer, at det så ud som friske grantræer af omtrent en

mands højde og omviklet med halm.

Af disse træer var der imidlertid kun to eller tre, hvorimod der rundt omkring lå opstabet en mængde varer. Ilden fængede også straks i halmen, men da den straks blev opdaget af folkene ombord i et dampskib, der lå tæt ved, og som losede om natten, blev den øjeblikkelig slukket. Det var arrestantens tanke, da han antændte den, at den skulle have grebet om sig og taget fat i selve pakhuse-
ne. Han forklarer videre, at den ene ende af den ommeldte plads umiddelbart stødte op til havnebassinet lige ved London Bridge.

Det var lige ved, at arrestanten var blevet opdaget ved denne sidste ildspåsæt-
telse, idet nogle personer løb efter ham, men han skjulte sig da på en retirade, og blev heller ikke fundet.

20-156 Det var imidlertid ved at blive dag, og arrestanten sneg sig så ud gennem por-
ten, der nu var blevet åbnet, medens den havde været lukket om natten. Videre
forklarer han, at han hele tiden havde været iført den stjalne overfrakke, me-
dens han gik med den anden frakke sammenpakket under armen.

Om aftenen skar han uniformsknapperne af denne frakke og solgte så frakken
til en marskandiser i nærheden for vistnok 1 sh 3 d.

Senere samme aften sneg han sig ind i det hus, hvor det danske Generalkonsu-
lat er og lå her, efter hvad han forklarer, på loftet op ad en stor muret vandbe-
holder, og i den kastede han de afskårne knapper. Den følgende nat brød han
som anført ind i konsulens Comptoir (kontor), men da han blev opdaget, flygtede
han op på loftet, hvor han blev anholdt.

20-157 Videre forklarer han, at han efter at have udstået den straf, han blev idømt for
indbruddet hos konsulen og derpå henvendte sig i konsulatet om hjælp, fortalte
en mand, der går ærinder for konsulen ham, at politiet senere i vandbeholderen
havde fundet de førnævnte knapper og spurgte ham, om han ikke vidste besked
om dem, hvad arrestanten nægtede. Den stjalne overfrakke havde han med sig i
strafanstalten, og han solgte den senere til en matros ombord på skonnerten
»Fled«.

Arrestanten forklarer endvidere, at han er kommen i tanker om, at han sad ar-
resteret i omtr. en 8 dage, inden han blev dømt for tyveriet i Victoriadokken, og
da han bestemt husker, at det var den 19. febr., han blev dømt, må han altså ha-
ve begået brandstiftelsen og tyveriet omtr. 8 dage tidligere, end han før har for-
klaret.

13. juli 1883

20-166 Sagen 407/83

Forhør over arrestanten Jens Nielsen vedrørende brandstiftelse nr. III

Der fremlægges under litr. L en udskrift af Arts og Skippinge Herreds politipro-
tokol.

Arrestanten, der var fremstillet, blev opfordret til at afgive nærmere forkla-
ring om denne brandstiftelse. Han forklarer da, at han, der for flere år siden
havde været inde i butikken i det pågældende hus, atter nogle gange havde væ-
ret derinde i dagene før han blev anholdt for tyveri ved Jyderup. Han havde bl.

a. købt noget lærred der. Ved denne lejlighed fik han en af de stjalne tikronesedler byttet og lagde mærke til, at købmanden gik ind i et lille rum ved siden af butikken ved trappen til loftet, hvor arrestanten kunne se, at han havde en blikdåse med penge stående.

Under sit ophold i Holbæk arrest besluttede han sig til, når han atter kom på fri fod, at søge at sætte sig i besiddelse af denne pengeskatte og i dette øjemed at stikke ild på huset. Efter at han derpå, som forklaret var undvejet fra arresten, begav han sig for at sætte denne plan i værk ad Kajemose til, og undervejs stjal han som forklaret nogle tændstikker, ligesom han også i en skov afbrød en gren, som han brugte til stok.

Da han på vejen passerede Brokøb Fattighus, tog han af en stak der i nærheden noget halm i den hensigt at benytte det til ildspåsættelsen.

14. juli 1883

19-728 Sagen 407/83 Forhør over Jens Nielsen

19-729 Ad brandstiftelsen nr. I

For retten mødte gårdejer Niels Nielsen (Valby), der fik forelæst sin forklaring til rapport B, hvilket han godkendte. Han forklarede videre, at han og hans hustru tilligemed den yngste ca. 3½ år gl. søn havde natteleje i sovekammeret, der er i den vestlige del af stuehuset. I et tilstødende værelse lå deres 4 andre børn og havde ligeledes natteleje i stuehuset, men deres kammer lå øst for hen mod staldlængen.

Karlekammeret var derimod i ladens østlige ende, og andre »menisker« end nu nævnt boede ikke i gårdens fire længer. Det syd for gården teglhængte stuehus er udlejet og blev ikke berørt af ilden. Det var heller ikke tilfældet med det sydøst for gården liggende spåntækte svinehus.

Comparenten vågnede ved, at der ude i gården blev råbt »Brand«, og han sprang da straks op og åbnede døren i stuehusets vestlige gavl. Da han kunne se, at det brændte voldsomt i taget på den vestlige længe, løb han tilbage for at få sin familie og pigerne op, og medens han var i færd dermed, blev der dundred på gårddøren. Da comparenten derpå lukkede op, kom forretningsfører Petersen ved Omnibusselskabet ind og opfordrede ham til at samle sine tanker. Straks derefter kom flere mennesker til og ind i huset, uden at comparenten kan sige, om arrestanten var en af dem.

Imidlertid kom comparenten, hans hustru og børn samt pigerne næsten nøgne ud af huset. Idet han kom ud i gården, så han de to karle komme ud af karlekammeret i det blotte linned. Han bemærkede, at ilden havde grebet om sig med en sådan hurtighed, at alle længerne allerede var omspændt af ilden, medens selve gårdspladsen var opfyldt af røg. Comparenten bemærkede, at det var nær ved, at han selv ikke kunne være kommet ud af gården.

19-730 Af comparentens løsøre blev kun reddet nogle ganske få effekter, men deri var der dog et chatol, hvori han havde en del penge liggende (2e9 var Jens Nielsen, der hjalp comparentens hustru med at få chatollet ud!). Alt det øvrige, deriblandt hans og hans families gangklæder, endogså dem, de om aftenen havde lagt fra sig ved deres senge, brændte.

Af kreaturerne var der ikke andre inde end nogle får, der havde plads i det i østlig retning tilbyggede fårehus. Dem fik nogle af de tililende folk ud. Derimod brændte der en del høns og ænder.

Comparenten havde alt sit løsøre, sin besætning og inventarium, avl og afgrøde assureret i Sjællands Stifts Brandassuranceselskab for i alt omtrent 35.000 kr., og skaden er herpå ansat til noget over 14.100 kr. Comparenten bemærker nu, at der i den ene halvdel af den førnævnte, ikke brændte teglhængte bygning, er en stor lade, hvor en stor del af hans vogne og lignende ting havde plads.

De afbrændte bygninger var assureret i Landbygningernes Brandforsikring for ca. 22.000 kr., og comparenten vil således få udbetalt det nævnte beløb. Om han herefter lider noget pekuniært tab ved branden, og i så fald hvor stort dette tab måtte være mere, kan han ikke sige, men i hvert fald frafalder han krav på erstatning hos arrestanten.

Comparenten bemærker endvidere, at uagtet selvfølgelig alle beboerne skyndte sig så meget som muligt med at komme op, var det dog kun med nød og næppe, at de kom ud, og comparenten mener vel, at alle beboerne ved branden var udsatte for den største livsfare.

Fra comparentens gård forplantede ilden sig til Hoffmanns gård, men der var derimod ikke fare for, at ilden fra comparentens gård skulle gribe til anden retning.

19-731 Han godkendte ridset litr. C, der blev ham forevist.

Så mødte comparentens hustru, Maren Christine Christensen, der godkendte sin forklaring til rapport B efter endt oplæsning og i øvrigt forklarer aldeles overensstemmende med sin mand, hvis forklaring blev hende foreholdt.

Navnlig forklarede hun, at også efter hendes mening var gårdens beboere udsatte for den største fare for at indebrænde. Dette kunne meget let være sket, da det kun varede et øjeblik, efter at de var blevet vækket, inden udgangen var spærret af ilden.

Så mødte tjenestepigerne Martha Kirstine Pedersen og Emilie Olsen, der hver især godkendte deres forklaring til rapport B, efter at de var oplæste for dem. De tilføjede desuden begge, at ingen af dem kan sige, hvem det var, der vækkede dem, men de kom begge ud i det blotte linned. Alt, hvad de havde, brændte, men da deres tøj var assureret under et med husbondens, får de erstatning af ham. De har altså intet erstatningskrav at vedlægge.

Efter at arrestanten var fremstillet erklærede comparentinderne, at de ikke kan se, om arrestanten var den person, de så ved gården.

19-731 Arrestanten forklarer, at han kom og så på gården, omtrent da solen gik ned, men derefter lagde han sig til at sove igen i en kornmark, og han var derfor ikke henne ved gården, før han påsatte branden.

Comparenten, Niels Nielsen, bemærkede endvidere, at taget på vestre længe, hvori ilden blev antændt, var lagt om for omtrent en månedstid siden og altså omtrent nyt.

Så mødte tjenestekarl Johan Gudmundsen, der godkendte sin forklaring til rapport B efter dens oplæsning.

20-167 Han ankom til stedet vel omtr. kl. 11½ om natten og kunne da skønne, hvor beboerne havde deres natteleje. Stedet er kun een etage højt og består kun af een

stråtækt længe, der helt igennem er indrettet til beboelse og butik, men ved den ene ende er der tilbygget et ligeledes stråtækt skur, der benyttes til stald og svineesti.

Københavns Amts s. birk. s a

Da den fra Holbæk arresthus undvegne arrestant Jens Nielsen, som nu er anholdt, her bl. a. har tilstået, at han natten mellem den 27. og 28. f. md. (juni) har stukket ild på et en købmand tilhørende hus mellem Brokøb og Kajemose, og da .....

Til Arts og Skippinge herreders kontor.

Litr. L

Arts-Skippinge herreders kontor. s a 14. juli 1883.

I forbindelse med min skrivelse af 10. ds., hvorved fremsendtes udskrift af forhør optaget i anledning af en ildspåsættelse i Kajemose natten mellem 27. og 28. f. md., undlader jeg ikke herved tjenstligt at fremsende det hosfølgende til de nævnte forhør.

Til Københavns amts s. birk.

Huset lå alene, og da det var stille vejr, kunne der ikke være tale om andet, end at det ville brænde. Arrestanten gik så hen til huset i nærheden af køkkendøren, som er tæt ved hjørnet til skuret, og her vikledede han noget halm om enden af stokken og bandt det fast ved hjælp af sit strømpebånd, som han havde taget af, hvorefter han med en af tændstikkerne tændte ild på halmen.

Han stak derpå den brændende halm op til tagskægget, der også fængede, hvorefter arrestanten sprang ind i haven og stod og så på ilden.

Denne ville imidlertid ikke rigtig tage fat, da taget var gammelt og bevokset med mos. Da det varede arrestanten for længe, gik han hen til den anden ende af huset, hvor han ganske på samme måde søgte at tænde ild i taget, dog at han her bandt halmen fast med nogle nælder eller lignende.

Også her tog ilden fat i taget, og arrestanten gik så atter tilbage og stod og så på ilden. Da han imidlertid havde stået lidt, iagttog han, at ilden fra først an-tændte sted i taget havde grebet fat i skurets tag, der var nyere, og som da blussede i vejret.

20-168 Arrestanten løb nu om til den modsatte side af huset, hvor han dundrede på vinduerne og gjorde larm, uden at han kan huske, om han råbte købmandens navn, der, efter hvad han vidste, er Petersen.

Indtil da havde han ikke mærket noget til beboerne, og grunden, til at han gjorde larm, var, at han ville ind i huset og stjæle pengene. For øvrigt havde han ikke tænkt på, om beboerne kunne udsættes for at indebrænde, og han bemærker i denne henseende, at han ikke vidste, at nogle af dem lå på loftet.

Straks efter han havde gjort larm, kunne han gennem det pågældende vindue,

der vendte ind til trappegangen, se, at købmanden i bar skjorte løb op ad trappen. Arrestanten kunne her høre, at han kaldte på de andre beboere, og bemærkede derefter, at beboerne med det vand, der var i huset, inde fra loftet forsøgte at slukke ilden. Straks efter kom købmanden imidlertid atter ned og åbnede døren for at hente mere vand, og arrestanten var så behjælpelig med at slukke, såvel oppe på loftet som henne på udhusets tag. Herunder talte han flere gange med købmanden såvel som med de tre fruentimmere, der nu viste sig, og som havde haft natteleje på loftet.

Under slukningen gik arrestanten med ind i det bemeldte rum ved trappen, og det lykkedes ham også at finde købmandens pengekasse, der da stod oven på et bord, og arrestanten tager den da – for ubemærket at få den ud af huset – ned i en spand, han gik med, og begav sig gennem butiksdøren, der er på den køkken-døren modsatte side af huset.

Arrestanten gik med spanden hen imod brønden, der ligger tæt ud for døren, men da købmanden stod henne ved brønden i færd med at hejse vand, og hele tiden kunne se arrestanten, kunne denne ikke få tid til at tage penge-kassen ud af spanden, så at han, idet han tog den for at fylde den, så pengekassen og tog den til sig. Han sagde imidlertid intet, men arrestanten tror dog nok, at han forstod, at arrestanten havde villet tilegne sig kassen.

Hvad den indeholdt ved arrestanten ikke, idet han ikke havde haft tid til at åbne den. Også herefter vedblev arrestanten at hjælpe med slukningen, og det lykkedes dem da også, særlig efter at en nabo og senere også skolelæreren var kommet til, at få slukket ilden, uden den havde anrettet synderlig skade.

Arrestanten opholdt sig ved brandstedet til op om morgenen og blev beværtet af købmanden tillige med andre folk, der var kommet til, og mellem disse var sognefogeden, som efter arrestantens foran nævnte strømpebånd var blevet fundet henne ved en spand, viste det frem og undersøgte, hvad strømpebånd alle tilstedeværende havde på. Arrestanten havde imidlertid, inden han kom til huset, tillige med det nævnte strømpebånd, taget det andet af og bortkastet det, så at sognefogeden intet opdagede. Han fortalte sognefogeden og de andre, at han, da han kom gående, havde set ilden fra en bakke og derpå var løbet til og havde gjort anskrig.

20-170 Fra brandstedet gik han op til sin moder i Brokøb fattighus; men da hans moder, der var uvidende om brandstiftelsen, og hvem arrestanten bildte ind, at han var blevet løsladt af arresten, fortalte ham, at der var kommet bud fra sognefogeden om, at det nok var det bedste, at arrestanten blev tilstede, fjernede han sig ubemærket og uden at sige farvel til moderen.

Han gik til Mørkøv jernbanestation, hvorfra han som forklaret med eftermiddagstog tog her til staden. Den lidt omtalte stok bortkastede han ved brandstedet.

Forevist det tilstedeværende med udskriften E fulgte bånd, der er noget forbrændt, genkender arrestanten det, som det omfortalte ham tilhørende strømpebånd.

Arrestanten afført.

Forhøret udsat.

Endvidere mødte tjenestekarl Ole Henriksen og tjenestedreng Carl Reinhardt, 19-732 der ligeledes hver for sig godkendte de af dem til rapporten afgivne forklarings-

ger, der blev oplæst for dem.

Alle tre comparenter bemærkede desuden, at da de får erstatning af deres husbond for den skade, de har lidt, har de intet yderligere erstatningskrav.

Comparenterne Henriksen og Reinhardt bemærkede endvidere, at det kun varede et øjeblik, inden ilden havde omspændt hele gården. Hvis de derfor ikke havde skyndt sig så stærkt, kunne de let være indebrændte.

Endelig var der brandlidtes søn, Hans Peter Nielsen, 15 år gammel, der forklarede, at han lå og sov sammen med sine søskende, da han blev vækket af sin fader, hvorpå han snappede noget tøj og løb ud gennem døren i den vestlige ende af stuehuset.

Samtlige comparenter erklærede, at ingen af dem har bemærket arrestanten under branden.

Arrestanten, der dels havde påhørt, dels nu blev gjort bekendt med samtlige i dag afgivne forklaringer, fandt intet mod dem at erindre; men han bemærker, at da han havde påsat ilden ved porten i den vestre længe, stod han et øjeblik og så på den. Da den havde taget stærkt fat, løb han rundt om gården og ind ad porten i den østlige længe og råbte »Brand«. Samtidig bankede han på døren i stuelængen, og da han havde stået et øjeblik, medens han mærkede, at beboerne rørte på sig, kom der samtidig nogle andre personer til.

Han vidste ikke, hvor karlene havde deres kammer, og gjorde intet for at redde dem, hvilket han heller ikke tænkte på. Han var med til at redde nogle enkelte sager fra havestuen (chatollet), men så ikke lejlighed til at tilegne sig noget. – Da han forevises ridset litr. C erkender han dets rigtighed.

19-733

Den gren, hvormed han havde stukket den brændende halm op i taget, kastede han straks bort.

De ovennævnte dimitteredes.

Så mødte gårdejer og fabrikant Johannes Hoffmann, der godkendte sin forklaring til rapport B efter sket oplæsning, idet han tilføjer, at det var omtrent 14 dage før branden, at han var flyttet ind i den nordligste af de to sammenbyggede gårde, der tilhørte ham.

I denne boede der kun comparenten, hans hustru og deres to børn samt en pige, der alle havde natteleje i den nordlige længe, medens de tre andre længer i det væsentlige stod tomme. Comparenten bemærker, at han har flyttet sin landbedrift ud til en nyopført gård, han har bygget på jorderne uden for byen.

Han og hans husstand blev straks reddet, da der blev gjort brandalarm. Han mener også, at der ikke egentlig var nogen fare for, at de skulle indebrænde. De fleste af de effekter, han havde i den brændte gård blev reddet, men noget brændte. Han anslår, at det tab, han herved har lidt, beløber sig til mellem 2 og 300 kr. Han bemærker dog nu, at pigens værelse var i gårdens vestlige længe, tæt op til stuehuset.

Begge gårdes bygninger var assurerede i Landbygningernes Brandforsikring og skaden med fradrag af rudera (tomter) er ansat til 12.778 kr. Comparenten frafalder krav på erstatning (af arrestanten).

Så mødte forrige comparents hustru Therese, født Magner, der om branden afgiver en med sin mand overensstemmende forklaring.

Endvidere var mødt forrige comparents datter, Johanne Hoffmann, der ligele-

*Niels Nielsen
gårdejer i Valby - matr. nr. 5*

*Maren Christensdatter
gift med Niels Nielsen*

*Maren Niensens chatol
På den forreste kant ses mærkerne
efter ildebranden.*

des om branden forklarede overensstemmende med sin fader.

Endelig var mødt comparentens tjenestepige, Johanne Böcker, der ligeledes om branden forklarede overensstemmende med de andre comparenter, men tilføjede, at det meste af hendes tøj er reddet, og hun har derfor ingen erstatning at kræve.

De mødende erkendte rigtigheden af ridset litr. C, der blev dem forevist.

Arrestanten, der ved disse forestillinger intet havde at indvende, bemærkede, at han efter at have forladt Niels Nielsens gård var henne ved de to andre brændende gårde, hvor han også var med til at redde noget, men han havde ikke lejlighed til at stjæle noget der.

Så mødte mælkeforpagter Peter Joh. Petersen, der godkendte sin forklaring til rapport B efter sket oplæsning og godkendte ridset litr. C, der blev ham forevist. Han tilføjede derefter, at såvel han som hans kone og to småbørn havde nattelogi i den pågældende gårds (altså Hoffmanns) sydlige længe. Deres pige var derimod den aften fraværende, og der boede ikke andre mennesker i gården. Det varede ikke længe, inden ilden fra nabovens gård tog fat i gården, men der var dog rigelig tid for dem til at komme ud.

Comparentens løsøre og inventarium var assureret i Selskabet Danmark for 4.000 kr., og skaden derpå er ansat til ca. 550 kr.

Comparenten frafalder krav på erstatning fra arrestanten.

Så mødte forrige comparents hustru, Caroline Jørgensen, der afgiver en med hendes mand ganske overensstemmende forklaring.

- 19-734 Endelig var mødt comparentens tjenestepige, Mette Kristine Rasmussen, der forklarer, at hun den pågældende aften var ude i besøg. Hun kom først hjem noget over kl. 1, da gården i det væsentlige var nedbrændt. Der brændte en del af hendes gangklæder og fodtøj. Hun har sit løsøre assureret i »Danmark« for 450
- 19-735 kr., og skaden er for hendes vedkommende ansat til – så vidt hun erindrer 68 kr.

Comparentinden frafalder krav på erstatning.

Comparenterne erkendte alle rigtigheden af rids litr. C.

Arrestanten, der ved denne forklaring intet havde at erindre, bemærker nu, at han ikke kan huske, om han under branden var inde i denne gård.

Arrestanten forklarer på anledning, at han inden de tre gårde brændte, havde været inde i den fjerde gård. Navnlig havde han været inde i mælkestuen, hvor ejeren kom til og jog ham ud. Arrestanten gjorde da – som han siger – noget vrøvl med ejeren. Arrestanten gik derpå i nogen tid og luskede rundt om denne gård. Herunder mødte han på gårdens nordside ejeren, der tiltalte ham og spurgte ham, om det var ham, der havde været inde i mælkekammeret. Hertil svarede arrestanten ja, og ejeren spurgte ham så om hans navn m.v. Arrestanten opgav da et eller andet urigtigt navn og sagde, at han var fra Valby.

Imidlertid havde manden vistnok fattet lidt mistanke til arrestanten, og opfordrede ham til at følge med. Arrestanten gik da også et stykke med ham, men sneg sig så ubemærket bort.

Da han nu kunne skønne, at ilden ikke af sig selv ville gribe fat i denne gård, lyste han sig ind igennem den åbentstående port ind i den nordlige længe, der var indrettet til lade og hestestald. I porten steg han op på en bræddevæg, hvorfra han kunne svinge sig op på stænet, hvor der lå noget halm.

Efter at være kommet derop kunne han høre, at ejeren kom ind i porten og

råbte, om der var nogen inde i laden, men da arrestanten var stille, fjernede han sig. Arrestanten strøg så en tændstik og tændte dermed halmen, der straks fængede, hvorefter ilden ligeledes straks greb fat i ladens tag.

Arrestanten krøb så atter ned i porten og sneg sig ud af gården. Da ilden straks efter brød ud, var der een eller to personer, der syntes at lægge mærke til arrestanten, hvorfor han fjernede sig. Han forklarer nu, at han, da han var inde i mælkestuen, ville have søgt at komme ind i de andre værelser for der at stjæle. Derimod var det ikke, da han påsatte ilden på denne gård hans mening at få lejlighed til tyveri. Af frygt for opdagelse kunne han ikke udsætte sig for igen at møde ejeren, men grunden til at han her satte ild på, var, at han – som han siger – var blevet gal i hovedet på ejeren og derfor ville hævne sig på ham.

Derefter var arrestanten slet ikke umiddelbart henne ved den brændende gård, men opholdt sig mellem den tilstedeværende mængde, hvor denne var tættest.

Så mødte gårdejer Ludvig Bech, der forklarede, at han var gået i seng, da der blev gjort brandalarm, men stod op, ligesom også alle hans gårds beboere kom på benene. Han var derpå ovre ved de brændende gårde og talte med brandfogeden om hvorvidt, der kunne være fare for comparentens gård. Da han i den henseende blev beroliget, og da der var blevet stationeret en sprøjte i gården, gik han tilbage og stoppede folk, der var i færd med at bære effekter ud af gården.

19-737 Efter at han derpå havde lukket døren, gik han ud i mælkestuen, og her traf han to personer, af hvilke den ene godt kan være arrestanten, og disse personer jog comparenten derpå ud. Om de var i følge med hinanden, så comparenten ikke.

Da comparenten lidt senere gik uden om sin gård, traf han uden for den nordlige længe igen den nævnte person, og da han forekom comparenten mistænkelig, spurgte han ham om navn. Da personen opgav at hedde Christian Nielsen og at bo på Nørrebro, og da han så ordentlig ud i klæderne, bekymrede han sig ikke videre om ham. Om comparenten derefter var ovre i porten, der var en gennemkørselsport, husker han ikke.

Da ilden derpå kort efter brød ud af laden, greb den om sig med sådan fart, at en stor del af comparentens løsøre brændte. Af besætningen, der for størstedelen var på marken, brændte kun nogle høns.

Comparentens bygninger var assurede i Landbygningernes Brandforsikring, og skaden er ansat til omkring 17.400 kr. Hans løsøre, derunder besætning og inventarium var assuredet i »Danmark«, og skaden herpå var ansat til ca. 7.300 kr.

Comparenten antager, at han ved branden lider tab, men frafalder krav om erstatning o.s.v.

Så mødte gårdejer Bechs broder, Ole Bech, der godkender sin forklaring til rapport B efter sket oplæsning. Hertil tilføjer han, at da han passerede gennem ladeporten, syntes han at høre nogen bevæge sig inde i laden. Han spurgte derfor, om der var nogen, men fik intet svar. Han gik så ind i den anden port i laden, men kunne heller ikke her opdage nogen, men kort efter brød ilden ud af laden.

Comparenten havde ikke sit tøj assuredet, og der brændte en del af dette, hvis

værdi han ansatte til 50 kr., men han frafalder krav på erstatning.

Så mødte tjenestekarl Hans Christoffersen, der forklarer, at det reddede tøj var lagt hen noget fra porten i laden, og comparenten opholdt sig ved dette tøj, da han kunne se, at det begyndte at lysne under tagskægget i laden. Et øjeblik efter så han en person komme løbende ud af porten, men han kunne ikke nøjere se, hvorledes personen så ud, og det faldt ham ikke ind at løbe efter ham.

19-738

Comparenten har ikke assureret, men der er intet brændt for ham.

Så mødte husbestyrerinde Hansine Hansen, der godkendte sin forklaring til rapport B efter den skete oplæsning med den tilføjelse, at den arresterede person, så vidt hun kunne se, var arrestanten.

Comparentindens effekter var assurerede i »Danmark« for 500 kr. En del af det er brændt, men hun husker ikke til hvor stort beløb, skaden er ansat. Hun frafalder krav på erstatning.

Arrestanten bemærker, at han ikke mindes, at han på den angivne tid var oppe ved gården. I hvert fald tror han ikke, han mødte noget fruentimmer. Det er muligt, at han har opgivet det af comparenten, Ludvig Bech anførte navn og opholdssted, men det har i så tilfælde været tilfældigt, at han har opgivet sådant, der for øvrigt passer på den tidligere elev fra Landerupgård. Arrestanten havde de foregående dage været sammen med ham, men denne person var *ikke* med i Valby.

Så mødte gårdejer Bechs tjenestefolk:

Peter Hansen

Johan Erik Peterson

Johanne Bengtsen og

Augusta Nielsen,

19-739

der forklarer, at der ikke er brændt noget af betydning for nogen af dem, hvorfor ingen af dem nedlægger påstand om erstatning hos arrestanten.

Ingen af dem havde deres tøj assureret.

Forevist ridset litr. C erkendte comparenterne dets rigtighed, og comparenten Ludvig Bech bemærker, at det på ridset viste svinehus ikke brændte.

Fra Vigerslev Brandfogedkreds s a

Ved ildebranden i Valby natten mellem 1. og 2. juli alarmeredes brandmandskabet i Vigerslev kl. 11½.

Sprøjten mødte ved brandstedet kl. 12.10, men dimitteredes kl. 6 morgen, men - - - - og mødte igen kl. 6 aften, men dimitteredes efter 1½ times forløb.

Mandskabet mødte fuldtalligt, men atter natten mellem 2. og 3. juli alarmeredes man kl. 11½ ved ildebrand i en gård på Hvidovre mark. Sprøjten mødte kl. 12¾, men dimitteredes herfra efter ca. 1½ times forløb, da man ikke fandt det rådeligt at tage bort fra byen med alt mandskabet, forblev 3 mand tilbage, der i forening med gårdejer Hendriksen patruljerede i byen.

Gårdejer i Vigerslev, *Rasmus Jensen*, mødte ved brandstedet for muligen at træffe en person, han havde set aftenen før branden.

Efter en kort tids søgen ved brandstedet, lykkedes det Jensen at få øje på per-

*Ludvig Bech -
ejer af gård matr. nr. 2a i Valby*

sonen, og afledte en af politiets betjentes opmærksomhed på personen, der også anholdtes.

Peder Christensen
brandfoged
gårdejer i Vigerslev

19-739 Ad BRANDSTIFTELSE nr. II

En rapport blev fremlagt under litr. F tillige med et rids under litr. G.

For retten mødte gårdejer Peter Madsen, Stengården (Hvidovre), der forelæst sin forklaring til rapport F i et og alt godkendte den. Såvel han som arrestanten erkendte rigtigheden af ridset litr. G, der blev forevist dem. Kun var at bemærke, at de to på ridset viste porte var gennemkørselsporte, begge med tag over samt, at alle tre længer udgjorde et sammenhængende hele.

Comparenten og hans hustru samt deres to børn i en alder af henholdsvis 6½ og ¼ år lå i sovekammeret i stueetagens vestlige ende. Da de måtte ile ud for ikke at indebrænde, var det på et hængende hår sket, at det ældste barn, som de troede havde reddet sig selv, ikke var kommet ud, idet barnet v)r blevet liggende i sengen. Det var først i alleryderste øjeblik, at barnet blev reddet.

Såvel comparenten og hans hustru som pigen reddede sig ud af den nævnte dør i gavlen - alle iførte det blotte linned.

Næsten alle comparentens ejendele brændte. Det eneste, der blev reddet, var nogle få sengeklæder og enkelte møbler, samt en skuffe indmuret i et skab i dag-

19-740 ligstuen. I denne skuffe havde comparenten sine penge. Videre forklarer comparenten, at efter at han var kommet ud, og der var kommet nogle folk til, var der en tid, da ilden var blevet noget dæmpet af sprøjterne.

Comparenten ytrede da til nogle af de tilstedeværende, om det ikke var muligt at tage denne skuffe, hvori han havde sine penge, ud. Det var et beløb på ca. 150 kr. Comparenten så da også, at to personer gik ind i huset, tog skuffen og leverede ham den, men om en af disse personer var arrestanten, kan han ikke sige. Han bemærkede endvidere, at hans karl, der havde fået et par træsko på, og derfor kunne træde på gloende strå fra taget, først havde været inde og reddet 100 kr., der lå under comparentens hovedpude.

Dette skete alt efter at taget var faldet, men medens loftet endnu holdt.

De afbrændte bygninger var assurerede for 11.200 kr. i »Danmark«. Rudera er så vidt mindes kun vurderet til 105 kr.

Comparentens løsøre, besætning, inventarium, avl, afgrøde var assureret i samme selskab for 16.000 kr., og skaden er så vidt erindres ansat til 11.000 kr. Om comparenten selv lider tab tør han ikke udtale sig, men i hvert fald frafalder han krav på erstatning hos arrestanten.

Så mødte tjenestepige Karen Abelone Nielsen, der ligeledes gentog sin forklaring til samme rapport efter sket oplæsning med den bemærkning, at hun ikke tør sige, om arrestanten var den person, hun havde forklaret om. Hun ansatte værdien af hendes brændte effekter til 400 kr., men frafalder krav på erstatning o.s.v.

Arrestanten bemærker, at han ikke tvivler på, at *han* er den person, hun har set.

19-741 Så mødte tjenestekarl Jens Niels Larsen, der godkendte sin forklaring til rapport F efter sket oplæsning med den tilføjelse, at det var i »Danmark«, han havde assureret, og at hans skadeserstatning er ansat til ca. 380 kr. Han frafalder krav på erstatning.

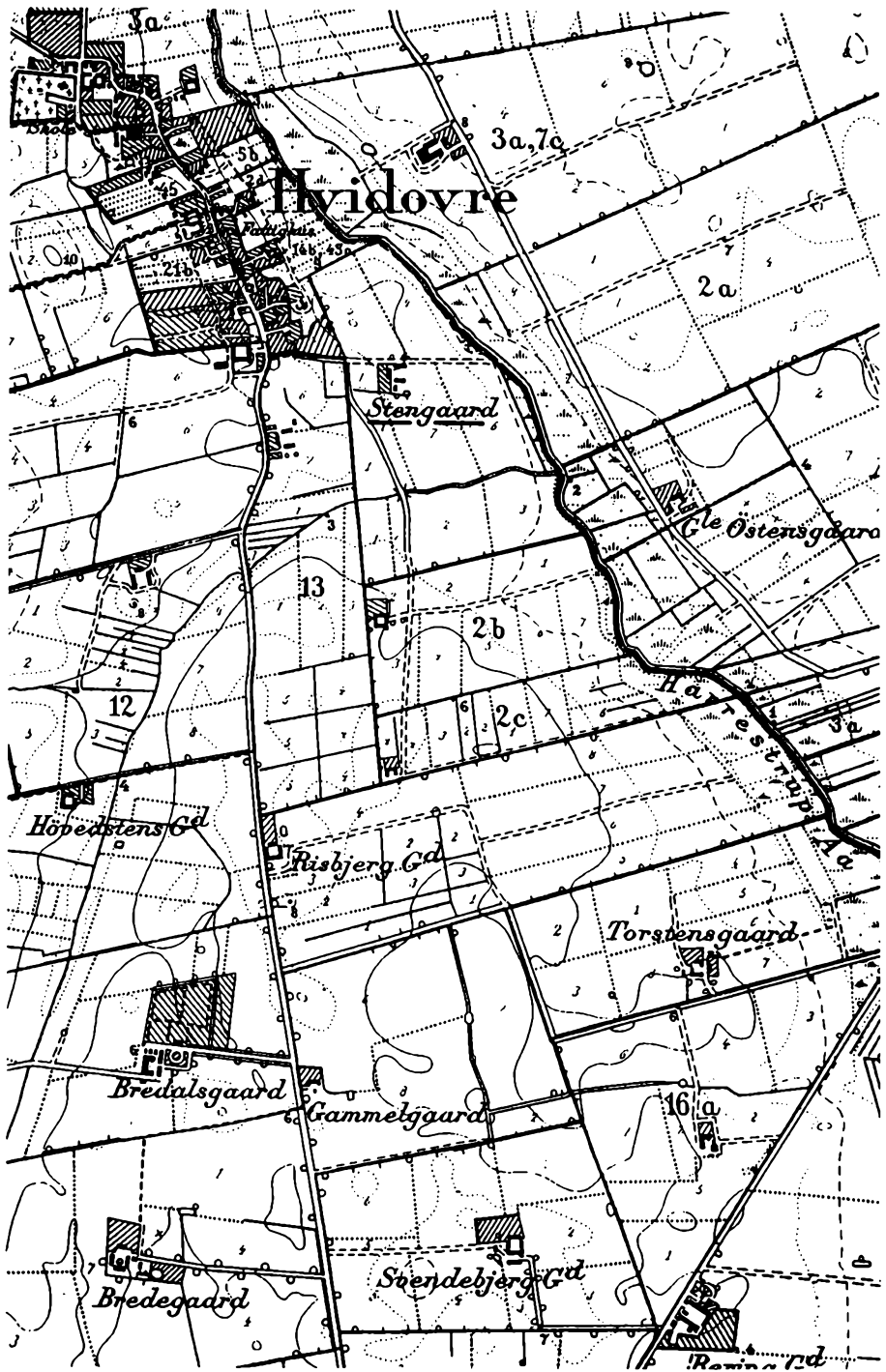
Så mødte tjenestedreng Christian Johan Frederik Jacobsen, der ligeledes godkendte sin forklaring til rapporten F, efter sket oplæsning, men tilføjede, at han anslår værdien af det tøj, der brændte for ham, til 80 kr., men han frafalder krav på erstatning.

Arrestanten havde intet mod disse forklaringer at erindre og bemærkede, at *han*, da han hørte comparent Madsen tale om meldte pengeskuffe, tillige med en anden person sprang ind i det brændende hus for at tage den. Da den anden person imidlertid først fik fat i skuffen og leverede den til ejeren, fik arrestanten, der selv ville have beholdt pengene, intet for sin ulejlighed her.

Efter at han i selve porten ud imod stakkene havde sat ild på, bortkastede han den gren, han havde benyttet dertil.

Så mødte gårdejer Rasmus Jensen af Vigerslev, der efter at han havde taget arrestanten i øjesyn, forklarede, at han i ham genkender en person, der omtrent kl. 8 den pågældende aften passerede gennem Vigerslev, og da comparenten vidste, at branden i Valby den foregående nat var påsat, faldt det ham straks ind, da der påny om natten blev gjort brandalarm, om ikke den nævnte person skulle være gerningsmanden til disse brandstiftelser. Han ilede derfor straks til Hvidovre, hvor han meddelte Politiet om sin mistanke.

19-742

Videre forklarer han, at han også påviste arrestanten for den betjent, der anholdt ham. Comparenten kan naturligvis ikke sige, om betjenten, således som denne senere har gjort gældende, allerede dengang var opmærksom på arrestanten og gik og iagttog ham.

Arrestanten bemærker, at han genkender comparenten som den mand, han mødte, således som opgivet af comparenten, ligesom han også så comparenten tale til den betjent, der straks derpå anholdt ham.

På givne anledning bemærker arrestanten videre, at han under sit ophold her på egnen har været iført støvler, hvorimod han, da han undveg fra Holbæk, havde træsko på. Dette var også tilfældet ved brandstiftelse III, og det var først, da han den følgende dag var i Brokøb fattiggård, at han iførte sig sine støvler, som havde henstået der, hvorimod han efterlod sine træsko.

S a Nr. 12.685

Great Scotland Yard
10.7.1883

Fra lederen af kriminelle undersøgelser.

Til politichefen
København
Danmark

Sir,

Jeg skal hermed overbringe 2 avisudklip, der berører en sag, som hævdes at vedrøre fængselsautoriteterne i København m. h. t. en fange ved navn Jens Nielsen, gående ud på, at han skulle være ophavsmanden til den ildebrand, der ramte Victoriadokkerne i febr. 1881.

Jeg anmoder Dem om at lade mig vide, hvorvidt der skulle være nogensomhelst sandhed deri.

Idet jeg forventer Deres ærede svar på denne forespørgsel er jeg, Sir
Deres ærbødige

C. Vincent

S a Søndre Birk. Ingerslev

16/7

I en mig fra Københavns politi tilstillet skrivelse, dateret 10. ds. (nr. 12.685) har »The Director of Criminal Investigations« forespurgt, om der ligger noget sandt til grund for de forskellige meddelelser i de offentlige blade, om at arr. Jens Nielsen har tilstået at have påsat ilden i Victoria dokkerne i London i februar måned 1881.

Foranlediget heraf skal jeg ved tilbagesendelsen af det med bemeldte skrivelse fulgte bilag tjenstligt meddele, at den nævnte – herunder jurisdiktionen arresterede person, der her i landet har gjort sig skyldig i en række af forbrydelser,

endvidere har afgivet tilståelse om at have påsat såvel den ovennævnte som 2 andre ildebrande i London.

Efter hvad der foreligger, har jeg ingen grund til at betvivle rigtigheden af disse arrestantens forklaringer, der i sig bærer sandhedens præg, ligesom arr. i ingen henseende gør indtryk af at være forvirret eller utilregnelig, men jeg har allerede under 12. ds. tilstillet Justitsminist. riet udskrift af de over ham holdte forhør, forsåvidt angår de af ham i England begåede forbrydelser med anmodning om, at det ved henvendelse til de engelske autoriteter må blive søgt oplyst, hvorvidt arr.'s forklaringer er sandfærdige.

Der vil således i den nærmeste tid ad diplomatisk vej tilflyde politiet i London fornøden meddelelse om sagen.

Til Director of Criminal Investigations
Great Scotland Yard
London S. W.

20-190 18. juli 1883

Sagen 407/83. Forhør over arrestanten Jens Nielsen

En rapport blev fremlagt under litr. H.

Arrestanten var fremstillet og godkendte i et og alt sin forklaring til rapport H, efter at den var oplæst for ham.

Han forklarer nærmere om tyveriet nr. XIII, at det var, da han under sin flugt fra Holbæk passerede forbi en gård, der lå vel omtr. ½ mil i østlig retning fra Holbæk og ikke langt fra en mølle, at han så, at der ved gårdens gavl lå en ny sort klædesdragt udbredt på en brændestabel, og han listede sig da derhen for at tilvende sig disse klæder. Han tog først bukserne og lagde dem sammen, men medens han var beskæftiget herved, kom en pige ud i gården med et par strømper i hånden. Hun gjorde så anskrig. Arrestanten gav sig så til at løbe med de stjalne bukser, men blev eftersat af et par karle, hvorfor arrestanten vel en snes skridt fra gården kastede bukserne fra sig.

20-191

Karlene, som ikke havde bemærket dette, vedblev imidlertid at forfølge arrestanten, der fortsatte sit løb ud over markerne, men til sidst indhentedes han af en af karlene, der viste sig at være ejer at 9ølet. Arrestanten, som derpå fulgte med tilbage, påviste, hvor han havde kastet bukserne, som ejeren derpå tog op. I mellemtiden var der kommet flere karle til, men arrestanten, der bad for sig, fik derpå lov til at løbe.

Han sagde, han var håndværkersvend og på vej til Mørkøv. En halv mils vej fra den nævnte gård begik arrestanten derpå forsøget nr. XII, således som tidligere forklaret.

Om sit samværen med Christian Nielsen, der tillige med arrestanten i sin tid blev straffet for ildspåsættelse på Landerupgård, fastholder arrestanten sin forklaring og ligeledes, at han ikke siden den gang har set nævnte Chr. Nielsen, forinden han rent tilfældigt traf på ham den 10. f. m. Arrestanten tror, at det virkelige var Chr. Niensens alvor med at foreslå det omforklarede tyveri i Næstved, men arrestanten kan ikke nærmere huske, hvad det var for en mand, hos hvem

In case of any further communication on this subject, please quote the following reference (12.685) and address
The Director of
Criminal Investigation,
Great Scotland Yard,
London, W.1.

3004
Great Scotland Yard, 1883
16th day of July 1883

From

THE DIRECTOR OF CRIMINAL INVESTIGATIONS.

To

The Chief of Police

Copenhagen,

Denmark.

Sir,

I have to transmit herewith two newspaper extracts relating to a statement alleged to have been made to the Prison Authorities at Copenhagen by a prisoner named Jens Nielsen to the effect that he is the author of the fire which occurred at the Victoria Dock in this City in February 1881, and to request that you will be good enough to inform me whether there is any truth in it.

The return of the inclosure with your reply is requested.

I am, Sir,

Your obedient servant,

Crewe

KJØBENHAVNS POLITI.

Politikammeret,

d. 13. Juli 1883.

1

Ved at tilfælde det andet Brev horelyde Thiimke
med Biley, hvori Mr. Vincent, director of criminal investi-
gation, i London, forespørger, om der ligger noget
Sandt til Grund for forskellige Meddelelser i de offent-
lige Blade om, at en Person ved Navn Jens Nielsen
skul have været med at have paasat Foden i Victoria Dock
i London i Februar 1881, skul jeg venligst henviske
til Brevet, om dette derikke vil bevare Forspørg-
slen eller meddele Kjøbenhavns Politi saadanne
Oplysninger, at den kan bevarer herfra.

Jugendretning

16

Stings
Brev kammeret i Kjøbenhavns Amts vore Brev.

tyveriet skulle begås, og der blev heller ikke truffet nogen egentlig aftale om dets udøvelse, og da de ingen rejsepenge havde, blev det ikke til noget.

20-192 Efter sin undvigelse fra Holbæk var arrestanten kun to gange oppe hos Chr. Nielsen og opholdt sig begge gange kun ganske kort der. Han bemærker, at han vel anmodede Chr. Nielsen om tilladelse til at opholde sig hos ham om natten; men da Chr. Nielsen ikke havde sit værelse alene, ville han ikke indlade sig derpå.

Grunden til, at arrestanten byttede hat med skomager Lahmberg, var dels at han ønskede at få de 25 øre i bytte, dels at han mente, at han mindre let ville blive genkendt med en anden hat.

Så fremstod Chr. Nielsen, der i dag er anholdt under en anden sag. Foreløst sin forklaring til rapport H, godkendte han den. Han forsikrer også, at det ikke har været hans mening i virkeligheden at opfordre arrestanten til at begå tyveri i Næstved, hvorimod han kun bragte sådant på tale for at gøre en slags gengæld, da arrestanten talte om de forbrydelser, han agtede at begå. Da arrestanten efter sin undvigelse fra Holbæk atter søgte comparenten, søgte denne at undgå ham, men arrestanten kom desuagtet en eftermiddag, vist nok løverdag den 30. f. m. op på comparentens kammer, hvor han tog sin skjorte og sine underbenklæder af for at sælge dem. Det var kun ganske kort tid, han opholdt sig hos comparenten.

19/7-83

Ad (vedrørende) brandstiftelsen nr. III (A-S 532, sag 74/83)

Der fremlagdes ved litra J et ved skrivelse af 14. ds. fra Arts og Skippinge Herred modtaget bilag til udskriften E.

Ad tyveriet nr. IV. (M-T- 169, sag 152/83)

Der forelå under litr. K en ved skrivelse af 13. ds. fra Holbæk Byfogeds kontor modtaget udskrift af Merløse og Tudse Herreds politiprotokol.

Arrestanten, Jens Nielsen, fremstod påny og forklarer nærmere angående dette tyveri:

20-193 Han var gået med til dyrskuet ved Jyderup station, men da han ingen penge havde, kunne han end ikke komme ind på festpladsen, hvortil der blev taget entre, og han bestemte sig så til at skaffe sig nogle penge ved tyveri.

Han gik derfor et stykke hen ad vejen, og da han her kom til et bondehus, hvis bagside vendte ud imod Skarridsø, gik han hen til det og kiggede ind gennem vinduerne, hvorved han bemærkede, at beboerne var ude. (Her ligger nu Jyderup Campingplads. Et udhus skulle være tilbage af ejendommen). Han bestemte sig så til at bryde ind i huset, hvis dør var aflåset, og gik derfor hen i brændeskuret, hvor han tog en økse. Han havde først tænkt sig at slå køkkendøren, der vendte ud mod søen, ind med den, men da han kom hen ved døren, bemærkede han, at en rude i et vindue tæt ved var lidt itu. Derfor slog han den med hånden helt ind, løftede vinduets kroge af, entrede vinduet og steg igennem det ind i stuen indenfor.

Her lagde han øksen fra sig. Da han så et skab ved væggen, hvor nøglen sad i, åbnede han det og fandt en »portemonais«, der indeholdt 3 tikronesedler. Dem tog han ud, medens han lod pungen ligge. Han tog øksen med derind for eventuelt at bruge den til at bryde et eller andet møbel op med. Derimod havde han ikke tænkt sig at bruge den til forsvar, hvis han blev overrasket. Om portemonaisen muligvis lå i en æske, husker han ikke.

Han forlod derpå huset igennem den omtalte dør, der såvidt han husker var lukket med en indvendig krog. Han har senere brugt pengene, således som tidligere forklaret. Han var tidligere ukendt i huset og vidste ikke, hvem der boede der; først under forhøret i Holbæk fik han at vide, at bestjålne hed Langemark. (Se brev til moderen af 11.5.89)

20-194 Der fremlagdes under litr. L udskrift af Holbæk Købstads politiprotokol. Foreholdt udskriften L, forklarer arrestanten, at han, da han på Brokøb fattiggård så, at politibetjenten og hans ledsager kom op i gården, nok tænkte sig, at det var ham, det gjaldt.

Han stoppede da i en fart nogle af de penge, han endnu havde tilbage, ned i sine strømpe. Dette beløb udgjorde omtr. 4 kr.

Da betjenten derpå anholdt ham, fratog han ham hans pung med deriværende 6 kr. 92 øre, men opdagede ikke de forannævnte penge. Da arrestanten derpå blev afleveret til arrestforvareren, gik denne og betjenten ind i et værelse med arrestanten, der satte sine træsko uden for døren.

Arrestforvareren sagde da til ham, at han skulle tage, hvad han havde op af sine lommer. Arrestanten tog så frem og afleverede nogle småting, han havde hos

sig, og sagde, at han ikke havde andet. Arrestforvareren undersøgte ham derefter slet ikke, end ikke hans lommer og opdagede altså heller ikke de foran nævnte penge, der lå i arrestantens venstre strømpe.

Arrestanten blev derefter sat ind i en arrest, der lå som angivet i udskriften L, og her var han, indtil han gik.

Allerede morgenen efter sin anholdelse fik arrestanten ordre til at slå sin natpotte ud i den lille gård, og efter at have fejlet sin arrest bringe fejeskarnet ud igennem denne ud til en skarnkasse, der stod i den ydre gård. Porten mellem disse to nævnte gårde var slet ikke aflåset.

Arrestanten udrettede så dette hverv, og ligeså gik det de to følgende dage.

Endvidere bemærkede han, at arrestforvareren på ingen måde var ved siden af arrestanten, men derimod, når han havde lukket denne ud, gik tilbage til huset igen.

Da arrestanten så dette, tog han straks den første dag den beslutning at undvige. Da arrestforvareren kl. 9 eller kl. 9½ om formiddagen den 27. f. md. som sædvanlig lukkede arrestanten ud i gården og så selv gik tilbage til arresthuset, gik arrestanten, der jo var iført sin hat og sine træsko, som sædvanlig ud i den store gård, og her løb han så til venstre og sprang over et lavt stakit ud i haven og derfra over et andet stakit ud i det fri, hvorefter han løb op forbi jernbanestationen og ud af byen. Han så ikke, at arrestforvareren havde noget tøj på armen, da han lukkede ham ud, og bemærkede slet ikke, at han blev forfulgt.

20-237 27. juli 1883

Sagen nr. 407/83

Forhør over arrestanten Jens Nielsen

Ad brandstiftelsen nr. II

For retten mødte gårdejer Peter Madsen (Hvidovre), der på anledning forklarer, at det nok er muligt, at det ikke er i »Danmark«, at han har haft sine bygninger assureret, men derimod i den »Alm. Brandkassforsikring for Landbygninger«, men comparenten har hidtil troet, at det var i samme selskab, han havde såvel sit løsøre som sine bygninger assurerede.

Så mødte indsidder Peter Nielsen, der forklarede, at han, der bor i nærheden og havde en del effekter beroende i den brændte gård, havde sit løsøre forsikret i selskabet »Danmark«, hvorfra han får en erstatning af 633 kr. Han havde ikke natteleje på gården og kom først til stede, da der blev gjort brandalarm. Han frafalder krav på erstatning hos arrestanten.

Arrestanten var derefter fremstillet og blev gjort bekendt med disse forklaringer, ved hvilke han intet fandt at erindre.

En mappe fra brandfogeden i Hvidovre blev fremlagt under litr. L.

Ad brandstiftelse nr. I

For retten mødte forretningsfører for Valby Omnibusselskab, Peter Jørgensen

Petersen, der forklarer, at han søndag aften den 1. ds., da han mellem kl. 11¼ og 11½ sad på en bænk ud for omnibuskontoret på Valby Langgade så en lysning mod vest. Derfor ilede han hen ad gaden og kunne nu se, at der var ild i Niels Nielsens gård. Da han tænkte sig, at porten i den østre længe måske var lukket, løb han hen til porten i den vestre længe. Da han kom derhen, så han, at det brændte stærkt i længens tag på den indvendige side, dels over den sydlige del af huset og dels over porten, hvor gnisterne regnede ned.

Comparenten løb midt ind gennem porten og hen til stuehusets dør, men samtidig med at han ruskede i denne, kom gårdens ejer i det blotte linned indefra og åbnede døren. Comparenten så aldeles ikke nogen fremmed person som arrestanten i gården.

Ilden udbredte sig derpå med stor hurtighed, så at der kun blev tid til at redde ubetydeligt af løsøre, hvorimod der nok var tid for beboerne til at redde sig selv.

Comparenten sluttede sin forklaring med den bemærkning, at døren fra gården ind til forstuen var åben, hvorimod døren fra forstuen ind til værelserne var lukket, og comparenten var inde i forstuen og stod og ruskede i stuedøren, da brandlidte kom til og åbnede døren.

20-239 Arrestanten blev derpå igen fremstillet og foreholdt comparentens forklaring. Hertil bemærkede han, at han aldeles ikke så comparenten, for så vidt han i »den tid« efter, han har råbt »Brand« og banket på døren og vinduerne, løb over i hønsehuset.

Derfra løb han over i den vestlige længe, hvorfra han tager noget seletøj ud i gården. Det kan jo være således, at arrestanten har været ovre i hønsehuset, idet comparenten kom ind i gården.

Dertil bemærkede han, at han efter at have påsat ilden løb mellem det teglhængte hus og laden – over til den østlige side af gården, medens comparenten forklarer, at han på sin vej til gården løb uden om det teglhængte hus.

Dommeren bemærkede, at efter indberetning fra brandfogeden var der sidst holdt brandsyn den 12. f. md., uden at der var forefundet mangler.

19-760 3. august 1883

19-761 Politiretten sat på Tinghuset

Sagen nr. 407/83

Over arrestanten Jens Nielsen

Ad tyverierne IV, XII og XIII

En udskrift af Merløse-Tuse Herreders politiprotokol med vedhæftede bilag blev fremlagt under litr. M. (Se M-T s. 168 flg.)

Arrestanten var fremstillet.

De til den fremlagte udskrift afgivne forklaringer blev oplæst for arrestanten, der intet over dem fandt at bemærke. Han tilføjer, at han også forærede Carl Petersen 2 manchetknapper. Han erklærer imidlertid, at hans fader må have husket fejl m. h. t. arrestantens ophold hos ham. Thi arrestanten erindrer ganske bestemt, at det var torsdagen den 14. juni, omkring middagstid, at arrestanten kom til ham, og at han atter om mandagen den 18.6. s.md. om eftermiddagen

omtrent kl. 2 forlod ham og tog tilbage til Brokøb.

Forevist de med udskrift N oversendte benklæder og seler, erklærer arrestanten, at han ikke tvivler på, at det er dem, som han ovenfor forklaret har tilvendt sig. Han husker, at der »hængte« et par seler som de tilstedeværende ved bukserne, da han tog dem, så at han altså også medtog disse seler.

De benævnte benklæder blev af retsvidnerne med arrestantens billigelse vurderede under eet til 5 kr., og de ville nu blive tilbagesendte til Merløse-Tuse Herred til udlevering til ejerne.

19-762 Arrestanten fastholder ganske sin forklaring om den måde, hvorpå han har forskaffet sig den ommeldte æske svovlstikker, men han kan ikke nærmere betegne det pågældende hus' beliggenhed.

Fra sagens akter:

Af det i henhold til det ærede birkekontors behagelige skrivelse af 19. f. md. optagne forhør, vedkommende arr. Jens Nielsen fremsendes tjenstligst hermed udskrift, hvorhos de omhandlede bukser og seler samtidig afsendes.

Merløse-Tuse herreders kontor den 1. aug. 1883.

Ad. Meinert

Til Københavns Amts s. birk. H/33/83.

I henhold til behagelig skrivelse af 3. ds. fremsendes herved tjenstligst flg. af arr. Jens Nielsen i Holbæk arresthus efterladte genstande:

2 halstørklæder, 2 kasketter, 1 lommekniv,
1 portemonnai med nogle knapper, 1 kam, 1 spejl,
1 humbug (slips), 1 sort vest og 1 blåstribet krave.

Merløse-Tuse herreders kontor den 8. aug. 1883.

N. Krag

10.8. udleveret til arr.

Til søndre birks kontor.

Ad brandstiftelserne I og II

19-762 Der fremlagdes under **litr. O** en skrivelse af 19. f. md. fra brandforsikringsselskabet »Danmark«. Under **litr. P** en ditto af 20. f. md. fra Sjællands Stifts Brandforsikring og under **litr. R.** en ditto af 24. f. md. fra Landbygningernes Brandforsikring – alt til indlemmelse.

udbetalt i anledning af brand 1. og 2/6 i Valby og
2. og 3/6 i Hvidovre

Til gårdejer L. Bech i Valby	kr. 7.367,40
Jomfru H. Hansen, Valby	kr. 248,61
Mælkeforpagter P. J. Petersen, Valby	kr. 547,69
Tjenestepige M. K. Rasmussen, Valby	kr. 68,25
Gårdejer P. Madsen i Hvidovre	kr. 4.060,36
Tjenestekarl N. Larsen, Hvidovre	kr. 380,66
Indsidder P. Nielsen, Hvidovre	kr. 33,00
	<hr/>
	kr. 12.705,97

hvilke beløb tillige med påløbne vurderingsomkostninger, kr. 143,00, altså i alt kr. 12.848,97, vi påstår arrestanten Jens Nielsen tilpligtet at refundere selskabet tilligemed 5% i rente.

Tvermoes.

Til Københavns amts søndre birk.

B. J. 83/556.89

3/8-83 fra Sjællands Stifts Brandforsikring 20/7-1883

LITRA P

I anledning af behagelig skrivelse ..... at gårdejer N. Nielsen tilkomne erstatning for brandskaden natten til den 2. d. md. på løsøre, forsikret i dette selskab, udgør 14.151,98 kr., og at selskabet nedlægger påstand (kræver) erstatning af dette beløb og de ved vurderingsforretningernes afholdelse foranledigede omkostninger, 24 kr. 40 øre.

H. P. Larsen

Fra »Alm. Brandforsikring for Landbygninger«

LITRA R

24. juli 1883

I anledning af ..... – skal man tjenstligst tilbagemelde, at der under justitssagen imod arrestanten fra brandforsikringens side ønskes nedlagt erstatningspåstand på 51.869 kr. og 11.146 kr., hvortil tabene ved brandskaderne i Valby og Hvidovre er blevet opgjorte, samt 12 kr. i gebyr for vurdering, tilsammen altså

kr. 63.027.

idet man i øvrigt reserverer brandforsikringen ret til erstatning hos arrestanten for skaden i Kajemose for så vidt denne skade, hvorom direktionen endnu ikke har modtaget underretning, måtte medføre noget tab for forsikringen.

Tvermoes

Michael Nielsen

Torsdag den 8. februar 1881 udbrød den store ildebrand i Victoriadok – i henseende til omfang den største, som har fundet sted i London i de sidste 20 år, idet de ødelagte bygningers grundareal udgjorde omtrent 4 acres.

Beretningen går ud på, at brandstiftelsen er udenfor al tvivl, efter som der er bemærket ild samtidig på 4 forskellige steder.

Der blæste en stærk vind, der i høj grad befordrede ildens udbredelse, og 8 dampsprøjter formåede ikke at slukke den.

I dokken blev et større skib beskadiget, hvorhos 12 med korn ladede lægter, fartøjer og 18 jernbanevogne næsten aldeles blev ødelagt af ilden.

Umiddelbart efter branden blev skaden, der var anrettet, anslået til ½ mill. £, men i en beretning fra London af 14. februar udtales, at £ 200.000 eller 3.600.000 kr. kommer det rigtige nærmest. –

6.9.83

L. Br.

Ved at fremsende hoslagte ekstraktudskrift af et over arrest. Jens Nielsen optaget forhør indeholdende hans forklaring over den af ham natten mellem d. 27. og 28. for en i Kajemose begået brandstiftelse idet jeg lader følge de 2 under sagen som litr. E og I fremlagte bilage tillader jeg mig tjenstligst at anmode om, at husets beboere og dets ejer må blive nærmere afhørt efter den anledning, som arr's forklaring giver. Jeg ønsker herunder særligt oplyst, hvilken skade der ved branden måtte være tilføjet ejendommen og løsøret, om den eventuelle skade erstattes af nogen brandassuranceforening og da af hvilken eller hvilke, og om der af ejeren af huset eller af løsøret ønskes nedlagt nogen erstatningspåstand under sagen mod arr. Ligeledes ønsker jeg en nærmere beskrivelse af det pågældende hus, helst ledsaget af et nøjagtigt rids af det, med angivelse af dets assurancesum og dets beliggenhed i forhold til andre bygninger, samt oplysning om hvor samtlige beboere havde deres natteleje, om der var mere end een trappe og om dennes beliggenhed i forhold til de steder, hvor ilden blev påsat, for at det herefter kan bedømmes, hvorvidt beboernes liv ved brandstiftelsen var udsat for åbenbar fare. Arr's forklaring om den måde, hvorpå han tilvendte sig købmand Petersens pengekasse med indhold, og om hvorledes Petersen derefter fratog ham den uden for huset, bedes derhos særligt foreholdt Petersen og dennes forklaring derom afæsket ham.

Da arr. har forklaret, at han har opholdt sig hos sin moder træskomand Niels Jensens fraskilte hustru Karen Marie Hansen på Brokjøb fattiggård i dagene fra den 12. til den 14. for. md. og derpå igen fra den 18. til sin anholdelse den 23. s. md., og at han ligeledes har besøgt hende der morgenen efter den forannævnte brandstiftelse, ved hvilken sidste lejlighed han ombyttede sine træsko med et af ham tidligere hos moderen efterladte par støvler, bedes rigtigheden af denne arr's forklaring undersøgt.

Med udskrift af det herefter passerede

Sagen nr. 407/83

Tinghuset. Ingerslev, retsassessor
(Fredericia og Jensen som vidner)

Forhør over Jens Nielsen

Der fremlagdes under litr. S en udskrift af Arts- og Skippinge Herreds politiprotokol med vedheftede bilag og under litr. T en dertil hørende ekstrakt udskrift af nærværende forhør.

Arrestanten var fremstillet, og foreløst de til udskrift S afgivne forklaringer, fandt han intet som helst ved den at erindre.

Kun bemærkede han, at købmand Petersen selv tog pengekasen op af spannen, og dette skete henne ved brønden. Han var uvidende om, at pigen havde natteleje i kontoret, hvorfra han tog pengekasen, og han vil ikke modsige, at der, hvis ilden havde grebet hurtigt om sig, havde været fare for, at de på loftet værende personer kunne indebrænde.

Forevist det udskrift S vedheftede rids og gjort bekendt med den der givne beskrivelse af lokaliteterne og husets beliggenhed, erkender arrestanten rigtigheden heraf. Han gentager imidlertid, at han ikke vidste, hvorvidt nogen havde natteleje på loftet, idet han aldeles ikke havde tænkt på, hvor i huset beboerne var.

Der fremlagdes under litr. U en ekstrakt udskrift af Kalmar Dombok. Udskrift W foreholdtes arrestanten, der erkender, at den er ham betræffende (vedkommende).

19-775 Han bemærker, at da han udstod straffen i enkeltcelle, erholdt et afslag i straffetiden, så at den var udløben den 2. juni d. å. Han blev derefter hensiddende i fængsel i nogle dage, så at han først den 10. i samme måned fra Malmø blev oversendt her til staden.

Dommeren bemærkede, at han under 12. f. md. til amtet havde indsendt udskrift af arrestantens forklaring for så vidt angår brandstiftelserne V, VI og VII med anmodning om, at der i England måtte blive søgt oplysning om, hvorvidt arrestantens forklaring måtte være stemmende med sandheden. På en derefter indløbet direkte forespørgsel fra politiet i London under 16. f. md., havde han tilstillet dem en foreløbig meddelelse om sagen.

Endvidere bemærkede han, at han under 17. f. md. havde underrettet politiet i Helsingfors om de af arrestanten afgivne tilståelser over tyverierne X og XI, men at han for øvrigt ikke skønnede, at der var anledning til at søge oplysninger om de af arrestanten i udlandet begåede forbrydelser, bortset fra de nysnævnte brandstiftelser.

Endelig bemærkedes, at der under 19. f. md. er tilstillet byfogeden i Holbæk udskrift af arrestantens forklaring om de med hans undvigelse forbundne omstændigheder.

20-309 17. august 1883

Sagen nr. 407/83

Forhør over arrestanten Jens Nielsen

Der fremlagdes under litr. V en udskrift af Holbæk By politiprotokol. (Se Ho 142B flg.)

Arrestanten var fremstillet. Foreholdt at hans forklaring om de penge, han havde med sig fra Holbæk arrest, næppe er sandfærdig, erkender han dette og forklarer, at han i virkeligheden slet ingen penge havde med sig den gang, og han havde altså navnlig heller ikke skjult penge i sin strømpe. Han var altså ganske blottet for penge, og dette var grunden til, at han som forklaret søgte at skaffe sig penge ved tyveri.

Derimod gav hans moder ham, da han morgenen efter branden i Kajemose besøgte hende, 3 kroner, for hvilke han som forklaret rejste til staden. Dette sidste har han ikke før villet omtale, da han frygtede, at hans moder derved kunne pådrages ubehageligheder. For øvrigt er han vis på, at hans moder ikke var kommet til disse penge på uærlig vis, men at hun enten har fået dem af sognet eller selv har fortjent dem.

Arrestanten fastholder derimod sin forklaring om, at arrestforvareren ikke viderede ham, men lod ham selv tage op, hvad han havde i sine lommer. Arrestanten optog imidlertid alt, hvad der var i dem. Arrestforvareren sad imedens ved et bord og skrev, mens den betjent, der havde anholdt arrestanten, stod ved siden af.

20-628 16. november 1883

Sagen 407/83

Forhør over arrestanten Jens Nielsen

Der fremlagdes under litr. X en concept til dommerens skrivelse af 12. juli d. år til Sjællands Stiftsamt, samt under litr. Y communication af justitsministerens skrivelse af 10. ds. med et bilag under litr. Z og endelig fremlægges under litr. Æ oversættelse af bilag Z.
Forhøret blev derpå udsat.

S a Fra lederen af kriminal undersøgelsen

Til politichefen i København,

Sir,

Jens Nielsen

Angående denne mand, som synes at være en meget farlig brandstifter, må jeg bede Dem være så venlig at underrette mig, dersom han på noget som helst tidspunkt skulle blive sat i frihed og vender tilbage til landet her.

Jeg er, Sir

Deres ærbødige

Vincent

Til Sjællands stift

Ved at indsende hoslagte ekstraretsudskrift af et her ved arrestanten Jens Nielsen optaget forhør, hvoraf det ses, at arrestanten – der her i landet har begået en række brandstiftelser og ligeledes har gjort sig skyldig i tyveri – har forklaret, at han foruden andre forbrydelser i udlandet har anstiftet 3 ildebrande i London i året 1881, tildels forbundne med tyveri.

1. Jeg tillader mig, idet jeg antager, at arrestanten også vil være at sætte under tiltale her for disse forbrydelser, at anmode om, at det ved henvendelse til de engelske autoriteter må blive søgt konstateret, hvorvidt arrestantens forklaringer er rigtige.
  2. I bekræftende fald beder jeg derfor søgt oplysning om, hvorvidt der ved alle brandstiftelserne har været ild i huse eller bygninger eller i skibe.
  3. Om betydningen af ildebrandene, særligt den omtrentlige størrelse af skaden derpå, og om der ved nogen af dem måtte være gået menneskeliv tabt, eller omstændighederne i øvrigt måtte have været sådan, at menneskeliv øjensynlig udsattes for fare ved brandstiftelserne, såvelsom alle disse var af en sådan natur, at de »letteligen« kunne have forvoldt udstrakt ødelæggelse.
  4. Jeg beder derfor oplyst, om arrestantens forklaringer om de i England udståede straffe er rigtige.
  5. For det tilfælde, at der måtte være udlovet belønning for opdagelsen af nogen af de ommeldte brandstiftelser, særligt den i Victoria dokken, henstiller jeg, at sådan belønning søges oversendt til udbetaling til vedkommende.
- Slutteligen bemærker jeg, at da de øvrige af arrestanten i udlandet begåede forbrydelser ikke antages at være af en sådan beskaffenhed, at de ville kunne få nogen væsentlig indflydelse på den straf, der vil være at idømme arrestanten, vil der formentlig ikke være anledning til at søge tilvejebragt yderligere oplysninger derom.

Om hvad der herefter passerer, forventer jeg i sin tid at modtage en behagelig meddelelse.

S a Frl. Københavns Amts s.b.'s politiret 16.11.83

Litr. Y

C. Ingerslev

Sjællands Stift amt

10. november 1883

Justitsministeriet har under den 5. d. md. tilskrevet mig således:

Efter at justitsministeriet i anledning af et med amtets påtegnede erklæring af 14. juli d.å. hertil indsendte andragende fra den konstituerede birkedommer i Københavns amts s. birk havde anmodet Udenrigsministeriet om sammes medvirkning til tilvejebringelse af forskellige oplysninger, bekræftende en af arrestanten Jens Nielsen afgiven tilståelse om i London 1881 at have anstiftet tvende ildebrande, har man fra bemeldte ministerium modtaget en af chefen for op-

KJØBENHAVNS POLITI.

Politikammeret,
d. 18de October 1813.

Udvalgte Afskrift af en Skrivelse

af 9de d. M. fra Chefen for Oplysningspolitiet i London
vækkommendation: Skrivelse haves til Dens Velbæren-
hed af 13de Febr. i idellisten omhandlede Secretant Jens
Nielsen undlader jeg ^{at} herved ^{at} herved ^{at} fremme.

Eugen Petersen

Sub Politikammeret i København den 18de October
Polit.

3004.

Copie.

Great Scotland Yard,
9th day of October 1883.

From

The Director of criminal investigations:

To

The Chief of Police,

Copenhagen,

Denmark.

Sirs

Mrs. Nielsen.

With reference to this man who appears to be a very dangerous incendiary, I have to request that you will be good enough to inform me at once should he at any time be set at liberty and return to this country.

I am, Sir,

Your obedient servant,

—Mortimer—

dagelsespolitiet i London i så henseende afgiven rapport.

Da den konstituerede birkedommer imidlertid særligt havde anmodet om, at det ved henvendelse til de engelske autoriteter måtte blive søgt konstateret, hvorvidt arrestantens forklaringer under det her afholdte forhør var rigtige, og bemeldte rapport intet indeholder om dette punkt, har man ved skrivelse af dags dato påny henstillet til Udenrigsministeriet om muligt at tilvejebringe oplysninger i så henseende.

Hvilket man herved tjenstligst skal meddele hr. kammerherren til behagelig efterretning og videre bekendtgørelse, idet man vedlægger en genpart af den ommeldte rapport, som bedes tilstillet den konstituerede birkedommer.

Hvilket ved fremsendelsen af hoslagte bilag tjenstlig meldes til behagelig efterretning.

C. Bille Brahe

Til søndre birk

Oversættelse af Z

Litr. Æ

Frl. i Københavns amts s. b. politiret 16/11 83
Ingerslev

Central-inspektørens
specielle indberetning

Hovedstadens Polit

Angående ildspåsættelse
af den i København
fængslede Jens Nielsen

Departementet for kriminelle under-
søgelser.
Scotland Yard, 17. dag i okt.

Henvises til dokumenterne
no. K 685

Skal til svar på nedenstående spørgsmål
meddele som følger:

1: Har brandstifteren sat ild på våningshuse, bygninger eller skibe?
Svar: Kun på bygninger.

2: Hvor stort var skadens omtrentlige beløb?

Svar: ved de tre af Nielsens iflg. hans tilståelse påsatte ildebrande ere skadebeløbene af det Londonske Redningskorps tilnærmelsesvis ansatte som følger:

Victoria Docks	£ 1.500.000
Rebslageri, Glenfall road	£ 5.000
Bryggerkaj ved London broen	£ 100

Summa £ 1.505.100

3: Medførte ildebrandene tab af menneskeliv, eller var de af en sådan beskaffenhed, at tab af menneskeliv kunne have fundet sted?

Svar: Intet menneskeliv gik tabt, og tab af menneskeliv kunne kun have fundet sted derved, at nogen af de ved ildens slukning var kommet til skade.

4: Kunne ildebrandene, når alle omstændigheder tages i betragtning, have forårsaget betydelig skade?

Svar: Ja. Se det omtrentlige skadebeløb under svaret på det 2. spørgsmål.

5: Blev der i sin tid udsat belønning for opdagelsen af brandstifteren, og vil i så fald belønningen nu blive betalt til den betjent i Danmark, som arresterede gerningsmanden?

Svar: Der blev i ingen tilfælde udsat nogen belønning.

Det omtrentlige skadebeløb er meddelt af hr. Swanton, chef for det Londonske Redningskorps, idet det nemlig er de beløb, som vedkommende forsikringselskaber have betalt.

Donald S. Svensson

Inspektør

At ovenstående oversættelse stemmer nøjagtig overens med den mig forelagte afskrift, bevidnes

A. Larsen

København 13. novbr. 1883

edsv. translator i Engelsk

Man er nu færdig med at optage rapporten, men af forskellige bilag, bl. a. X og Y, fremgår det, at der har været nogen uklarhed vedr. Jens Niensens brandstiftelser i London.

Der er endog dem, der påstår, at det blot er pral fra Jens Niensens side, – at andre må have påsat i hvert fald den store brand i Victoria docks.

Det må stå uløst.

Vi ser forespørgslerne til og fra England følge de officielle kanaler.(o.u.)

20-747 14. december 1883

Sagen 407/83.

Forhør over arrestanten Jens Nielsen

Der fremlagdes under litr. Ø kommunikation af justitsministerens skrivelse af 8. ds., under litr. AA de fulgte bilag og under litr. BB oversættelse af nævnte bilag.

Arrestanten var fremstillet og gentog sin forklaring om de tre af ham i London anstiftede ildebrande, hvilke han forklarer er ganske nøjagtige. Han gentager således, hvordan han i forhøret af 11. juli d. å. forklarede, at brandstiftelsen nr. V fandt sted vel en 8 dages tid tidligere, end han først har forklaret, og han tvivler derfor ikke på, at det var den 8. febr. 1881.

Om hvad herunder passerede, henholdt han sig ligeledes til sin forklaring, men tilføjede, at det hus, hvorfra han stjal frakkerne m.m., ikke var det inden for dokken liggende vægterhus, men at det derimod lå langt længere inde i dokken og på den anden side af en bro der, som arrestanten var kommet over. Det er meget muligt, at huset ikke hørte til selve Victoriadokken, men til en anden tilstødende dok, hvis navn er arrestanten ubekendt.

20-748 Det var ved alle brandstiftelserne arrestantens hensigt, at ilden skulle gribe om sig og navnlig fortære huse, idet arrestanten så hermed mente at kunne se lejlighed til at begå tyveri.

S a Sjællands Stiftamt
d. 10. december 1883

Frl. i Kbh's amts s. b. 14/12 83

Justitsministeriet har under 8. d.m. tilskrevet mig således:

»Under henvisning til ministeriets skrivelse af 5. f.m. betræffende de af den konst. birkedommer i Københavns Amts søndre birk begærte oplysninger i anledning af en af arrestanten Jens Nielsen afgiven tilståelse om i året 1881 i London at have anstiftet 3 ildebrande, skal man tjenstligst fremsende hoslagte af Udenrigsministeriet hertil oversendte rapport fra det londonske opdagelsespoliti, indeholdende de ved det bemeldte politis foranstaltning tilvejebragte yderligere oplysninger til bekræftelse af rigtigheden af arrestantens tilståelse, hvilken rapport bedes foranlediget den konst. birkedommer med tilføjende, at den tidligere hertil oversendte rapport, hvoraf en afskrift medfulgte Ministeriets forannævnte skrivelse af 6. f. md., iflg. Udenrigsministeriets meddelelse ved en fejltagelse er bleven holdt tilbage af det londonske politi, men så snart den efter begæring fremkommer, vil blive eftersendt.«

Hvilket ved fremsendelse af hoslagte bilag tjenstlig meldes til behagelig efterretning.

Bille Brahe (sign.)

Til søndre birk.

11/12 til translatør Larsen.

S a Frl. i Khvns A' s. sb's Politiret 14/12 83.

BB

Ingerslev

Central-betjents
specielle rapport

Hovedstadspolitiet
Departementet for kriminelle undersøgelser
Scotland Yard,
22. november 1883

Angående:

Jens Nielsen for
brandstiftelse

Jeg tillader mig at indberette, at jeg ved anstillet undersøgelse har fundet, at de tre i Nielsens tilståelse omtalte ildebrande indtraf som følger:

Henvisning til
aktstykker
nr. 12685

8de februar 1881 ildebrand i Victoria Docks.
11te februar 1881 ildebrand rebslageri Glengall-vejen.
20de april 1881 ildebrand Bryggerkaj London broen.

Den 18de februar blev en matros ved navn James Nielsson, 18 år gl., ved Thames Politiet overbevist og dømt til 2 måneders strafarbejde, for d. 8. februar 1881 at have stjålet en frakke tilhørende en toldassistent fra Royal Albert Docks. Den 2. maj 1881 stod den samme person for Central-kriminalretten anklaget for indbrud, og blev, da han gik til bekendelse, og den tidli-

gere dom på to måneder var blevet bevist, dømt til et års strafarbejde i Holloway.

Ved en sammenligning mellem tilståelses-forklaringen og oven stående vil det ses, at der findes unøjagtigheder med hensyn til dateringen af ildebranden i Victoria Docks og hans arrest og dom på to måneder. Forøvrigt stemmer de overens.

Donald S. Swanson

Inspektør

John Shore

At ovenstående oversættelse stemmer nøjagtig overens med den mig forelagte engelske original, bevidnes
Kjøbenhavn 13. decbr. 1883

A. Larsen

edsv. translatør i Engelsk

Gjort bekendt med indholdet af bilagene Æ og BB fandt arrestanten intet at indvende, særlig ikke ved de deri anførte opgivelser af skadernes størrelse.

Han bemærker desuden, at han først sad 8 mdr. i straffeanstalt i Holloway, hvorfra han blev overført til Bedford.

Der fremlagdes Act i den under 2. april 1879 under Elbo m. fl. herreders ekstraret påkendte sag med forretter, hvorhos attesteres, at arrestanten ikke findes straffet her under jurisdiction.

De fremlagte akter foreholdtes arrestanten, der erkendte, at de er ham »be-træffende« og særligt vedkender han sig den i akterne indheftede dåbsattest, hvorefter han er født i Jyderup 21. november 1862, samt de tre i akterne indeholdte domme.

Han blev derefter afført (ført ud).

Dommeren bemærkede, at selv om arrestanten under hele sagen har gjort indtryk af at være fuldstændig normal i mental henseende, og af at have særdeles gode åndsevner, havde han dog, under hensyn til sagens beskaffenhed, i sin tid anmodet arrestlægen om at observere arrestanten og meddele dommeren underretning om hans tilstand. Derfor fremlægger han nu en af amtslægen afgivet erklæring under litr. CC.

S a **Fra arrestlægen 11.9.1883**

LITRA CC

Efter at have observeret arrestanten Jens Nielsen siden hans indsættelse i arres-ten skal jeg ikke undlade tjenstlig at meddele, at han ikke har frembudt noget tegn på mental forstyrrelse.

Om nogen sygelig trang til ildspåsættelse er her i dette tilfælde ikke tale, idet han i intet af tilfældene synes at have handlet under påvirkning af en uimodståelig drift til at »stikke ild« på, tværtimod er alle hans handlinger velovervejede i forvejen og udførte i bestemte øjemed.

Af karakter er han noget trist og indesluttet, dog uden at dette kan have nogen indflydelse på hans tilregnelighedstilstand.

Fontenay.

Forhøret blev derpå sluttet. (Videregivet til Birket).

Københavns amts s. birk, afd. B

Ekstraretsprotokol (1883-87)

År 1884 den 13. februar blev ekstraretten sat på tinghuset af konstitueret birkedommer, kriminalretsassessor C. Ingerslev, hvor da i overværelse af retsvidnerne Gøtze og Jensen foretoges sagen:

6/84 Prokurator Møller som actor
ctr.
Arrestanten Jens Nielsen.

Aktor mødt og forelagde stævning, indlæg og bilag.

Dommeren fremlagde kommunikation af allerhøjeste reskript af 22. f. md.

Defensor, overretssagfører Dieckmann m. v. (mødte ved) fuldmægtig Hald og begærer udlæg og arrest.

Arrestanten var fremstillet og erklærede, at han henholder sig til sit tidligere.

Arrestanten afført.

Udsat og arresteret til den 20. ds. middag kl. 12.

20. februar 1884. De samme.

Arrestanten var fremstillet.

Fuldmægtig Hald begærer yderligere 8 dages arrest og udsættelse.

27. februar 1884 blev ekstraretten igen sat på tinghuset med de samme personer.

Aktor og defensor forhandlede.

Arrestanten var fremstillet og erklærer, at han ganske henholder sig til sin tidligere forklaring og tilståelser under sagen.

Arr. afført.

Retten optog sagen.

År 1884 den 7. marts

blev **ekstr retten** sat på tinghuset af konst. birkedommer, kriminalretsassessor C. Ingerslev, hvor da i overværelse af retsvidnerne Gøtze og Jensen foretoges sagen,

6/84   Prokurator Møller som aktor
                                ctr.
                                Arrestanten Jens Nielsen.

Sagen blev reassumeret.

s.14A   Arrestanten var fremstillet og bemærkede på anledning, at ved brandstiftelse nr. 6 var der ild i selve den bygning, hvori hampen lå, men for øvrigt så han ikke, hvor meget der brændte, idet han tillige med de øvrige tililende efter kort tid blev vist ud af politiet.

Også ved brandstiftelse nr. 7 var der ild i selve den til kontor benyttede bygning, som dog ikke helt udbrændte.

Opl. og rat.

Sagen blev derpå påny oplyst og straks efter afsagt sålydende dom.

Arrest. afført.	Ekstr retten hævet.
Retsvidner:	Ingerslev.
Gøtze. Jensen.	

Fortsættes i domsprotokol: **Justitsdomsprotokol** for Københavns amts s. birk nr. 11.

(20. dec. 1882 – 7. jan. 1885).

Justitsdomsprotokol 1882-85

Ju-307 År 1884 den 7. marts

blev i justits sag nr. 6/84
Prokurator Møller som aktor
ctr.
Arrestanten Jens Nielsen

afsagt sålydende

D O M:

»Under nærværende sag, der er anlagt her ved retten i henhold til allerhøjeste rescript af 22. jan. d. å., tiltales arrestanten Jens Nielsen for tyveri og forsøg herpå, samt for brandstiftelse, derunder ifølge justitsministeriets resolution af 22. jan. d. å. for de af ham i foråret 1881 begåede brandstiftelser.«

Resumé ved Ol. U:

Herefter følger en meget lang og detaljeret redegørelse for hans hidtidige livsløb, fra hans fødsel ved Jyderup 21. nov. 1862, hans første rapserier af frugt og sølvtøj, der førte til hans anbringelse på Flakkebjerg og Landerupgård ved Kolding – til stor sorg for hans mor, som ikke mere kunne besøge ham.

Gentagne gange stikker han af, sætter ild på, stjæler, får offentlig ris.

Efter løsladelsen efter 2 års forbedrings-husarbejde (i Vridsløse) den mislykkede udvandring til Amerika, opholdet i London o.s.v., indtil han den 10. juni 1883 bliver oversendt fra Malmø til København.

Videre følger gentagelser af alle de foregående rapporter om hans meriter på Jyderup-Holbæk-egnen og endelig hans tilfangetagelse efter brandene i Valby-Hvidovre.

I sandhed en meget lang redegørelse.

Eneste nyt er, at de engelske aviser har fået færten af Jens Niensens tilståelser vedr. brandene i London i foråret 1881.

Ju 311 Først da reagerer det engelske politi, der ved chefen for Scotland Yard henvender sig til chefen for Københavns politi i juli måned 1883.

Flakkebjerg Drengehjem

Forespørgslerne cirkulerer landene imellem og lader ingen tvivl tilbage om rigtigheden i Jens Niensens tilståelser, selv om de udtrykkes i ret diplomatiske vendinger.

Også lægeerklæringen fremdrages igen.

Den viser jo, at der ikke er noget i vejen med arrestantens åndsevner, at han skulle være fuldt tilregnelig – og uden sygelig trang til at se ild.

At menneskeliv kunne gå til ved hans ildspåsættelser, regnede han ikke med.

I købmandshuset i Kajemose kunne det let være gået ud over kvinderne på loftet.

Værst var det dog ved branden i Peter Madsens gård, Stengården, i Hvidovre, hvor Jens Nielsen, for ikke at vække mistanke, blot stod i haven og så flammerne brede sig over stråtagene med lynets fart.

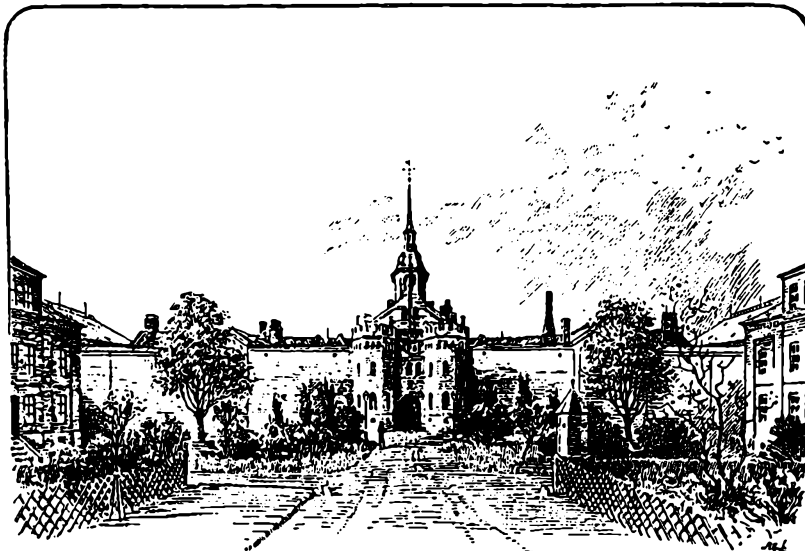
Beboerne vågnede først ved støjen fra taget, da det skred, og luerne slog ind gennem de sprængte ruder. Den ældste dreng, ca. 6 år, som man troede vel ude, var krøbet ned under dynen igen.

Jens Niensens ønske var blot at skaffe penge til igen at komme til udlandet (Amerika). Han havde her mulighed for at nå de 150 kr. i gårdejer Peter Madsens indmurede skab, men en anden karl kom ham i forkøbet, og han planlagde allerede en ny brand i nærheden, da han blev genkendt fra branden i Valby – og anholdt.

Jeg citerer igen fra domsprotokollen:

»Som følge af det anførte vil arrestanten være at anse efter straffelovens §§ 270, 281, 229 nr. 4 og 228. Denne sidste dels jævnfør med § 46, med en straf, der efter omstændighederne burde fastsættes til tugthusarbejde på livstid.

Medens der med hensyn til de i London begæede brandstiftelser ikke her under sagen bliver spørgsmål om at pålægge arrestanten noget erstatningsansvar, og medens krav på erstatning i øvrigt er frafaldet af de vedkommende (skadelidte i Danmark), vil arrestanten ifølge de derom nedlagte påstande være at dømmes

Vridsløselille

til at udrede nedenfor nævnte erstatninger:

- Ju 311 Prokurator Møller, 80 kr. og til defensor, overretssagfører Dieckmann, 40 kr.
 Ju 312 Sagførelsen har været forsvarlig.

THI KENDES FOR RET:

Arrestanten Jens Nielsen bør hensættes til tugthusarbejde på livstid.

Han bør dertil udrede efternævnte erstatninger:

Til den alm. Brandf.f.landbygn.....	63.027,00 kr.
Det gensidige Brand- og livsfors. »Danmark«	12.848,97 kr.
Sjæll.'s stifts Brandfors.	14.176,38 kr.

90.052,35 kr.

samt at betale alle af denne sag flydende omkostninger, derunder salær til aktor, prokurator Møller, 80 kr. og til defensor, overretssagfører Dieckmann, 40 kr.

De idømte erstatninger at udrede inden 15 dage efter denne doms lovlige forkyndelse og dommen i det hele at efterkomme efter loven.«

cfr. G/B

C. Ingerslev

Man synes åbenbart, at denne dom på livstid er for hård.

Han er født i november 1862, altså knapt 22 år. Derfor bringes sagen i juni for næste instans, som er Landsover- samt Hof og Stadsretten.

Landsoverretten samt Hof- og Stadsretten

Domprotokol for kriminelle sager (nr. 11)

13. juni 1884

LR 175B 247/1884   Overretsprokurator Block som actor
mod
Arrestanten Jens Nielsen

Under nærværende fra Københavns amts s. birks ekstraret hertil indankede sag tiltales arrestanten Jens Nielsen for tyveri og forsøg herpå samt for brandstiftelse.

Efter sagens oplysninger blev arrestanten, der er født den 21. november 1862, allerede i 1872 af fattigvæsenet anbragt på Flakkebjerg opdragelsesanstalt med bemærkning om, at hans fader (også kaldet »Fåretyven«) under hans opvækst havde hensiddet adskillige år i forbedringshuset, og at hans moder var anbragt på en fattiggård.

Senere samme år blev han overflyttet til Landerupgård, hvor han havde ophold til han i foråret 1877 var blevet konfirmeret.

Han blev da sat i tjeneste hos en bonde i Taulov i det sydlige Jylland. Her gjorde han sig imidlertid skyldig i forskellige tyverier, så at bonden til sidst lod ham vide, at han ville blive sendt tilbage til Landerupgård.

Dette havde til følge, at arrestanten hemmeligt forlod tjenesten og tog til København, hvor han begik tyveri og ved kriminal- og politirettens dom af 1. sept. 1877 ifølge af straffelovens § 233 sammenholdt med § 46 blev anset med 25 slag ris.

Han blev derpå atter anbragt på Flakkebjerg-anstalten, men løb herfra, prøvede på forskellige steder tyveri og bedrageri og blev anholdt i Odense.

Ved denne købstads ekstraretsdom af 26. oktober 1877 blev han i medfør af straffelovens § 233 og 257 anset med 2 × 20 slag ris fordelt på 2 dage.

Efter at arrestanten påny var blevet sendt til Landerupgård, anstiftede han her for at komme bort fra anstalten 2 gange ildebrand, nemlig den 16. nov. 1878 og den 5. jan. 1879, hvor der hver gang nedbrændte en af gårdens længer.

For disse brandstiftelser blev han ved Elbo m. fl. herreder ekstraretsdom af 2. april 1879 i medfør af straffelovens § 281 anset med forbedringshusarbejde i 2 år (Vridsløselille).

LR 176   Senere er arrestanten for tyveri 2 gange blevet straffet i London, nemlig ifølge dommen af 18. febr. og 2. maj 1881 henholdsvis med strafarbejde i 2 måneder og 1 år, og een gang i Sverige ifølge Kalmar rådstuerets dom af 31. juli 1882 med strafarbejde i 1 år.

Ved arrestantens tilståelse, der stemmer med det i øvrigt oplyste, er det godtgjort, at han har gjort sig skyldig i flg. forbrydelser her i landet:

Der følger nu en detaljeret gentagelse af rapporterne vedrørende hans foreteelser fra det øjeblik, han mangler penge til at komme ind på dyrskuepladsen i Jyderup.

- 20. juni Tyveriet hos Langemark.
- 27. juni Flugten fra Holbæk arrest.
- 27. juni Tyveriet af benklæderne fra Hans Peter Christensens gård i Holløse syd for Holbæk.
- 27. juni Tyveri af tændstikkerne i ukendt hus.
- 27. juni Branden hos købmanden i Kajemose og flugten til Københavnsvestlige omegn.

Arrestanten ønskede meget stærkt at udvandre igen. Midlerne hertil skulle skaffes ved tyveri under ildebrand.

- 1.-2. juli I Valby udså han sig en gård med nyt stråtag, som han mente hurtigt ville fænge og brede sig til 3 andre gårde, der lå nær ved.
- 2.-3. juli I Hvidovre er det Peter Madsens gård, Stengården (matr. nr. 2a) i den sydlige del af byen.

LR-180 Samtlige således afbrændte gårdes bygninger var assurerede i Landbygningernes alm. Brandforsikring, der har udbetalt erstatning til de brandlidte, i alt 63.015 kr., hvilket beløb forsikringen derfor har påstået sig refunderet af arrestanten tilligemed 12 kr. i taksationsudgifter.

I erstatning for brændt løseøre har derhos Brandforsikringsselskabet »Danmark« udbetalt i alt 12.705 kr. 97 øre, og Sjællands Stifts Brandforsikring 14.151 kr. 98 øre, hvilke beløb tillige med henholdsvis 143 kr. og 24 kr. 40 øre i taksationsudgifter, skal refunderes af arrestanten.

I øvrigt har ingen af dem, der har lidt skade ved arrestantens forbrydelser, nedlagt påstand (krav) om erstatning (fra arrestanten).

Arrestanten havde efter sin forklaring straks besluttet at stikke endnu en gård i brand, og ville være vedblevet dermed, indtil han havde skaffet sig de nødvendige penge til udvandring.

Foruden de her i landet begåede forbrydelser, for hvilke arrestanten nu bliver at skulle straffes, har han under undersøgelsen forklaret, at han 1881 i foråret i London har anstiftet 3 ildebrande, nemlig:

- LR-181 8. febr.81 En i Victoriadokkerne, der efter indhentede oplysninger medførte en skade, vurderet til 1.500.000 £ sterling.
- 11. febr. 81 En i et rebslageri i Glengall Road opstået brand, der ødelagde værdier til beløb 5.000 £ sterling og
- 20. apr. 81 En brand på Bryggerkajen ved Londonbroen, der medførte en skade på 100 £ sterling,
hvilke brandstiftelser ifølge Justitsministeriets resolution af 22. jan. d. å. er inddragne under nærværende aktion.
- 2. maj 81 Indbrudstyveriet i det danske Generalkonsulat, hvilket medførte 1 års strafarbejde.

LR-182 Endvidere hjemfarten via Finland-Sverige – og arrestlægens erklæring af 11. sept. 83.

Arrestanten findes herefter for de her i landet begåede forbrydelser samt for de i London forøvede 3 ildspåsættelser ved den indankede dom rettelig efter straffelovens § 228, tildels forsåvidt angår de i de afbrændte gårde i Valby og Hvidovre gjorte forsøg på tyveri, sammenholdt med §§ 46, 229 nr. 4, 280 og 281.

Men straffen, der ved bemeldte dom er bestemt til tugthusarbejde på livstid, findes at kunne nedsættes til samme arbejde i 16 år.

LR-183 Med denne forandring i straffen vil underrettsdommen, hvis forskrifter om den erstatningspligt, der er pålagt arrestanten, og tillige aktionens omkostninger, være at stadfæste.

I salær til actor og defensor vil arrestanten have at betale 40 kr. til hver.

Sagens behandling i 1. instans og den befalede sagførelse for begge retter har været lovlig.

Landsoverrettsdom 13.6.84

THI KENDES FOR RET

Underrettsdommen bør ved magt at stande, dog bør straffetiden berammes til 16 år.

I salær til prokuratorerne Block og Lehmann her for retten betaler arrestanten Jens Nielsen 40 kr. til hver.

Den idømte erstatning at udrede inden 8 uger efter denne doms lovlige forkyndelse, og dommen i det hele at efterkommes efter loven.

N. Schlegel

I Horsens Tugthus

11. juli 1884 overføres Jens Nielsen til Horsens Tugthus, hvor han har meget svært at finde sig til rette.

Medens han var i fængslet på Blegdamsvejen i København, skrev han sine erindringer, som ifølge Aug. Goll skal findes i manuskript et eller andet sted.

Senere i Horsens Tugthus tilbragte han, der elskede at skrive, ligeledes megen tid med at udarbejde endnu en beretning om sit liv.

Dette manuskript på ca. 2.000 tæt beskrevne sider, som imidlertid anses for at være gået tabt, var det, som fængselspræsten, Hafstrøm benyttede i sin lille bog: »Jens Nielsen, et ødelagt livs historie«. (Se senere Politikens og Social-Demokratens anmeldelse af den).

1. mordforsøg – 10. december 1884

Allerede få måneder efter indsættelsen i Horsens Tugthus, nemlig 10. december 1884, gjorde han forsøg på at dræbe en fangevogter med et svært jernlod i en snor.

Han var blevet irrettesat af fængselsbetjent Henriksen. Han var ifølge Goll hurtigt blevet en beundret nr. 1 blandt de andre fanger, hvilket gjorde inspektionen betænkelig, idet han åbent udtalte sig om sin tilslutning til det »ondes religion til Satans tjeneste«.

Derfor blev han efter nogle måneders forløb overflyttet til en særlig 2. klasses afdeling med 4 ældre sløve fanger, som man ikke mente, hans ord kunne gøre videre indtryk på.

Dette følte han imidlertid som en stor forurettelse. Og dels for at hævne sig på opsynsbetjenten og på anstaltens lokale myndighed og dels for at komme af med livet, overvejede han, hvordan han bedst kunne dræbe Henriksen.

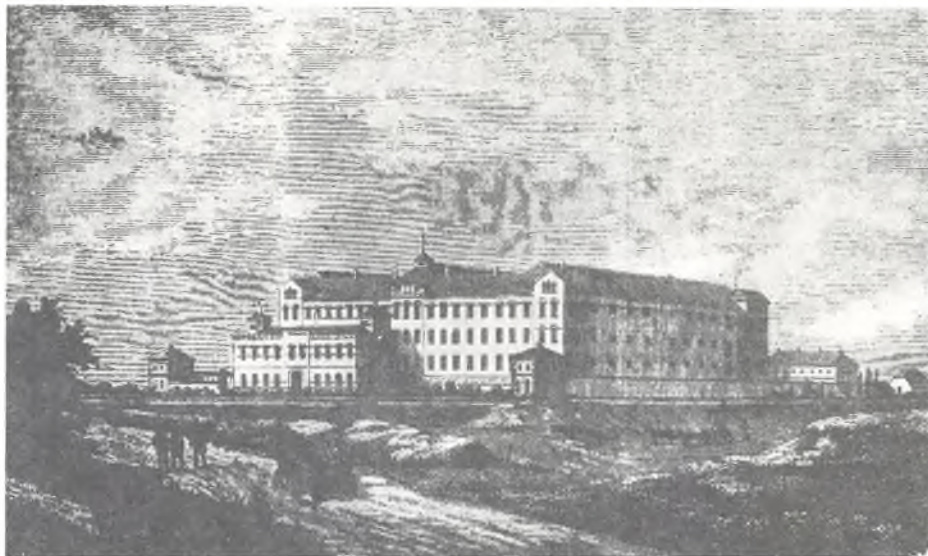
Det skiveformede vægtlod, som han tog fra en strikkemaskine, vejede knapt ½ kg.

Hertil bandt han ude på latrinet en rokkesnor af uld, som han havde taget på væggen i arbejdsstuen.

Denne slynge gemte han afvekslende i sine tøfler og inden for sin trøje, indtil han fandt den rette anledning.

Han måtte flytte den adskillige steder hen, inden han endelig på vejen fra værkstedet til gården, hvor flere døre skulle åbnes – og igen låses – så lejligheden, idet han fulgte lige bagefter betjent Henriksen, mens 4 andre indsatte, efterfulgt af endnu en betjent, var kommet lidt bagud.

Ifølge reglementet bar han sine tøfler i hånden, og her havde han slyngen. Selv

Horsens Statsfængsel.

stod han på en lille afsats en smule højere, og rettede nu et slag mod Henriksens baghoved for at dræbe ham.

Henriksen tumlede med et skrig og halvt bevidstløs ind mod døren. Han overvandt dog sin svimmelhed, og da han ved at vende sig mod tiltalte så, at han var ved at tildele ham endnu et slag, så han for ind på ham og kastede ham omkuld.

De brødes, og tiltalte, som tabte slyngen, der faldt ned ved døren, søgte derefter at kvæle Henriksen, som med den ene hånd forsøgte at standse blodet fra det sår, han havde fået i hovedet.

Jens Nielsen sled sig løs, og for ned efter slyngen for igen at overfalde Henriksen, der råbende om hjælp løb op ad trappen.

Den anden betjent med de 4 andre fanger kom nu til stede sammen med endnu en betjent.

Arrestanten blev afvæbnet, men først efter endnu et slag med slyngen mod betjent Henriksen.

Dette blev imidlertid afpareret af en af de andre fanger.

Henriksen slap fra episoden med et par ugers sygeleje på anstaltens sygehus og uden videre men.

Om Jens Nielsen blev der igen indhentet erklæring om hans mentale tilstand – både fra anstaltens læge og fra fængselspræsten, men intet tydede på, at han ikke skulle være fuldt tilregnelig.

»Arrestanten har også selv erkendt, at han med fuld bevidsthed havde lagt planen og udført overfaldet på betjent Henriksen« – Han fortryder intet!

Efter pastor Hafstrøms udsagn »satte han endog en ære i at være en så vigtig fjende af samfundet«. – Han føler sig forurettet af dette.

I øvrigt mener han at være kommet for langt på forbryderbanen, til at omvendelse er mulig.

Nu er kun tilbage at glimre ved sin ondskab o.s.v. – –

Dette er fængselspræstens karakteristik af ham, hvilket vel også stemmer overens med nogle bemærkninger, som den konstituerede fængselsinspektør har gjort til straffeanstaltens forhørsprotokol.

Jens Nielsen tiltaltes for forsøg på manddrab.

»For sit ovenomtalte forhold er tiltalte ved underrettsdommen rettelig i medfør af straffelovens § 65 dømt efter plakaten af 31. aug. 1813 § 10 til

AT HAVE SIT LIV FORBRUDT,

og bemeldte dom, hvis bestemmelse i henseende til aktionens omkostninger, ligeledes billiges, vil således være at STADFÆSTE«.

Det vil sige, at Landsoverretten for Viborg 30. marts 1885 stadfæster underrettsdommen, nemlig Horsens Købstads ekstraretsdom af 10. febr. 1885.

Dommen indankes for Højesteret, som 3. juni 1885 stadfæster Landsrettens dom.

Af 10 voterende ved Højesteret, stemte 6 for benådning. Og ved kgl. resolution 24. juli 1885, forandredes straffen til

TUGTHUSARBEJDE PÅ LIVSTID UNDER STRENG BEVOGTNING.

2. mordforsøg – 24. august 1885

Jens Nielsen har siden mordforsøget på betjent Henriksen siddet i ensomt celle-fængsel.

Det blev fra overinspektionen ved anstalten bestemt, at han fra 18. august skulle sættes uden for anstaltens klassesystem, d.v.s., at han skulle forblive i sin enecelle.

Allerede få dage efter denne bestemmelse, 24. august 1885, forsøger han at dræbe opsynsbetjent Marcus Petersen.

Denne straf, at skulle forblive i sin celle »uden noget menneske til omgang og til at tale med«, syntes ham værre end at miste livet.

Han savnede mod til at berøve sig selv livet. Tanken om at dræbe en af opsynsbetjentene, for derved selv at miste retten til livet begyndte igen at tage form.

Den idé, at bryde hul i muren ud til gangen og undvige, efter at have slået en betjent ned, opgav han hurtigt. Der var vagt overalt.

På et tidspunkt var han beskæftiget i sin celle med at spinde. Ved hjælp af »spillet« i rokken ville han om natten bryde sten ud af muren. For at ikke opsynet skulle opdage, at det manglede, når han om aftenen satte rokken uden for døren, ville han sætte et par søm fra sit lampestativ, omviklet med tvist, for at kamouflere det manglende spil. Også dette opgav han.

Lørdag den 22. august udtog han nede ved gulvet, på samme side som døren – en mursten, som han skjulte bag sit kloset og stillede kassen med bobiner hen foran hullet. På samme måde udtog han de følgende dage endnu 3 stykker af mursten.

Af tvist forarbejdede han en kraftig snor, som han bandt som en slags strop eller slynge om en af de udtagne sten på ca. 1 kg. Yderligere skærpede han den på den ene kant, og overvejede i øvrigt, hvorledes han bedst kunne udføre drabet.

Om morgenen den 24. havde han fået rokken sat ind og tog spillet ud.

Det var et ca. 25 cm langt rør, ret spidst i begge ender, og med en lille træcylinder på midten.

Det skulle evt. bruges til at stikke betjent Petersen i halsen med, hvis murstenen skulle vise sig ikke at være tilstrækkelig til at dræbe betjenten – som han i øvrigt ikke havde noget særligt imod.

Da døren ind til hans celle lidt senere åbnedes, trådte han hen mod betjent Petersen med slyngen med murstenen skjult under venstre arm og højre hånd om løkken.

I det øjeblik Marcus Petersen vendte sig halvt om mod den fange, der bar brødet, for at tage det og række det videre til arrestanten, så trak denne slyngen frem og gav betjent Petersen med al sin kraft et slag oven i hovedet.

Slaget ramte imidlertid Marcus Petersen på øverste del af næsen. Sandsynligvis har kasketskyggen og svederemmen afbødet slaget, så da han havde overvundet den første stærke smerte – uden at miste bevidstheden – for han med gnisten for øjnene ind på Jens Nielsen, som allerede havde fået nogle slag med et nøgleknippe af en anden opsynsbetjent Eriksen, som også var med ved udlingen.

Efter nogle minutters kamp, hvor arrestanten slog om sig med slyngen og endnu en gang ramte Marcus Petersen i panden, blev han overmandet og kastet om på gulvet, uden at han havde fået fat i »spillet« – det før omtalte spidse redskab.

Ved hjælp af den anden fange lykkedes det at tage slyngen og holde ham, medens Eriksen hentede snor til at binde ham med.

Marcus Petersen slap forbavsende hurtigt og godt fra dette overfald, som dog gav ham voldsom hovedpine og smerter i næse og øjne i et par uger.

Samme dag blev optaget foreløbigt forhør, og både her og ved det første forhør i Politiretten viste Jens Nielsen en adfærd, som kunne tyde på stærk sindsforvirring.

Han erkendte imidlertid snart, at han havde simuleret, i håb om muligvis at blive indlagt på sindssygeanstalt – og evt. at kunne undvige derfra.

I et brev til moderen fortæller han om de voldsomme hovedsmerter, der af og til plager ham i ensomheden, så han ikke altid ved, hvad han gør!

Igen berøres – som tidligere – hans had til samfundet og hævnfølelsen mod myndighederne.

Fængselspræsten, pastor Hafstrøm, fremlægger under sagen en erklæring om, »at tiltalte ikke blot er fuldt tilregnelig, men også kold og beregnende, men at hans utrolige hævnerrighed og hans forfængelige lyst til at gøre opsigt aldeles hersker over ham, og at der kun er lidt håb om, at dødsfrygten kan bringe ham til virkelig anger – –«.

For sit ovenfor omhandlede forhold er tiltalte ved Underretten i medfør af straffelovens §§ 65 og 11 dømt efter Plakat 31. august 1813 § 10 til

AT HAVE SIT LIV FORBRUDT

og bemeldte dom, hvis bestemmelser m. h. t. aktionens omkostninger ligeledes billiges, vil derfor være at stadfæste.

D.v.s., at Landsoverretten 16. nov. 1885 stadfæster byretsdommen, som igen indankes til højeste instans, som igen gennemgår Byrettens og Landsoverrettens præmisser.

18. februar 1886 afsiges Højesterets dom:

I henhold til de i den indankede dom anførte grunde
KENDES FOR RET:

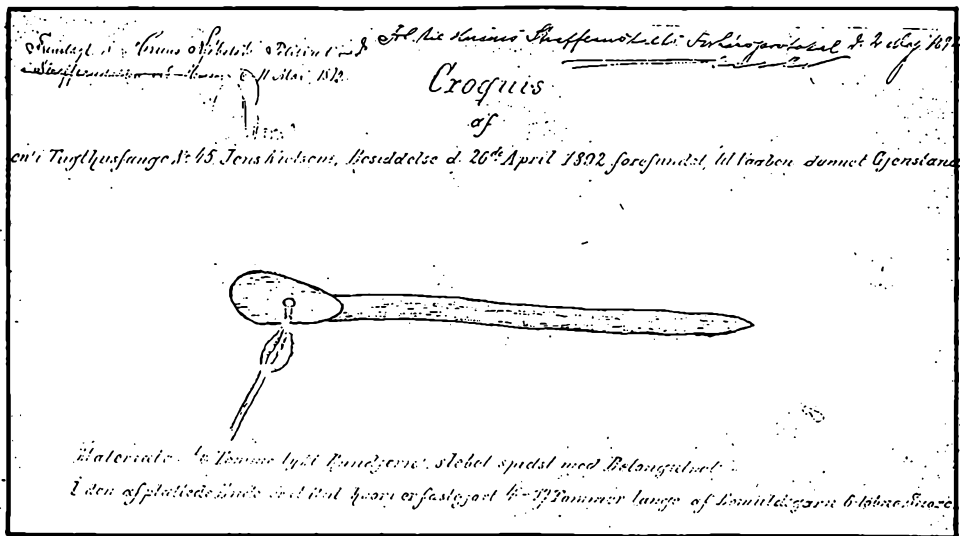
LANDSOVERRETTENS DOM BØR VED MAGT AT STANDE.

I salarium (salær) for Højesteret betaler tiltalte til højesteretssagfører Bagge og advokat Hindenburg 50 kr. til hver.

Af de 10 voterende stemte 6 for benådning.

Ved kgl. resolution af 12. marts 1886 forandredes straffen til

TUGTHUSARBEJDE PÅ LIVSTID UNDER STRENG BEVOGTVING.

Frl. til Horsens Straffeanstalts
Forhørsprotokol d. 2. Maj 1892.
Bache (sign.)

Frl. i Horsens Kjøbstads
Politiret 11. Mai, 1892

Croquis af
en i Tugthusfange No. 45, Jens Nielsen, Besiddelse d. 26. April 1892 forefundet,
til Våben dannet Gjenstand.

Materiale: ¼ Tomme tykt Rundjern, slebet spidst på Betongulvet.
I den plattede Ende er et Hul, hvori er fastgjort 4-17 tommer lange af Bomulds-
garn 6-løbne Snore.

3. mordforsøg – 2. maj 1892.

De næste år sidder Jens Nielsen stadig i ensomt cellefængsel.

Han er fuld af had, navnlig til justitsministeriet, der ikke vil tillade ham at afsonse sin straf i fællesskab med andre fanger.

1892 havde han håbet, at inspektørens indberetning i marts til justitsministeriet om hans opførsel ville have udvirket hans overførsel til fællesarbejde.

Da der ikke skete nogen forandring i hans forhold den 1. maj, besluttede han at udføre, hvad han længe havde overvejet, nemlig at dræbe betjent Poul Rasmussen, som han var meget vred på, fordi han flere gange havde indberettet ham for småforseelser.

Allerede i april var han begyndt at gøre forberedelser til mordattentat, idet han brækkede hanken af en metalskål, som han fik bragt mad i.

Hanken savnedes ikke, da der efterhånden var mange madskåle, der havde mistet deres hank.

Denne hank af et 6 tommers langt stykke $\frac{1}{4}$ tomme rundjern rettede han ud, sleb det spidst på betongulvet i cellen og gemte det i en ventil i loftet.

Overfaldet skulle ske en aften, når hans arbejdsbord (2 alen langt) skulle bæres ud af cellen, som det plejede. Tiltalte tog da fat i den ene ende, medens opsynsbetjenten tog fat i den anden bordende og gik baglæns ud, så at han havde ansigtet vendt mod den indsatte.

Han havde tænkt sig at klage over, at der løb vand ned ad væggen fra etagen ovenover.

Når betjenten drejede hovedet for at se efter vandet, ville han slå ham ihjel med det omtalte jern, som han ville anbringe i enden af et bordben fra sit arbejdsbord.

Imidlertid blev der den 26. april foretaget visitation af hans celle, og jernet fundet i ventilen. Tiltalte opgav ikke sin plan, men fandt det muligt at udføre den alene med bordbenet.

Betjenten blev forflyttet til andet arbejde, og Jens Nielsen satte sig da for at dræbe sygebetjent Brandstrup, som han i øvrigt ikke havde noget imod, og som altid ledsagede lægen, når denne kom på sygebesøg.

Den 2. maj 1892 anmodede han om at tale med lægen. Til den vagthavende betjent bad han om at få noget materiale, som han var udgået for.

Det øjeblik, hvor han var alene, benyttede han til at brække det ene ben af bordet – der var otte i alt – det fjernest fra døren.

Nogle sjaler, som han i øjeblikket arbejdede på, lod han hænge, så de dækkede såvel det afbrækkede ben, hvori der sad nogle lange søm, som det sted, hvor det var brækket fra.

Da lægen og sygebetjent Brandstrup kom ind i cellen, stillede han sig, som reglementet krævede, ret tæt bag bordet med det afbrækkede bordben nær ved hånden, mens lægen havde for vane at stille sig foran bordet, og Brandstrup plejede at trække døren til, så at betjentene udenfor ikke kunne følge samtalen. Derefter stillede han sig i nærheden af lægen.

Først bad han om at måtte beholde sine underbenklæder måneden ud, hvilket han fik tilladelse til.

Derefter talte han om, at han i den sidste tid havde lidt af diarrhe og hovedpine – hvad han senere har erkendt er pure opspind.

Endvidere antydede han, at hovedpinen måske kunne skyldes røg fra kakkelovnen.

Både læge og sygebetjent vendte sig halvt om mod kakkelovnen, og ved en bemærkning om, at der kunne anbringes en jernplade på muren bag ved, fik han Brandstrup til at vende sig helt med ryggen mod sig for at vise, hvordan en sådan plade kunne anbringes for at forhindre kulos.

I det samme tog Jens Nielsen med begge hænder om bordbenet og jog det med fuld kraft i hovedet på betjenten. I sin iver havde han nok ikke fået drejet det, så at sømmene kom til at vende nedad, som tænkt. Det var hans hensigt at give Brandstrup flere slag endnu, men lægen kom ham til undsætning ved at springe ind på Jens Nielsen og gribe ham i begge armene.

Sygebetjent Brandstrup var straks efter slaget næsten sanseløs sunket sammen ved kakkelovnen, men det lykkedes ham at få celledøren op. Han forsøgte at komme lægen til hjælp med sit nøgleknippe, men sank sammen uden at kunne røre en hånd.

Betjentene udenfor kunne imidlertid komme ind og hjalp med at overmande tiltalte, der først blev bundet med reb og senere belagt med jern.

Brandstrup havde fået en kraftig hjernerystelse. At der ikke var brud, mente man, skyldtes, dels at hans uniformskasket havde afbødet slaget, dels et usædvanlig kraftigt kranium.

Den 68-årige sygebetjent led længe efter af svimmelhed og susen for ørerne, så at der måtte være tvivl om hans fortsatte fulde arbejdsevne.

Tiltaltes had og hævntørst mod samfundet er allerede flere gange berørt.

De sidste forhør godtgør imidlertid, at han efterhånden er fuldt så meget opfyldt af livslede som af hævntørst. Han fandt livet i fængslet utåleligt og uudholdeligt, afsondret fra alle og uden håb om overflyttelse til fællesarbejde i nærmeste fremtid.

Han føler ingen anger over sin ugerning, fortryder bare, at det ikke lykkedes. Videre håber og ønsker han – både for sin egen og for andres skyld – at han ikke bliver benådet.

Han har efter omgivelsernes udsagn i de nærmeste dage forud for attentatet ikke fremvist nogen ophidset tilstand. Han har begået ugerningen med koldt blod, omend det efter hans egen forklaring kan antages, at han under udførelsen deraf er kommet i en stærkt ophidset tilstand.

»For sit omhandlede forhold er tiltalte ved underrettsdommen rettelig i medfør af straffelovens §§ 65 og 11 dømt efter Plakat af 31. aug. 1813 § 10 til at have sit liv forbrudt, og bemeldte dom, ved hvilken det ligeledes rettelig er pålagt tiltalte at udrede aktionens omkostninger, vil således være at stadfæste.«

(D.v.s., at Landsretten stadfæster Underrettens dom, og sagen går videre til højeste instans).

Højesterets dom af 6. okt. 1892

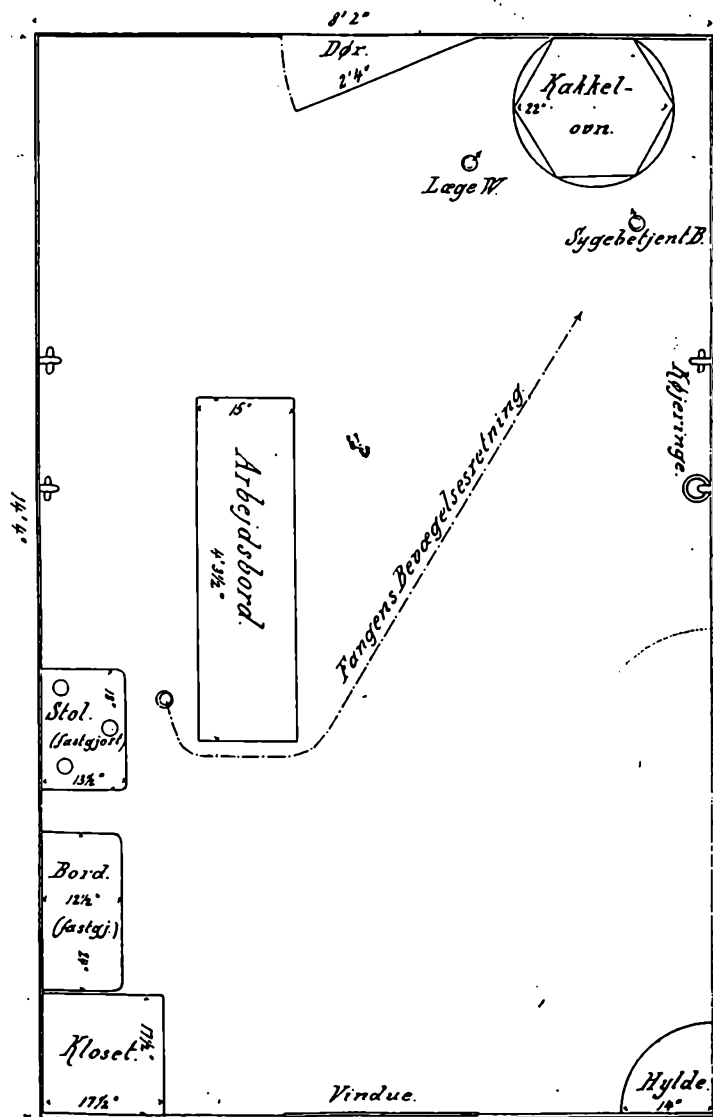
»I henhold til de i den indankede dom anførte grunde, kendes for ret:

Middag 21 Maa 1892

Løst

Trace

af den Celle, hvori Tugthusfange N° 45. Jens Nielsen, forvoede
 Mordattentatet paa Sygebetjent Brandstrup den 2de Maj 1892
 i Horsens Straffeanstalt.

Inspektionen for Horsens Straffeanstalt, d. 20de Maj 1892

Landsoverrettens dom bør ved magt at stande.

I salarium for Højesteret betaler tiltalte til advokat Klubien og højesteretssagfører Asmussen 50 kr. til hver.

— — —

Af de 10 voterende i Højesteret stemte 2 for benådning.

I henhold til kgl. resolution af 4. november 1892 **henrettes domfældte den 8. nov. s. å.** i Horsens Tugthus' vestre indergård.«

Ved allerhøjeste resolution af 4de ds. er den ved højesteretsdom af 6te f. md. tugthusfange under streng bevogtning no. 45, Jens Nielsen, for forsøg på mord overfor sygebetjent Brandstrup ifundne livsstraf stadfæstet.

Straffen vil i medfør af straffelovens § 10 til skræk og advarsel for ligesindede være at fuldbyrde i medfangeres overværelse.

Fangerne iagttage under eksekutionens overværelse den nødvendige ro og orden, overtrædelsestilfælde vil pådrage straf efter plakate af 16de juli 1817.

Inspektionen for straffeanstalten ved Horsens, den 8de november 1892.

Backe (sign.)

Dødsdommen er denne gang difinitiv, og henrettelsen finder sted den 8. november 1892 i tugthusets vestre indergård.

Jens Nielsen havde i sin grænseløse forfængelighed og selvoptagethed håbet, at eksekutionen skulle være offentlig efter gammel sædvane, og han havde vistnok påtænkt en tale, han ville holde til alle tilskuerne.

Dette håb bristede imidlertid, idet henrettelsen, ifølge instruksens, skulle foregå i fængslet, og ingen – absolut ingen udenforstående kunne få adgang – til stor fortrydelse for de mange journalister, der strømmede til fra hele landet.

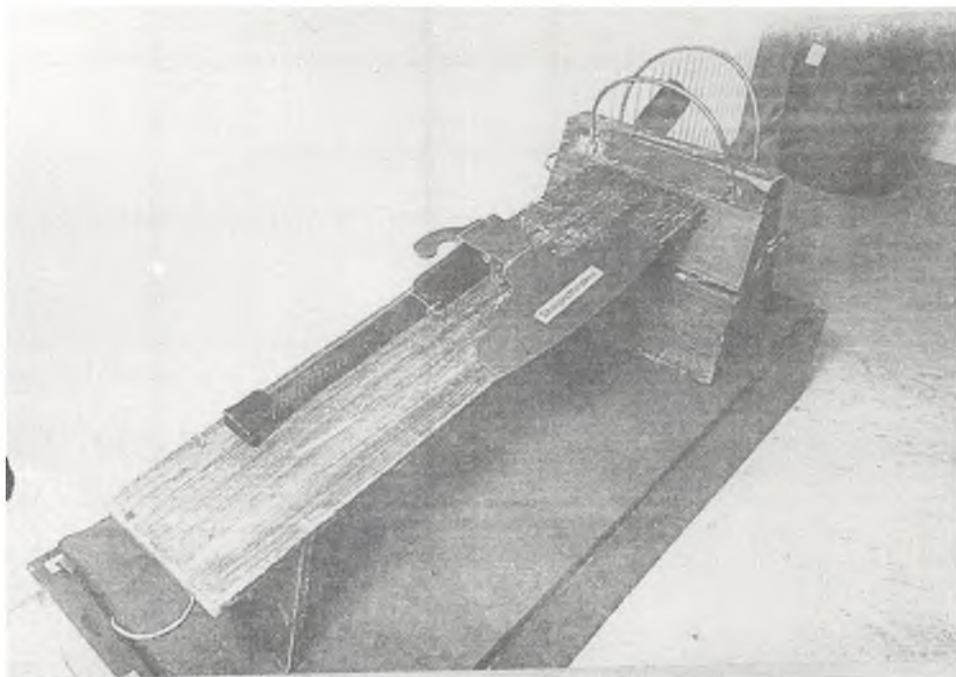
Han ønskede ikke religiøs deltagelse, læste kun de første linjer i pastor Jacobsens afskedsbrev.

Da pastor Hafstrøm ved skaffottet gik hen til ham for endnu en gang at tale til ham, vendte han ansigtet bort og sagde med hård stemme: »Jeg har ikke noget at tale med Dem om hr. pastor – har jeg min frihed?«

Borgmesteren oplæste dommen. Derefter sagde han meget bevæget til ham: »Farvel, Jens Nielsen, Vorherre være med Dem«, hvortil Jens Nielsen svarede: »Farvel hr. borgmester – og tak«.

Roligt og behersket gik han derpå hen og lagde sig til rette på blokken. »Gør Deres pligt« – sagde borgmester Lendrup til bøden.

Jens Nielsen var ikke mere!

Skarpretterens økse og bæk.
(Museet - Horsens Statsfængsel).

Døde

<p>Dødsdagen (Aar og Datum) og Dødsstedet (Paa Landet: Byen, Sognet og Herredet, I Købstad: Købstaden og tillige Sognet, hvis der i Byen er mere end 1 Sogn).</p>	<p>Begravelsesstedet (Kirkegaardens, Sognets og Herredets (Købstadens) Navn) og Begravelsesdagen (Aar og Datum).</p>	<p>Den afdødes fulde Navn (maa vidt muligt efter forevist Døds- eller Fødselsattest eller ved Efterlysning i Kirke- bogen).</p>
<p>1892 November. Skuffjærskul. Aar.</p>	<p>1892. 8. November Horsens Købstad.</p>	<p>Jens Nielsen.</p>

Pressens omtale af Jens Nielsen-sagen

Vi har under gennemgangen af hele sagens forløb også undersøgt en del aviser fra de pågældende år, og bringer nedenfor en del uddrag og klip af de mest relevante artikler, specielt fra dette sidste afsnit, Jens Niensens henrettelse og tiden derefter.

Der er en del gentagelser, men de viser til fulde referenternes forskellighed i opfattelse af begivenhederne og større eller mindre respekt for gengivelsens ærlighed.

Det har tilsyneladende været godt pressestof at omtale denne sidste henrettelse i fredstid.

Det var dog ikke alle blade, der gjorde lige meget ud af sagen.

De gamle »højre«-blade: Den kgl. privilegerede Berlinger, de ferslewske blade: Nationaltidende, Dagbladet m. fl. gjorde tilsyneladende ikke stort ud af det, kun korte notitser, hvorimod de forholdsvis nye dagblade: Politiken og Social-Demokraten boltrede sig i stof-fet det meste af november måned.

Politiken

6. oktober omtales her rettergangen for Højesteret.

Sagen vedrørende det sidste mordforsøg over for en fængselsbetjent har passeret alle tre instanser: Underretten (Horsens købstads ret), Viborg Landsoverret og Højesteret – ligesom ved de to første forsøg i 1884 og -85.

Resultatet bliver som de to første: dødsdom, men denne gang er der kun 2 ud af 10 dommere, der indstiller til benådning.

Sagen går til justitsministeren (Nellemann) og fra ham til kongen, der i statsrådet 4.11.1892 underskriver dødsdommen.

andkøn.

<p>afdødes Stilling og Bopæl (2: sidste faste Opholdssted, gnet paa Landet ved Byen, Sognet og Herredet, i Køb- l ved Købstaden, Gaden og Husnummeret) samt, for saa Oplysning derom kan erholdes, tillige den afdødes sted og Forældrenes (ved aengte fødte Moderens) fulde Navn, Stilling og Bopæl.</p> <p>den afdøde var eller vides at have været gift, an- tillige dette samt, saa vidt muligt, Ægtefællens fulde Navn og deros sidste fælles Bopæl.</p>	<p>Alder.</p> <p>(Naar den afdøde var over 1 Aar, angives Alderen med det fyldte Aar.)</p>	<p>Af hvilken Præst Begravelsen er foretaget.</p>	<p>Anmærkninger.</p>
<p><i>Agthuesfjænge Nr 45; Svöl. Jyderup d. 20 November 1862, emme suverænteds. Ulygk.</i></p>	<p><i>29 1/2</i></p>	<p><i>Fængselspræst S. H. Højshøj</i></p>	<p><i>hannaabst.</i></p>

Spørgsmålet er derefter: hvem skal eksekvere denne?

Skarpretteren, hr. Sejstrup, var ikke så heldig med den forrige henrettelse (Anders Sjølländer, der blev henrettet på Lolland). Skal man afskedige Sejstrup og udnævne en ny og uprøvet?

Det bliver dog som bekendt Sejstrup, der måtte udføre henrettelsen.

Det er Politikens »flyvende korrespondent« Henrik Cavling, der refererer henrettelsen, og netop dette referat har vakt temmelig megen modsigelse, idet man ikke forstår, hvordan han kan fortælle så udførligt om noget, som han af gode grunde ikke kan vide noget om.

Borgmester Lendrop, Horsens, siges at være stærkt irriteret over, at pressefolkene er så velunderrettede om de nærmere omstændigheder vedrørende henrettelsen, men meddeler kort og godt, at ingen uvedkommende får adgang til fængselsgården, hvor henrettelsen skal finde sted. Han henholder sig til en »placat« af 31.8.1813, der drejer sig om afstraffelse for forbrydelser begåede af fanger i straffetiden.

Dommen forkyndes for Jens Nielsen dagen før henrettelsen, men han får intet at vide om tidspunktet for denne.

Den morgen, da henrettelsen skal finde sted, er der sort af mennesker udenfor fængselsporten, men ingen får adgang – heller ikke til samtale med fængselsinspektøren, kaptajn Bache, eller præsten, hr. Hafstrøm eller det øvrige personale.

Fangen har, så vidt man ved, tilbragt en rolig nat. Han bliver vækket klokken 6. Da er de sidste forberedelser gjort af bøddelen og hans »rakkerknægt«, som Politiken konsekvent benævner bøddelens medhjælper.

Rettens folk, borgmesteren og hans fuldmægtig, nogle af byens politibetjente og opsynsmænd fra fængslet er samlet i den indre fængselsgård, hvor det rødmalede skafot er opstillet.

Kl. 7.10 bliver fang ÷ n ført op i gården, hvor præsten forsøger at komme i kontakt med ham, men det nægter han, hvorpå borgmester Lendrop tager afsked med ham, og Jens Nielsen siger: »Tak, hr. borgmester, og farvel!«

Så foretages halshugningen, og kl. 7.15 er det hele forbi. Liget lægges i kiste; jordpåkastelsen foretages i fængslets ligkapel, mens begravelsen først foregår om aftenen på Horsens bys nye kirkegård.

Borgmesteren holder pressekonference på sit kontor og meddeler, at »alt er, Gud ske lov, gået godt!«

Pastor Hafstrøm får også pressebesøg, og han skal have udtalt sin bedømmelse af Jens Nielsen således, at han betegner ham som en usling og en pjalt. Dette benægter han dog bagefter at have sagt; ligesom han også nægter at have forfægtet det standpunkt, at Jens Nielsen skulle have haft korporlig straf.

Pastoren tilføjer, at han har i sinde at udgive en bog om forbryderen, hvad han også gør kort tid efter.

Social-Demokraten – 8/11-1892

Jens Niensens dødsdom.

Et rygte vil vide, at tugthusfange Jens Niensens skæbne er blevet afgjort i Statsrådet i fredags, men at det af hensyn til dronningen holdes strengt hemmeligt, at forbryderen skal dø under Sejstrups økse, – noget, der dog til 7. og sidst ikke kan holdes hemmeligt ret længe. Skarpretteren venter nu hver dag at få ordre til pludselig og hurtigt afrejse.

Af selve henrettelsen har Social-Demokraten en ganske udførlig beretning i avisen den 9.11.1892.

Den er i modsætning til Politikens noget digteriske behandling af begivenheden mere nøgtern og sober.

Optrapningen til eksekutionen er nærmest i telegramstil – fra time til time mandagen d. 7. november.

Også omtalen af selve henrettelsen lyder mere saglig; måske, som det antydes, man har haft en bedre kilde blandt øjenvidnerne.

Bladets referat af begivenheden slutter med nogle betragtninger over, hvad Jens Nielsen kunne være blevet til. Det fremhæves også her, at han havde udmærkede evner, også for dramatisk optræden, for at kunne stille sig i positur.

Artiklen slutter: »Nu er han borte, dræbt som et af samfundets farligste og ondskabsfuldeste individer, hvem ved, hvad han var blevet til, hvis hans utvivlsomt fremragende evner ikke havde skudt op på livets skyggeside. Vi har her i verden folk, for hvem der rejses statuer, og som dog i dybeste forstand er farligere samfundsforbrydere end han, den foragtede paria, som nu ligger i en krog på Horsens kirkegård.«

Næste dag fortæller Social-Demokratens udsendte medarbejder meget morsomt om kolleger fra by og land, der stimlede sammen for at skildre den store begivenhed, men han fortæller også om de mange kollegiale drillerier.

Videre berettes om skarpretterens afvisende holdning over for nysgerrige journalister. Det eneste spørgsmål, han reagerer på, er, da man spørger, hvad han tænkte på under henrettelsen. Her svarer han barsk, at han kunne ønske, at det var Henrik Cavling, han havde haft liggende på blokken!

Sluttelig et par bemærkninger i samme blad af 11. november, hvor pastor Hafstrøm endnu engang er taget under behandling. Her mener bladet, at ansættelse af præster ved tugthusene let kunne spares, for dem er der ingen gavn af, så længe de ikke kan forkynde Herrens mildheds- og forsoningslære, men nærmest det stik modsatte.

Hafstrøm får her stemplet »ufordragelighedens forkynder«, i modsætning til digteren Kålund, der var overlærer ved Vridsløselille fængsel, og fremhæves som et eksempel til efterfølgelse ved sin milde og forstående væremåde over for fangerne.

Jens Nielsen er henrettet.

Meddelelsen om, at Starprester Sejstrup var afrejst til Horsens, viste tilstrækkeligt, at Jens Nielsens Timer var talte.

Tidspunktet holdtes dog til det sidste absolut hemmeligt.

Nu er imidlertid Forbryderens Hoved faldet. Vi modtog følgende Telegram:

Horsens, Tirsdag Morgen.

Jens Nielsen blev henrettet i Morges Kl. 7 $\frac{1}{4}$. Eksekutionen overværedes kun af Øvrigheden, Aulastens Funktionærer samt de fleste Fanger.

Referenter fik ikke Afgang.

Hovedet faldt i ét Sug.

Jens Nielsen var rolig og fattet, men afviste fuldstændig Præstens Bisstand.

Men hvorledes, vil man spørge, har Referenterne og Offentligheden kunnet udelukkes, da Loven jo paalægger, at Genrettelsen skal foregaa „offentligt med Døse“.

Jo, man har i dette Tilfælde henholdt sig til en særlig Bestemmelse (af 31. Avg. 1813) om Eksekution af Dødsstraf paa Straffefanger, der har begaaet Forbrydelsen under Opholdet i selve Fængslet. Paa disse skal Eksekutionen foregaa i Fængselsgaarden, kun i Overværelse af Fangerne.

Da Jens Nielsens sidste Forbrydelse, den hvorfor han nu er henrettet, foregik i hans Fangeceffe, har man altsaa ment at kunne henholde sig til denne særlige Bestemmelse og er saaledes for denne Gang sluppen uden om den uhyggelige offentlige Genrettelse.

Horsens Lughus var selvfølgelig hele Mandagen og Natten til Tirsdag belejret af Referenter og Redaktører. Borgmester Rendorp erklærede overfor „Politiken“s Referent, at der ikke var Tale om at

komme ind for nogen som helst. Borgmesteren havde det i sin Magt at bestemme Dødstimen, men han vilde ikke opgibe noget som helst derom.

Stalkels Referenter!

Starprester Sejstrup konfererede efter sin Ankomst med Borgmesteren og opholdt sig derefter paa Lughuset.

„Politiken“s Referent vil have erfaret følgende angaaende Jens Nielsens sidste Dag:

Mandag Eftermiddag Kl. 4 Første Fuldmægtig Richter og 2 Betjente ud til Fængslet, hvor de begav sig op paa Inspektionskontoret. Et Øjeblik efter sendtes 4 Fængselsbetjente ned i Kjælderen, hvor Forbryderen Jens Nielsen sidder lænket, og førte ham op i Kontoret.

Han var klædt i sædvanlig Fangebragt og var lænket fra Fodderne op til Armene. Han saa sig sty omkring i Kontoret og sættede endelig sine Øjne paa det Papir, Fuldmægtigen holdt i Haanden.

Dommen blev ham dernæst oplæst, og da han havde hørt den, sagde han „Gn“, uden at der var nogen Bevægelse at spore hos ham. I det han gik ud af Døren, vendte han sig og sagde med lav Røst:

„Naar?“

Han fik intet Svar. Paa Vejen ned til Kjælderen sagde han til Betjentene:

„Saa slipper jeg da endelig af med Livet“.

Derpaa tog han Plads paa sin Drift og hensoldt i dybe Tanker. Heri blev han først forstyrret, da man en Time efter kom og fratog ham hans Arbejde, der bestaar i at sammensy vævede Strømper. Samtidig var man beskæftiget med at rydde op og strø Grus i den indre Materialgaard. Denne Gaard, hvor Eksekutionen skal finde Sted, er meget lille og mørk og rundt om omgivet af firetages Fangehuse, hvis Gittervinduer vender ud mod Gaarden. Bag Gitterne tænkes Fængslets Fanger anbragte, medens det blodige Skuespil foregaa. Selve Gaarden kan kun rumme Kellens Folk og Funktionærerne.

Genimod Sybliden aflagde Pastor

Haffstrøm Fangen et Besøg og talte længe med ham. Jens Nielsen svarede nut og tvært, nu og da med grove Ord.

* * *

Vi har yderligere modtaget følgende Telegram:

Horsens, den 8. Novbr.

Til Horsens ankom med Nattoget Kl. 4 en Mængde rejsende, mellem dem saas flere Journalister.

Under Eksekutionen var en stor Mængde Mennesker forsamlede udenfor Tugthuset.

Holbæk Posten 10.11.1892

Jens Nielsens Henrettelse.

— — —
Ej endt Henrettelsen foregik i den snævre og lukkede Fængselsgaard, bringer Hovedstads- og Horsens-Bladene spaltelange Beskrivelser af Jens Nielsens Henrettelse. Dette har ladet sig gjøre paa den Maade, at Borgmester Vendrop i Horsens, der i Følge sin Instruks ikke kunde tilstede Referenterne Udgang, bagefter har givet disse fælles udførligt Referat af Begivenheden. Dette forklarer, at de forskjellige Meddelelser er omtrent enslydende.

Som meddelt var Dødsdommen Mandag Eftermiddag bleven Jens Nielsen forkyndt. Politifuldmægtig Richter, der læste Dommen op for Forbryderen, spurgte ham bagefter, om han ikke ønskede at tale med en Præst. Jens Nielsen svarede kort og afvisende „Nej“ og spurgte derefter, naar Henrettelsen skulde foregaa. Svaret var, at det nu kunde ske om en Time og om Dage.

Den sidste Nat.

Foran Cellens Dør har i den senere Tid bestandig stået 2 Mand paa Vagt. Om Aftenen havde Forbryderen anmodet om at faa nogle Bøger til Gjennemlæsning. Der blev bragt ham nogle Romane, og han gav sig rolig i Lag med dem. Om Aftenen Kl. 5 havde han faaet

Fangernes sædvanlige Maaltid, der bestaar i Brød og koldt Rjød fra Middagen. Kl. 8 nød han en Kop varmt Øl.

„Politikens“ Referent fortæller om et sidste Besøg hos Fangen:

Da Fængslets gamle Oberlærer, Loft, den sidste Aften før Jens Nielsens Død var kommen hjem og havde lagt sig i sin Seng, blev han greben af Gru ved Tanken om, hvad der skulde ske den næste Morgen. Han stod op og gik med Bibelen i sin Haand til Fængslet, hvor han søgte Fangen. Det gjorde et stærkt Indtryk paa denne, da den gamle ranke Mand med det lange hvide slagrende Haar pludselig stod over for ham, hævende Bibelen mod Himmelen, idet han raabte: „I Morgen, Jens, skal du staa til Regnskab for den retfærdige Guds Domstol!“ Da segnede Forbryderen i Rna og syntes tæmmet, men et Minut efter raabte han igjen med Røsterne og rettede sin Ryg.

Bed Eftretiden forlod den gamle Lærer Loft ham. Hans sidste Ord var: „Gud frelse din gjenstridige Sjæl“.

Fangen tænkte sjensynlig ikke paa denne Samtale. Han spurgte flere Gange sine Vogtere, om der var kommet Brev til ham fra hans Søster, der bor i Jyderup. Til hende havde han nemlig skrevet for et Aars Tid siden, men ikke faaet Svar. Grunden hertil var, at hans Brev blev liggende hos Orerfængselsinspektør Amm i § 6 11. Det indeholdt nemlig ikke andet end de raaste Skjældsord mod Gud og Mennesker. Fra Søsteren var der intet Brev. Derimod havde en Metodistpræst Jakobsen, som for nogle Aar siden søgte at paavirke ham, tilskrevet ham et Færdel. Jens Nielsen læste imidlertid kun de første Par Vers af Sjælesørgerens Brev.

Da Loft havde forladt Cellen, saldt Jens Nielsen snart i Søvn eller lod som om han sov. Af et og andet sluttede Vogterne, at det maaske ikke forholdt sig rigtig med hans Søvn.

Forberedelserne.

De første, der var paa Færde om Morgenens, var Sejstrup og hans Kaller-

knægt. I den snævre vestre Fængselsgaard, kun 40 Al. lang og 25 Al. bred, omgivet af 4-etages Fængselslænger, anbringer han sit Apparat, en Blot, af Form som en afflaaret Aegle, og en Plante, der gaar ud fra Blotten, hvorpaa Forbryderens Krop skal hvile med Hovedet henover Blotten. Kl. 5 havde Bøden alt i Orden.

Kl. 5½ antom en Politistyrke fra Horsens til Fængslet. De installeredes i Fængslets Retsaal, afventende Borgmester Lendrops Komme.

Smidlektid samlede i stort Antal i den raakolde dæmrende Morgen udenfor Fængslet en stor Del Mennesker, ialt en 3—400.

Enkelte ibrige Journalister forsøgte at trænge ind ad Bagveje, men hver Afgang var befalt, alle Begne viste de tilbage.

Kl. godt 6 antom Borgmester Lendrop og Fuldmægtig Andersen i lukket Vogn til Fængslet.

Fulgt af Fængslets Inspektør, Kapt. Baehre, samlet af 4 Betjente og et Par Fangevogtere begav Borgmesteren sig over mod den vestre Fløj og nedad Bindeltrappen til den dødsdømtes Kjældercelle.

De to Mænd, der havde Vagt foran Døren, meldte, at Fangen tilshneladende havde sovnet i 4 Timer, og lukkede op til Cellen.

Ved Dyden rejste Jens Nielsen sig halvt op i sin Skøj og saa sig tilshneladende roligt om. Der var ingen Bevægelse at spore i hans Træl. Han steg ud af Skøjen, der blev skaaet sammien, og stillede sig op foran Gangvagten.

Borgmesteren henvendte sig til ham:

„Nu er Deres sidste Time kommen; vær forberedt paa, at De snart skal dø“.

„Jeg vidste det nok, Hr. Borgmester, men jeg troede ikke, at det skulde ske saa hurtigt“, svarede Fangen.

„Vil De tale med Præsten for sidste Gang?“

„Nej“.

„Ja, saa Farvel“.

Borgmesteren trykkede Fangens Haand,

den var varm og tør som et fuldkommen sundt Menneskes Haand.

Den dødsdømte sad derpaa rolig paa sin Brilk fra Kl. 6,30 til 7,10, tantefuld og tabt.

Kl. omtr. 7 begav Borgmesteren efterfulgt af Fuldmægtigen og en Del Betjente, Lægen og Fængselspræsten sig ned i Gaarden, hvor de alle stillede sig i Kreds om Slafottet. I samme Øjeblik dirigeredes alle Fangerne til Binduerne i deres Fange-celler. I et af Binduerne bemærkedes Philipsens blege Ansigt. Han havde modtaget Ordren med den ydre Sigegyldighed, han sædvanlig bærer til Skue.

Paa et Tegns af Borgmesteren trak Skarpresteren Overstakken af og lagde den henover Ølsen, der stod ved en Trækasse. Derpaa førtes den dødsdømte ud.

De sidste Dieblitte.

Mellem 4 Fangevogtere kom han, isørt almindelig Fangebragt: graa Trøje, kort Vest, korte Benklæder, graa Strømper og Filtstøfler af hans eget Fabrikat.

Saa snart han traadte ud, led han sit Blit søge op over Murene, hvorfra en sagte Mumlen led ned fra hans talrige Kammerater. Hans Øje hvilede et Øjeblik paa nogle Haandværkere, der tilfældigt var i Færd med at reparere et Ventilapparat oppe paa Taget.

Der var Utilsredshed i hans Blit, da han trak Øjet tilbage fra den snævre Tilstuerkreds. Det var ham sikkert en Skuffelse, at han ikke kunde komme til at spille en Helterolle i Tusinders Overværelse. Paa det lille Publikum i Gaarden saa han med et Udtryk af Foragt og Trods.

Hans Hænder var bundne paa Ryggen med et stærkt Bastreb. Let og elastisk gik han hen foran Borgmesteren, der holdt nogle Aktstykker i Haanden.

I samme Øjeblik træder Pastor Gaffstrøm hen til Fangen og begyndte i stærkt bevæget Tone: „Nu er den sidste Time kommen . . .“

Mere fik han ikke sagt; thi Jens Nielsen gjør en rask Bevægelse til Siden.

* (ca. 26 × 16 m²)

ind imellem et Par Betjente, idet han svarer højt: „Jeg har intet at tale med Dem om!“

„Maa jeg da bringe Dig en Hilsen fra din Søster“, fortsætter Præsten. Jens Nielsen svarer ikke, men sender ham et trodsigt Blik.

Det lille Optrin gjorde et stærkt Indtryk paa Forsamlingen, kun Sejstrup synes at bevare en ubetvingelig Ro.

Borgmesteren traadte nu frem for Fangen og oplæste med høj Røst baade Under-, Over- og Højesteretsdommene, der alle lød paa Døden.

Derefter spurgte Borgmesteren den dødsdømte: „Endnu en Gang, Jens Nielsen, spørger jeg Dem: Vil De ikke høre Præstens Ord?“

Jens Nielsen højt: „Nej!“

Borgmesteren lægger da sine Hænder paa Fangens Skuldre: „Ja, saa Gud være med Dem og Farvel!“

Jens Nielsen: „Lat, Hr. Borgmester! Og Farvel!“

Borgmesteren henvendte til Starpreteren: „Gjør saa Deres Pligt“.

Henrettelsen.

Starpreteren bad Fangen komme hen til sig, og let og hurtigt sprang han frem og kastede sig paa Planken, lagde sig tilrette, medens i samme Nu Sejstrup spændte Bøjlerne over Halsen. Derpaa greb han den hidtil tildækkede Økse, havde den, og Jens Nielsens Hoved saldt for Huggen. — Klokkeren var 7,15.

Der var ikke Spor af Krampetrækning hverken i Hoved eller Prop. Starpreteren vinklede ad 6 Lugthussanger, der stod under Kommando i et Hjørne af Gaarden, de traadte frem, spændte Bøjlerne af og tog Riget og lagde det i en simpel sort Riste.

Eksekutionen var forbi. — Tilskuerne spredtes, og Fangerne, hvoraf flere var stærkt bevægede, førtes tilbage-til Arbejdsstuerne.

Om Aftenen hørtes Jens Nielsens Lig til Kirkegaarden, hvor det nedbænkedes.

Dagefter.

Borgmesteren affendte Telegram til Justitsministeriet og kjørte derefter hjem. Fra sin Vogn tiltalte han den forsamlede Mængde udenfor: „Eksekutionen er forbi. Døden er sket Fjældst. Forbryderen har lidt sin Straf. Nu beder jeg Dem gaa roligt hjem!“

„Politikens“ Referent afslagde sluttelig en Visit hos Pastor Haffstrøm. Han udtalte sig omtrent saaledes om Jens Nielsen:

„Han var en Usling og en Pjalt. Det er Stude, at man efter at have forsøgt alt ikke ogsaa har forsøgt at give ham den eneste Straf, han havde Respekt for, nemlig legemlig Straf. Man har forkjalet ham her i Fængslet. Drivsvederen til alle hans Handlinger var Forfængelighed. Han har rimeligvis ønsket at dø paa et Skafot for at kunne vise sig som Helt for Mængden. At han ikke fik denne Tilfredsstillelse, har været ham en stor Skuffelse“.

Sluttelig meddelte Pastor Haffstrøm, at han agtede at skrive en Bog om den forhærdede Synder.

J. Nielsens Testamente.

Jens Nielsen har skrevet ikke saa Breve. I Højesteret undrede Dommeren sig over den udmærkede Form, som disse Breve havde. Baade Indhold og Form vidnede om, at den, der havde skrevet dem, var bedre begavet end de fleste.

Et af de sidste Breve, han skrev, var til Søsteren i Nyderup, det eneste Menneske, han nærrede blidere Følelser imod. Han skrev til hende for en Tid siden og meddelte hende deri bl. a., at han i Arbejds-penge havde samlet sig 30 Kr. — og han gjorde saa Testamente for disse 30 Kr.

— Hvis jeg nu — hvad jeg haaber — bliver henrettet, skrev han, vil de 10 Kr. gaa med til min Begravelse. De andre 20 skal Du have. Du skal bruge dem til at købe Bøger for, men Du skal lade dem indbinde stærkt og solidt, for Du skal have dem hele dit Liv til Grindring om mig.

I en Efterskrift til Brevet stod der:

— Jeg saa gjerne, at det blev Bøger med Willøder i.

Øvrigheden gjorde imidlertid efter Loven nogle faa Timer før hans Død Eksekution i Jens Nielsens 30 Aar til Udlagsgebyrterne. Dermed var hans Testamente fuldtafet.

Jens Nielsen. Fra Horsens er med-
delt "Politiken" følgende:

Det har vakt Indignation i Byen, at Fangerne blev tvungne til at overbære Genrettelsen. Flere af dem beklagede i Genrettelsesøjeblikket. Bl. a. stete dette med „den jyste Sined“. De beklagede var især saadanne Fanger, som var domte til Døden, men havde faaet deres Dom forandret til livsvarigt Fugthus.

Kun Philipsen bevarede sin Fatning under Eksekutionen, men da han derpaa kom ned i Arbejdsalen, fik han et stærkt Udbefindende. Han maatte søge Hvile et Øjeblik, men kunde dog længere hen ad Dagen fortsætte sit vante Arbejde.

Om Aftenen, som Genrettelsen havde fundet Sted om Morgenen, herstede der en vis højtidelig Stemning i Fugthusets tilgitrede Arbejdsale.

At ogsaa kærelige Hænder har ofret Forbryderen lidt Opmærksomhed viser følgende, som „Hors. Fklbl.“ fortæller: Den simple Grav, som indeslutter Jens Nielsens Lig i et Hjørne af Kirkegaarden, er i Onsdags Morges bleven smykket med enkelte tarvelige Kranse af Kristtjørn, Læg, Enebær og Mos; en enkelt Rosenkvist med halvt udsprungne Roser ligger lidt op i Tarveligheden.

I alt Fald den ene af Kranse hidrører fra en Dame, der i Onsdags Morges ankom med Toget fra Sjælland. Formodentlig var hun Jens Nielsens Søster, hvis Hilsen overbragtes ham kort forinden Genrettelsen. 12.11.1892 – Holbæk Posten

Jens Nielsen var den femte. Jens Nielsen er i F. „Hors. Ab.“ den femte Forbryder, der i de sidste 50 Aar er blevet henrettet ved Horsens.

For 50 Aar siden blev en Morder henrettet ved Ejer. I den sidste Halvdel af 50'erne blev Søren Bundgaard henrettet ved Bjerqlide og Seidelins Morder ved Brødstrup. I 1865 blev Lofte henrettet paa Bakken ovenfor Karolinefund., Og nu Jens Nielsen. 11.11.1892 – Holbæk Posten

Anders Sjællænders Genrettelse. Efter hvad „Dagsav.“ har erfare, har den Underjælle, der blev indledt mod Slarprettet Seffstrup i Anledning af de Skandalsøe Optrin ved Anders Sjællænders Genrettelse, ført til det Resultat, at der er blevet tildelt Seffstrup en Slarprettelse, og at der er givet ham Instruxer om, hvorledes han for Fremtiden vil have at forhøje sig. — At han ikke er bleven afstediget, skyldes, efter hvad man vil vide, Genlynet til, at Genrettelsesmanden i en overfluelig Fremtid vil blive forandret, hvor-
efter en Slarprettet i Ordets nuværende Forstand ikke vil være nødvendig.

1.8.1892 – Ho. A's Dagbl.

Jens Nielsen – en karakteristik!

9.11.1892 har en anden af Politikens medarbejdere forsøgt at give en karakteristik af Jens Nielsen. Den indeholder både halve og hele sandheder og fordrejninger af samme!

Man starter med at præsentere ham som en person af tvivlsom oprindelse: Moderen skal være en fattig tjenestepige og faderen en ukendt person. Dette er notorisk usandt: ifølge kirkebogen er han født i et pænt og borgerligt ægteskab som nr. 2 af børnene, hvor-til der senere kommer to små drenge. (Begge dør tidligt).

Han bliver heller ikke, som artiklens forfatter vil påstå, sat ud blandt fremmede som »omgangs- eller andelsbarn«, men er det meste af sin barndom hos moderen, indtil sognerådet anbringer ham på opdragelsesanstalten.

Forfatteren vil også påstå, at anstalten »udskriver ham som uforbederlig«. Sandheden er jo den, at han bliver idømt forbedringshus efter at have forsøgt at brænde denne anstalt af.

Beretningen om hans ophold i Amerika og rejsen hjem herfra er også – bevidst eller ubevidst – fordrejet.

Et lille eksempel på tendensen: »Som man ved, flygtede han kort efter branden i London med et skib til København (!) Ildskæret stod ham endnu i øjnene, og næppe var han kommet i land, før han ude i Valby påny lavede fyrværkeri efter fattig lejlighed.«

Slutningen er mere i overensstemmelse med de faktiske forhold:

1. Opholdet i fængslet omtales korrekt.
  2. Hans forhold til sin familie, moderen og søsteren omtales også på en rimelig måde.
- Konklusionen om, at han måske kunne have udviklet sig anderledes, hvis han havde fået bedre vilkår i sin opvækst, virker også rimelig. Inddragelsen af hans arbejdsfortjeneste – 30 kr. – til delvis dækning af udgifter vedrørende rettergang og henrettelse – finder forfatteren barbarisk – hvad man vil kunne give ham ret i!

10.11.92

Andre kommentarer til Jens Nielsen-sagen

10. november behandles i Politiken forholdet mellem Jens Nielsen og fængselspræsten Hafstrøm.

Dette følges op senere, da den før omtalte pjece om Jens Niensens liv udkommer i slutningen af måneden.

Det ser ud til, at man i bladet efterhånden har fået et lidt mildere syn på præstens udtalelser om fangen, da han energisk nægter at have kaldt ham en usling og en pjalt, og ligeledes nægter at have ment, at han skulle være straffet korporligt, men strengere.

I et indlæg i bladet 13. november skriver folketingsmand J. K. Lauridsen (populært kaldet Je Kå), at han finder den paragraf, Jens Nielsen er dømt efter, noget tvivlsom. Et af

højrebladene, Dagbladet, forsvarer domstolene i deres afgørelse, men J. K. L. er ironisk over for en regering, der mener at være nødt til at gribe til så hårde midler og at inddrage de sølle 30 kr. til fordel for statskassen.

Nedenstående notits har vi fundet i Holbæk Posten af 23. november 1892.

Frå Amtet.

Holbæk, d. 22. November.

Jens Nielsens efterladte Gods.
Merløse-Lubje Herred fik i F. „Amts-Avi-
en“ i Mandags tilstillet Forbryderen Jens
Nielsens Efterladenskaber, nemlig hans
r Overarbejdspenge, ialt 28 Kr. 28 Øre,
Nettobeløbet fra Salget af hans egne Klæder,
da han indkom i Tugthuset, 25 Kr. 24 Øre
og hans private Formue 10 Øre, samt
et lille rundt Spejl, et Par Brillor og en
Portemonnæ. I Beløbet fragit til Begrav-
elsesomkostninger 21 Kr. Til Arv for
hans Slægtninge kontant 32 Kr. 62 Øre
samt de nævnte Smaaagjenstande.

Sidst i november udkom der på Pontoppidans forlag to pjecer om Jens Nielsen og hans liv:

- 1: S. M. Hafstrøm: Jens Nielsen. Et ødelagt livs historie.
- 2: I. F. Møller: Den henrettede Jens Nielsens breve og nogle oplysninger om hans liv.

I **Politiken** anmeldes Hafstrøms bog under mærket Frejlif, der sikkert er den senere redaktør af Ekstrabladet, Frejlif Olsen, der netop i 1892 havde fået ansættelse ved Politiken.

Han giver såvel bogen som forfatteren en meget nøgtern og reel omtale.

Det meste af Hafstrøms bog er skrevet ca. 1890, men der er føjet lidt til om Jens Nielsens sidste tid i fængslet og om henrettelsen.

Hr. Hafstrøm slutter sin bog med flg. bemærkning: Om jeg, mens Jens Nielsen levede, kunne have gjort mere for at redde hans sjæl, end jeg har gjort, ved kun Gud. Jeg kan ikke se det. De mennesker, der viser så stor lyst til at dømme mig, er lykkeligvis ikke mine dommere, men jeg beder for mig selv, som jeg bad ved den henrettedes kiste: Gud være os en nådig dommer!

Hr. Hafstrøm har udstået mange angreb. Det er da ikke mere end billigt, at vi aftrykker dette hans forsvar, der øjensynligt er hans sidste ord i sagen, Jens Nielsen og hans fængselspræst.

Frejlif

Det nævnes forøvrigt, at bogen for en stor del bygger på Jens Niensens egne optegnelser (fra årene 1886-89). Et helt værk på ca. 2000 sider, der anses for at være bortkommet, mens hans selvbiografi, som han skrev i tiden i fængslet på Blegdamsvej i 1884, menes at foreligge i manuskript (iflg. Aug. Goll: Udvalgte Skrifter, Munksgård, 1940, fodnoten s. 149).

Om det sidste fra fængslet på Blegdamsvejen har Jens Nielsen selv erklæret, at det er fuldt af en masse opdigtede urigtigheder.

Social-Demokratens anmeldelse 27/11-1892 følger stort set den samme linie. Dog lægger anmelderen måske mere vægt på den dårlige indflydelse, moderen må have haft på sit barns psyke.

Hun lader ham gå for lud og koldt vand. Når der bliver klaget over hans rapserier, dyrplageri, drilleri over for gamle mennesker og omgang med dårlige kammerater af begge køn, tager hun sig ikke af det. Prøver f. eks. bestyreren på fattiggården at tugte drengen, bliver hun meget fornærmet og siger, at ingen skal røre hendes »lille Jens«!

Det passer hende selvfølgelig heller ikke, at han bliver sendt til Flakkebjerg. Endnu værre er det, da han p. gr. af pladmangel bliver sendt til »filialen« Landerupgård ved Kolding.

Det videre forløb af Jens Niensens skæbne gengives summarisk, men der gøres lidt udførligere rede for »omvendelses-historien«, som pastor Hafstrøm er overbevist om, er ægte, selv om hans andel ikke har været stor. Æren herfor tilkommer efter hans mening så absolut metodistpræsten Jacobsen, der en tid var vikar for ham, men senere flyttede fra byen, selv om han vedblev at have nogen skriftlig forbindelse med Jens Nielsen.

Pastor Hafstrøm om Jens Nielsen.

—Udkom 28.11.1892

Pastor Hafstrøms Bog om Jens Nielsen gjør Indtryk af at være en ret objektiv Fremstilling af Forbryderens Liv og Tanker. Det viser sig, at Jens Niensens Liv, ligesom hans Barndom til hans Død, har været en eneste Skæde af Forbrydelser.

I 7—8 Aars Alderen begyndte han at stjæle, og utallige er de Tyverier, han siden da har begaaet, saavel i sit Fødeland som i Udlandet. Hans Mani for at stjæle var overordentlig stor. Pastor Hafstrøm meddelte et Træk, som Jens Nielsen har optegnet fra sin Amerika-Tur. Det er om et Besøg hos en norsk eller dansk Skomager. Jens Nielsen skriver:

„Det var en herlig, gudsfrygtig Mand, som, da jeg klagede min store Nød for ham, lod mig overnatte i hans Hus, gav mig en god Aftensmad og næste Morgen en

god Frokost uden at forlange den mindste Betaling for det og endda talte broderligt og hjærtligt til mig. Først lige da jeg skulde gaa, saa' jeg, at hans Pengeskuffe stod aaben, og nogle skønne Sølvmonter smilede til mig. Jeg kunde vistnok have tømt hele Stuffen, men jeg vilde ikke udplyndre en saa god Mand, som desuden levede i et meget tarveligt Hjem, saa han næppe havde godt Raad. Jeg nøjedes derfor med at tage nogle faa Dollars af Stuffen og lod det meste blive tilbage“.

Men Jens Nielsen blev ogsaa opdraget i et daarligt Hjem. Faderen var et fordrøvet Individ, der stjal og kom i Tugthuset. Saa blev Forældrene tilte, og Moderen flyttede med sine Børn paa Fattiggården. Jens lærte at bedrive allehaande Stærksreger, og da han stadig udartede, fik Fattiggårdens Bestyreren ham anbragt paa Flakkebjerg, hvorfra han kort efter førtes til Landerupgaard. Paa disse Anstalter tilbragte Jens Nielsen de sidste fire Aar af sin Barndom.

Efter Konfirmationen begyndte Jens Nielsen sit „Sigsnerliv“, farte om fra Sted til Sted, stjal og vagabonderede og

blev sendt tilbage til Flakkebjerg. Derfra flygtede han snart, tog fra Korsør til Nyborg og Odense, begik undervejs en Mængde Tyverier, blev anholdt og ført til Landerupgaard. Gjentagne Gange forsøgte han saa at brænde Landerupgaard; første Gang brændte Skostalden, anden Gang opdagede man Ilden i Lide. Jens' afløste saa Opholdet paa Landerupgaard med Vridsløselille Gæstefængsel.

Her skal ikke forsøges nogen Opsumming af Jens Nielsens mange Verker. I Amerika begik han utallige Tyverier; ligesaa i Antwerpen, London og Kalmar, hvor han sad i Fængsel i lang Tid.

I 1866 var Jens Nielsen bleven religiøs paavirket af en Metodistpræst Jacobsen, som besøgte ham i Fængslet. Pastor Hassstrøm skriver: „Der var slet et afgjort religiøst Gjennembrud hos ham, og at den Omvendelse, han viste, ikke var forfikt, var jeg overbevist om, og det er jeg endnu. Han baade saa Guds Naade og greb den med Begejstring“.

Denne Udtalelse synes ikke ganske at samstemme med, hvad Pastor H. skrev i et Brev til Jens Nielsens Søster et Par Dage efter Genrettelsen. Deri hedder det: „Det har gjort mig meget ondt, at Breve, som Jens Nielsen skrev til sin Moder og Dem under sin korte, til syne lade omvendelse, er bleve udbredte vidt omkring. Det er Kristendommen selv, der gøres til Spot ved at Jens Nielsen kaldes „hellig“.“

Pastor Hassstrøm omtaler Jens Nielsens „Livsanstuelser“, hans Had til Samfundet, til Magten og Myndigheden — dette Had, der dikterede hans Forbrydelser — og hans Kritik over andres Kristelighed. Denne Tankegang findes ogsaa fremsat i de af Jens Nielsens Breve, vi har haft i Hænde.

Pastor Hassstrøm siger, at Jens Nielsen viste Mangel paa Udholdenhed i alle Ting undtagen Skrivelse. Muligvis kunde denne hans Udsæt være paavirket i heldig Retning. F. Eks. om en eller anden af hans bedve Ting var bleven trykt. Vi har saaledes læst en Slags novellistisk Afhandling af ham, som ikke var ilde. Om Jens Nielsen havde set enkelte af sine mange Skrifter trykt, kunde det maasse være blevet en Spore for ham til paa et andet, Felt end Forbryderens at søge den „Berømmelse“, han saa haardt attraaede. Men — dette bliver jo kun en tom Hypotese.

Jens Nielsens gode Side var hans Følelser for hans Søster og hendes Børn. Som

vi i den første Artikel omtalte, sendte han dem nu og da smaa Gaver, købte for hans ringe Fangertjeneste. I et Brev fra 1890 — hvoraf vi tidligere har gjort Uddrag — skriver han til Søsteren: „Jeg vilde ønske, at jeg alt var i 5. Klasse, thi der kan jeg tjene saa meget om Ilgen, at jeg vil kunne sende dig mindst 30 a 40 Kr. om Måned, men desværre, der er saa længe til jeg kommer i 5. Klasse. Jeg er jo endnu kun i 3. Kl., og dernæst skal jeg i 4. Kl., hvor Reglementet bestemmer, at en Livstidsfange skal forblive i hele 4 År“. 18. Okt. 1891 skriver han: „Jeg er nu i 4. Klasse, hvor jeg tjener 8 Ore om Dagen“.

Jens Nielsen brød sig derimod ikke synderligt om sin Moder. Hun var saa „stræng“ og „myndig“, og hendes Breve til ham var ogsaa kun lidet stiklede til at vinde hans Hjerte. Pastor Hassstrøm meddeleler en Prøve paa Modersens Skrivemaade:

„Djære Son, Jens Nielsen! Du skriver aldrig, hvad du bestiller. Du maa søgtes lade, saa Djænele triller ud af Hovedet; men nu har du vel jaet din Dorn at fide der paa Livstid, men saa længe lever du vist aldrig (!), og jeg slet ikke. — Jeg skal nok skrive til dig, saa længe jeg lever, naar bare du kunde være først for end jeg, saa skulde jeg blive glad, det kan du tro“ osv. —

Om Jens Nielsen ved denne eller hin Behandling kunde være bleven reddet for Samfundet, om hans ikke almindelige Gvner kunde være paavirkede til det godes Tjeneste — derom kan der maasse endnu tvistes. Men som hans Liv blev, maa man give Pastor Hassstrøm Ret, naar han kalder sin Bog om Jens Nielsen „et odelagt Livs Historie“.

Holbæk Posten 6.12.1892

Vedrørende det andet skrift, »Jens Niensens breve« har Social-Demokraten aftrykt et brev fra Jens Nielsen til hans moder, dateret 1. maj 1887. Se dette næste side .

Her findes en del biografiske notater, som Jens Nielsen gerne vil have moderen til at bekræfte; heriblandt hvor længe han kan have været under indflydelse fra faderen og om naboskab til Langemark. Han lægger ikke skjul på, at faderen ved sit dårlige eksempel: drikkeri, vagabondering, tyveri, rå behandling af sin hustru m. m. kan have lagt grunden til Jens Niensens egen livsførelse. Andre steder får man ellers den fornemmelse, at han forsvare faderen, der til sidst vist nærmest er fuldkommen forsumpet og tilbringer sine sidste dage på en fattiggård.

Artiklen forsøger, som Social-Demokraten iøvrigt oftere gør det, at forsvare Jens Nielsen ud fra den teori, at hans forkvaklede barndom har lagt spiren til hans senere skæbne.

Fængselspræsten, Hafstrøm, bebrejdes, at han ikke har så megen psykologisk forståelse for Jens Niensens sind, at han har kunnet tale til »hans bedre jeg«, som bladet mener at kunne spore bl. a. i hans breve, såvel til moderen som til søsteren, den følsomhed og næsten barnlighed, han i disse har lagt for dagen.

Sluttelig skal citeres en slags konklusion fra bladet:

» – først i et samfund, hvor fysisk og sjælelig opdragelse er gennemført, vil en Jens Niensens skæbne kun tilhøre 19. århundredes kapitalistiske barbarisme.«

Social-Demokraten havde også aftrykt et af brevene, som Jens Nielsen i maj 1887 sendte til sin moder for at få en hel del oplysninger om forskellige forhold i hans tidligste barndom. Det var denne biografi af et sandere indhold end det første som Hafstrøm anvendte.

Den 1. maj 1887

Kære Moder!

Jeg vil i dag skrive et par ord til dig og lade dig vide, at jeg er rask og har det godt efter omstændighederne. Jeg har jo rigtignok ventet meget længe med at skrive til dig denne gang, men det er sket meget mod min vilje. Du ved jo, kære moder, at jeg kun kan skrive hver 3. måned og af den grund må jeg skrive både til dig og Ane på een gang, for ellers ville I komme til at vente på brev i hele 6 måneder, men min søster har ikke skrevet til mig hele vinteren. Jeg ventede brev fra hende til jul, men fik intet. Så ventede jeg til nytår, men fik heller intet, og derefter ventede jeg den ene uge efter den anden lige til påske, men fik heller intet. Først efter påske kom det brev, jeg havde ventet til jul, og dette er grunden til at jeg ikke har skrevet til dig så længe, thi jeg opsatte at skrive så længe, thi jeg tænkte: »Måske får jeg brev i denne uge,« og da er det bedst at bie så længe, for ellers kommer Ane til at vente et halvt år. Men hun narrede mig, men en anden gang skal jeg ikke vente så længe, men skrive til dig, hvad enten hun så vil skrive eller ikke. Hun får da selv vente på mit brev et halvt år.

Kære Moder! Jeg har tænkt på at opskrive og udgive mit levnedsløb, thi jeg håber derved at kunne tjene så mange penge, at jeg kan afbetale min søsters og hendes mands gæld, men jeg skulle af den grund helst have nogle oplysninger om mine forældres livsforhold omkring og efter min fødsel, og da jeg har så grumme lidt kendskab til de livsforhold, hvorunder jeg henlevede mine første barndomsår. Jeg vil derfor bede dig om at give mig de oplysninger, jeg ønsker i så henseende.

Derfor, når du skriver til mig igen, så sig mig først hvor længe du og fader boede i det hus på Rådberg mark, hvori jeg, efter hvad du selv har sagt, blev født, men som nu er nedrevet. Sig mig også, om huset var jeres eget, om I selv havde købt det, eller I boede til leje i det.

Sig mig derefter, hvor gammel jeg var, da I flyttede ud af det, og hvad grunden var til, at I måtte forlade det.

Sig mig også, hvor længe du boede med mig hos Marie ude i det afbrændte hus ved Tornved skov, og hvor gammel jeg var, da vi kom til at bo der, og sig mig, hvor længe vi boede i det lille fattighus oppe i Holmstrup sogn. Nævn datoen, da du flyttede ind og ud, at jeg så klart kan få rede på sammenhængen, hvor du har boet med mig, til vi kom til at bo i Jyderup fattighus, thi om alt dette, som ligger forud for dette tidspunkt, mit sjette år, har jeg aldrig kunnet gøre mig nogen klar tanke.

Sig mig også, hvornår du flyttede ind i det lille hus nede ved **Frederik Langemark** nede ved Skadesø (!) samt hvor længe du boede der med mig. Sig mig, hvor og hvornår mine to brødre blev født, han som døde i Jyderup fattighus, og den anden, som blev kørt ihjel på Brokøb fattiggård.

Sig mig dernæst, hvor ofte fader har været straffet, hvad han blev straffet for, og hvad straf han fik hver gang.

Sig mig, hvor længe han sad arresteret og fængslet, og hvor længe han var dømt sidste gang, om han da sad i tugthus eller forbedringshuset.

Sig mig, hvad år han første gang blev straffet, og hvad det var, der bragte ham til at stjæle, om det var fattigdommen, en ligefrem mangel, som var skyld i det, eller om det kun var den onde lyst, der drev ham til at stjæle.

Sig mig, hvad grunden var til, at I egentlig blev skilt ad. Jeg ved nok, at det meget var begrundet på, at fader stjal og blev fængslet så ofte, men drak han sig ikke ofte så fuld og gjorde dig personlig fortræd. Lad mig vide det!

Og sig så også, hvad dato og årstal, I blev skilt og flyttede fra hverandre. Glem ikke dette sidste, thi det vil jeg grumme gerne vide.

Og sig mig, om fader boede sammen med dig nogen tid i Maries hus og i Holmstrup fattighus og i huset nede ved Skadesø.

Sig mig dernæst, om du fik hjælp af sognet den tid, du boede på disse tre steder, og hvor meget du fik. Hvis du efter min fødsel har boet på noget andet sted, end de, jeg nu har nævnt, så sig mig det, og hvor længe du har boet der.

Sig mig, hvor meget hjælp du fik af sognerådet, mens vi boede i det lille fattighus i Jyderup. Hvor mange penge, du fik om året, og hvor meget korn, du fik af rug og byg, eller hvad du nu fik, samt hvor ofte og tit og til, hvad tider af året, denne hjælp blev dig tildelt. Jeg mener, om du fik det på een gang eller to eller flere gange om året.

Og sig mig, om min søster har været hos hendes og mine bedsteforældre lige fra spædbarn eller, hvor gammel var hun, da hun kom derhen.

Sig mig, om fader havde nogen formue, da I blev gifte, eller om han altid har været en fattig mand, som kun ejede det, han tjente til dagligdagen.

Kære moder, giv mig nu en fuldstændig og sammenhængende forklaring over alt dette, lige fra først til sidst og glem ikke at nævne datoen, da du flyttede ind og ud på de steder, du har boet, samt datoen, da fader blev arresteret og løsladt de forskellige gange, så at jeg kan se, hvornår og hvor længe jeg har stået under din indflydelse alene, og hvor længe jeg har haft fader hos mig og modtaget indtryk fra ham, om han har haft så meget med mig at gøre, at jeg kan antage at være påvirket af hans forvildede tanker og ugudelige talemåder eller ikke.

Skriv nu til mig inden pinse og lad så den forklaring over disse forhold følge med. Du kan godt herfor selv skrive mig et par ord til i et særskilt brev ved siden af, hvad jeg også håber, du vil gøre.

Nu vil jeg slutte med en hjertelig hilsen fra mig,

din hengivne søn
Jens Nielsen

Lev vel, kære moder! Skriv snart og Gud give dig en rigtig glædelig pinse og et godt helbred i sommer.

Jeg håber da, du er rask for tiden. Nu er vi sluppet ind i den varme tid, som din helbred befinder sig bedre i.

Lev vel! Skriv før pinse.

Jens Nielsen

24/11-92

Et besøg hos Jens Niensens søster

Næsten enslydende har såvel Politiken som Social-Demokraten en artikel om et besøg hos Jens Niensens søster Anna (Ane) Kirstine Nielsen, gift med husmand Anders Hansen i Nørre Vallenderød ved Tølløse.

Politiken har artiklen i bladet den 24.11 – det andet blad dagen efter, men i virkeligheden stammer artiklen fra dagbladet **Holbæk-Posten**. Politiken angiver ikke sin kilde, men det gør Social-Demokraten.

Jens Niensens søster kommenterer sin broders skæbne og mener, at han med en anden opdragelse ikke ville have udviklet sig i så uheldig en retning, som det blev til.

Selv om hun blev opdraget hos sine bedsteforældre i Store Tåstrup, har hun kunnet følge Jens Nielsen og moderen, der fik ophold i Brokøb fattiggård, og hun synes, det var for hårdt, at Jens blev anbragt på en opdragelsesanstalt i en alder af 9½ år! Af de breve, Jens sendte til hende i tidens løb, mener hun også at kunne fæstslå, at han ikke kan have været af så hård og grusom en karakter, som mange vil hævde.

Også det, at han af sin ringe indtægt i fængslet har kunnet afse at sende såvel penge som gaver til hende og hendes børn, tyder på, at han efter hendes mening ikke var så forhærdet endda.

I artiklen citeres flere af Jens Niensens breve, hvor man vil kunne følge hans svingende sindstilstand – snart højt oppe, men meget ofte stærkt deprimeret.

I en pjece udgivet i slutningen af november – omtrent samtidig med pastor Hafstrøms – bringes udførlige citater af Jens Niensens breve.

Holbæk Posten

Et Besøg hos Jens Nielsens Søster.

Vi aflagde forleden Dag et Besøg hos Forbryderen Jens Nielsens Søster, der bor i en Landsby syd for Holbæk.

Vi ønskede at gøre os bekendt med Jens Nielsens menneskelige Tanker og Følelser — hans Forbrydernatur er der skrevet nok om —, og vor Hensendelse maatte derfor naturligt blive til det Menneske, han holdt af, og for hvem han aabenbarede disse Tanker og Følelser — hans Søster.

Hun modtog os venligt og begyndte straks at fortælle om sin ulykkelige Broder.

„Ja, det var en sørgelig Skæbne, der traf ham“, sagde hun, „men jeg tror ikke, det havde gaaret saadan, havde han blot faaet en bedre Opdragelse. Der blev taget saa haardt paa ham lige fra det første, og jeg synes, det var løblich strengt; man straffede hans første Forseelse.

Han var hos sin Moder paa Jyderud Fattiggaard — jeg var hos mine Bedsteforældre i Løstrup.

En Dag kommer han til Løstrup. Vi tænkte ikke noget ved det, før der kom Bud efter ham. Han var nemlig løbet fra Fattiggaarden. Da han kom hjem, blev han som Straf sat op paa Loftet i to smaa, sorte Huller. Der skulde han være i to Dage.

Men det blev han kun mere trodsig af. Og saa sagde Forstanderen, at han havde et for vildt og svidigt Sind til, at de kunde have ham — det var bedst, han kom paa Flakkebjerg.“

„Hvor gammel var han den Gang?“

„Halvtiende Aar. — Paa Flakkebjerg blev han behandlet haardt og blev mere forhærdet. Det endte jo med, at han satte Ild paa Anstalten for at slippe bort derfra. Da han saa senere havde brændt et Par Gaarde af, sendte Kommunen ham til Amerika, og saa slaktede han en Tid omkring i Udelandene . . .“

Lidt efter hørte hun:

„Jeg kan vanskelig tro, at han har været saa forhærdet, som der siges — efter alle de kjønne Breve, han har skrevet til mig . . . Da

han blev dømt til Døden anden Gang, skrev han, at han ikke havde kunnet love for Samvittighedsnaag, men var staaet op og havde bedt Gud om Naade . . . Den Gang blev han jo saa ikke henrettet . . .“

Naar han kunde gjøre noget for at gaae os, var det al Tid hans Dyst . . . I 86 skrev han, at han havde forfattet en Lebnetsbeskrivelse, som skulde udgives efter hans Død. Indtægten af Bogen skulde tilfalde os. Vi havde nogen Gjæld paa Huset, som han mente kunde blive betalt med Bogen“.

Vi bemærkede, at Pastor Hassstrøm skrev paa en Bog om Jens Nielsen. Dette vidste Søsteren intet om. Præsten havde nemlig skrevet til hende, men ikke omtalt det. Skulde der udgives en Bog om Jens Nielsen — bygget paa hans egne Optegnelser — mente hun ogsaa, at noget af Honoraret burde komme Familien til Gode.

Af Jens Nielsens Breve.

Da vi bad om Tilladelse til at se nogle af Jens Nielsens Breve, lagde Søsteren velvilligt en hel Bunke af hans kristelige Arbejder frem for os.

Der var religiøse og pædagogiske Arbejder og en hel Del kæmpemæssige Breve.

Vi undrede os over at se disse Breve. Det var tætskrevne Folio-Ark. Alle fire Sider var beskrevne; der var ca. 80 Linier paa Siden, Skriften var let læselig, og alle Brevene var skrevne med stor Akkuratess — mange Fængseltimers taalmodige Arbejde.

Og mere undrede vi os over disse Breves Stil, der var helt igjennem god, ofte udmærket. Kun nu og da en enkelt ortografisk Fejl.

„Ja, han var utværlig til at skrive“, sagde Søsteren, „det var ikke al Tid, jeg kunde læse Brevene af én Gang“.

Igjennem Jens Nielsens Breve aander en varm Følelse for hans Søster og hendes Børn. Naar han af sin karrige Fængseltjeneste har kunnet sende Søsteren en lille Bengelum og Børnene en lille Gave, udtaler han sin inderlige Glæde derover.

Vi saa Billedbøger, han havde sendt til Børnene. Paa Titelbladet var skrevet nogle venlige Ord til de smaa fra Giveren — „Morbroder Jens“.

I et Brev, dateret „Paaske-dag, d. 6. April 1890“, citerer han nogle Vers, som Søsteren havde skrevet til ham i Julen 79, da han sad paa Vridsløselille. Sangen slutter:

„Hold dig til Gud, du kjære,
han glemmer dig vistnok ej,
bed ham din Vagter at være
paa Livets stormfulde Vej.
O, Jens, du maa kun bede
om Naade i Jesu Navn.
Gud bømmer dig ej i Brevde,
han aabner dig ømt sin Faavn“.

Han gjengiver Berøet med stille Bemød,
meddeler, at han har „diget en vaksende Melodi
til dem“ og har mangen Gang glædet sig ved
at sidde og nynne dem for sig selv i sin en-
somme Celle.

I Begyndelsen af samme Brev skriver Jens
Nielsen — i Anledning af, at han den 5. Ja-
nuar i et Brev til Søsteren havde skrevet nogle
uvenlige Ord, som han dog nu ydmøgeligen
beder om Tilgivelse for —: „det [at han skrev
de uvenlige Ord] skete alene, fordi jeg i et ondt
Øjeblik lod mig beherske og lede af et af disse
lunefulde, letfindige, ufornuftige og taabelige
Indfald, der saa ofte pludselig overfalder mig,
og, saa længe Anfaldet varer, hvilket sjældent
er ret længe, kan bringe mig til blindt hen, som
i en intellektuel omtaaget og næsten abnorm
Ekstase, at tænke, tale, skrive og gøre næsten
hvad det skal være af hvad, som slet og dumt
er . . .“

Mon ikke Jens Nielsen begik sine For-
brydelser under saadanne Anfald?

Ofte skrev Jens Nielsen i en skæmtende
Tone. Hans Søster havde imidlertid taget
hans Skæmt for Alvor og truet ham med, at
hun ikke vilde skrive til ham mere, „hvis han
oftere gjorde Nar af hendes Breve“. Hvisaarlag
Jens Nielsen skriver (d. 18. Oktober 91):

„Nu har jeg arme Synder altsaa intet an-
det at gøre end at se at saa dig gjort god igjen.
Og det vil jeg da ogsaa gjerne gøre. Thi
ellers er jeg saamænd bange for, at Verden ikke
staar til Baaste, hvilket jeg dog grumme gjerne
vilde have, den skalde. Thi til Baaste skal jeg
jo have baade Smør og Fransbrød og Spege-
fild og en hel Pot „gødt Øl“, som det kaldes
her. Og disse Herligheder har jeg rigtignok ikke
Øyst til at gaa Glip af“.

I et andet Brev skriver han til Slutning:
„Naar du atter skriver til mig, glem da ikke at
fortælle mig, hvorledes mine mange Tusinde
Onkler og Tanter og Fætttere og Kusiner og
Gud ved, hvad det hedder altsammen, i Kjøben-
havn har det; om de alle er levende endnu,
eller om nogen af dem skalde være gaaet ned
om og hjem ligesom Mølboernes Værgrybe,
og hvem af dem, det da er. Nogle af de første
er jo saa gamle, at de med det første vel sagtens
vil have den sørgelige Skæbne at komme ud

og blive Kjølbærmestre paa Kjøbenhavns væne
Kirkegaard“.

Men Jens Nielsen har jo ikke al Tid været
i Skæmt-Lunet. I andre Breve gjør han sig
bitter Selvbekjendelse for sit forsvulmede Liv, mens
han vemodigt dvæler ved sin tunge Skæbne.
I et Brev af 6. Juli 1890 skriver han: „Den
10. Juli har jeg nu været her i seks Aar, seks
lange, triste og uhyggelige Aar“ . . . og han ud-
brøder senere: „Hvor mange Gange seks Aar
skal jeg endnu tilbringe indenfor disse tykke
Mure . . . Udsigterne er lige saa lange som
mørke, og Fremtiden er skult for mit Blik“.
Men dog leber Haabet op, Haabet om atter en
Gang at komme ud og samles med mine kjære:
„Ofte finder jeg min kjæreste Lidsfordriv i at
sidde og tænke og drømme . . . jeg rykker i
Fantasien en hel Del Aar frem i Tiden og tænker
mig da siddende derhjemme blandt eder alle-
sammen, eder, som nu er det kjæreste, der er
levnet mig her paa Jorden . . .“

Ved disse Udbrag af de omfattende Brev-
ark skal vi standse.

De viser, at der dog i Jens Nielsens Liv
har været Stunder, hvor han ikke var „aldeles
forhærdet“.

Dofender.

Vi begyndte med at skildre en forbrydelse, branden i Valby, men som der blev sagt i indledningen, kom vi vidt omkring, og det er blevet til beretningen om et menneske, hvis liv, som pastor Hafstrøm skriver, vel har været ødelagt fra starten.

Vi vil ikke specielt give nogen højtidelig karakteristik af Jens Nielsen, der blev hovedpersonen i vores undersøgelser, men anbefaler interesserede selv at læse de små skrifter af henholdsvis Hafstrøm og I. F. Møller.

Deres skrifter siger det bedre, end vi vil kunne gøre det.

Politiets sagelister for 1883

Københavns amts s. birk

Forhøret over Jens Nielsen, sag nr. 407/83.
Politiprotokollerne nr. 19 og 20.
Protokol nr. 20 s. 129 – 4/7
Protokol nr. 20 s. 135-141 – 6/7
Protokol nr. 20 s. 152 – 11/7
Protokol nr. 20 s. 166 – 13/7
Protokol nr. 19 s. 729 – 14/7
Protokol nr. 20 s. 190 – 18/7
Protokol nr. 20 s. 237 – 27/7
Protokol nr. 19 s. 760-61 – 3/8
Protokol nr. 19 s. 774 – 8/8
Protokol nr. 20 s. 309 – 17/8
Protokol nr. 20 s. 628 – 16/11
Protokol nr. 20 s. 747 – 14/12
Dom 7/3 1884.

Politiets sagelister:

MERLØSE-TUSE herreds politiprotokol 25/8 1881 – 11/6 1888

M-T 168	23/6 1883	sag nr. 152/83
M-T 169	25/6 1883	sag nr. 152/83
M-T 172	7/7 1883	sag nr. 152/83
M-T 177	26/7 1883	sag nr. 174/83
M-T 178	30/7 1883	sag nr. 174/83

ARTS-SKIPPINGE herreders politiprotokol, afd. B 26/4 1880 – 29/1 1884

A-S 530	29/6 1883	Ekstraretsprotokol fol. 134
A-S 530	29/6 1883	sag nr. 74/83
	30/6 1883	sag nr. 82/83 subsidiært forhør
A-S 537	23/7 1883	sag nr. 82/83 subsidiært forhør
A-S 538	25/7 1883	sag nr. 82/83 subsidiært forhør
A-S 538	25/7 1883	sag nr. 82/83 subsidiært forhør
A-S 539	25/7 1883	sag nr. 82/83 subsidiært forhør

HOLBÆK BYFOGEDS politiprotokol 15/8 1882 – 12/7 1886

Ho 142	7/7 1883	sag nr. 22/83
Ho 150	2/8 1883	sag nr. 22/83
Ho 151	6/8 1883	sag nr. 22/83
Ho 151	6/8 1883	sag nr. 22/83
Ho 154	14/8 1883	sag nr. 22/83
Ho 163	3/9 1883	sag nr. 22/83

Ordforklaring

- A actor (aktor) = anklager
afført = ført ud
anse efter straffeloven = idømmes (efter straffeloven)
A-S = Arts-Skipinge herreds politiprotokol
- B bemeldte = omtalte
- C cfr. = konfereret, forhandlet, drøftet
comparent = person, som møder for retten, vidne
comptoir = kontor
con.. se også kon..
concept = udkast til brev
continuation = fortsættelse
contra = mod, imod
criminal investigation = undersøgelse af forbrydelse
- D defensor = forsvarer
dekret = bestemmelse, krav
dimension = størrelse
dim., dimit., dimittere = sende bort
- E edsv. = edsvoren, har aflagt ed på
ekstraret = politiet indkaldt for at pådømme en enkelt, bestemt sag
erindre = indvende (i retssproget er det den alm. betydning)
- F frl. = fremlagt, foretaget
- G Goll, August (1866-1936), Juridisk embedsmand (sidst rigsadvokat) og forfatter
- H Henriksen, Laurits, fængselsbetj. i Horsens T.
Ho = Holbæk politiprotokol
Ho.A. = Holbæk Amts Dagblad
- I instans = retstrin
- J ju = justitsdomprotokol 1882-85
jurisdiktion = retskreds, retsområde

- K kat = strafferedskab, bestående af et kort skaft med 5-9 læderremme
 klassesystem = i fængslet klassificeres der fra 1-6, hvor man efter reg-
 ler om tid og opførsel efterhånden kunne opflyttes og opnå
 visse goder
 konstituere = ansætte midlertidigt i et embede (f. eks. som dommer)
 konstitutions skrivelse = skrivelse om midlertidig ansættelse
- L Landsoverretten for Viborg = en af de fire landsoverretter, der
 fandtes i Danmark (fra 1805-1919, hvorefter den fik navnet
 Vestre Landsret)
 letteligen = let
 L R = Landsoverretten – samt Hof- og Stadsretten (oprettet 1805 for
 København m.m.)
 løvte = løfte
- M meriter = bedrifter, gerninger (tit i negativ betydning = gale streger)
 M T = Merløse-Tuse herreds politiprotokol
- O opl. = oplæst
- P pekuniær = angående penge
 Plakaten af 1813, se forkl. Holbæk Posten 9/11 1892, avisref.
 præmisser = de grunde en dom bygger på
- R ratificere rat., ratih., = godkende, vedtage
 ratihabere
 ratihabition = godkendelse, vedtagelse
 reassumeret = genoptaget
 rescript = 1) administrativ befaling udstedt af kongen
 (under enevælden)
 2) tilbageskrivelse, svar
- S salær = gage, løn, honorar (salarium)
 S a = sagens aktør
 Skadesø = Skarridsø
 subsidiært = hjælpe-, reserveretsmøde i en anden retskreds
- T taksation = vurdering
 tinghuset i søndre birk = på Blegdamsvejen
 tracé = rids, skitse
 ≠ = tegn for den oplæste rapport
- V vedg. = vedgået, vedtaget

Kilder og henvisninger

Om Valby:

S. Fr. Nørlyng: Træk af Valbys historie, Kbh. 1934.

Valby i gamle dage og nu (red. af Kr. Erslev). Dansk byhist. forl. Kbh. 1949.

Valby - nabo til Kongens København. (v. Karl Erik Frandsen, Aage H. Kampp og Knud A. Larsen) Forlag Tellus 1983.

Peter Tiemroth: Der var engang et Valby. Valbybladet 1984.

Om Vestsjælland:

Lis Sølvmoose: Fattiggårde - belyst ved fattiggården i Brokøb. RUC 1984.

I. P. Trap: Kongeriget Danmark, 3. udg. Kbh. 1898.

I. P. Trap: Danmark, 5. udg. Holbæk amt. Kbh. 1954.

Alb. Thomsen: Holbæk købstads historie. 1936-42.

Om personen Jens Nielsen:

S. M. Hafstrøm: Jens Nielsen - et ødelagt livs historie. Kbh. 1892.

J. T. Møller: Jens Niensens breve. Kbh. 1892.

Axel Steensberg: Dagligliv i Danmark i det 19-20. årh. bd. 2. Kbh. 1964.

Københavnerviv 1883-1937, bd. 1. Kbh. 1938.

Gads danske magasin 1907-08 (artikler af Aug. Goll).

Aug. Goll: Udvalgte skrifter (v/ Sv. Borberg og Steph. Hurwitz) Kbh. 1940.

Nyt fra Flakkebjerg, maj 1984 nr. 8.

Ole Schierbeck: Mord i lovens navn. Forl. Blåtand.

2 skillingsviser om Jens Niensens henrettelse.

Adskillige avisartikler:

Nationaltidende 1883

Berlingske Tidende 1883 og 1892

Social-Demokraten 1892

Politiken 1892

Holbæk Posten 1892

Holbæk Amts Dagblad 1892

Dommene:

Ugeskrift for retsvæsen 1885-86 og 1892.

Højesteretstidende: Ny række, bd. 9 1885-86 (sag nr. 135 og 287).

Ny række, bd. 16, 1892 (sag nr. 279).

Utrykt kildemateriale

Retsbetjentarkiver for Kbh.s Amts s. birk:

Politiprotokol nr. 19, 1882-83

Politiprotokol nr. 20, 1883-84

Politiretssageliste 1883

Politidokumenter 1878-83

Ekstraretsprotokoller 1883-87

Justitsdomprotokol 1882-85

Retsbetjentarkiv for Gl. Holbæk amt:

Arts-Skipinge herred, politiprotokol 1883

Merløse-Tuse herred, politiprotokol 1883

Holbæk byfogedembede, politiprotokol 1882-86

Den kongl. Landsoverret samt Hof- og Stadsretten i København:

Justitsprotokol for 1. instans

Domsprotokol for kriminelle sager